

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Septembrie 2024 (Anul XVI) Nr. 187 (9/2024)

BOEM@

Septembrie 2024 (Anul XVI) Nr. 9 (187) - 42 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **A.S.P.R.A.**

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

9 / 2024

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău

Redactor-șef online: Mihail Gălățanu

Redactor-șef adjunct: Denisa Lepădatu

Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănăilă, A.G. Secară, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Adrian Talabă, Grigore Grigore, Lucia Pătrașcu, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture

Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Chișinău), Ana Opran (Vaslui), Florin Logreșteanu (Craiova), Melania Cuc (Bistrița), Carmen Racoviță (București)

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Revista literară BOEM@ o puteți citi și pe site-ul

www.boema.edituraboema.ro

actualizat permanent de: *Editura Boema*

Email: boema@edituraboema.ro,

aspra@edituraboema.ro, petrerau@yahoo.com

Telefon: **+40 726 337376**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regiment 11 Siret, Nr. 17, C20/42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

- În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.
- Materialele trimise trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF) și să conțină diacritice.
- Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional texte apărute în alte publicații (inclusiv pe internet).

**Literatură
și
Artă**

DIN CUPRINS

Poezie: Adrian Talabă (p.23), Gabriela Botici (p.30), Ion Cuzuioc (Rep. Moldova) (p.35), Ana Văcărașu (p.39)

Proză: Dumitru Băluță: Fata în roz (II) (p.18), Aurel Brumă: Din memoriile lui Zexe - V (p.20), Cristian Ovidiu Dinică: O lungă așteptare (p.28), Eugen Oniscu: Mai presus de dezamăgirile vieții (III) (p.40)

Cronică de carte: Lucia Pătrașcu: Petre Rău – Vestirea metaforei (p.25), Geanina Bîrlădeanu: Ecouri mitice în pânza viziunii contemporane (p.26), Petre Rău: Ars poetica în creația lirică a poetului-monah Ignatie Greco (p.32)

Note de lectură: Alexandru Cazacu: Grație și speranță (p.9)

Istorie literară: Nicolae Tzone: “Mult stimate tovarășe Ceaușescu...” (p.4)

Eseu: Constantin Geantă: Lucian Blaga (p.12)

Remember: Daniel Corbu: Laurențiu Ulici și Biblioteca Babel a literaturii române (p.8)

Aniversare: Redacția: Un nou volum de poezie marca Mihail Gălățanu (p.3), Redacția: Ion Cuzuioc (Rep. Moldova) la 75 de ani (p.37)

Mari poeți: Ezra Pound (p.7)

Aforisme: Ignatie Greco: Aforisme (p.10)

Grafică:

Coperta I: Willem Haenraets - Summer Poster Print

Coperta IV: Outline - Pixabay

Interior: Grafică - Florentin Gurău

www.boema.edituraboema.ro

Un nou volum de poezie marca Mihail GĂLĂȚANU

Editura Tracus Arte anunță că a apărut volumul de poezie **Așteptând gloria**, semnat de cunoscutul poet Mihail Gălățanu.

Mihail Gălățanu, născut pe 11 septembrie 1963 la Galați. A absolvit tot aici cursurile Universității din localitate.

A activat ca jurnalist, publicând în paginile mai multor periodice: Flacăra, Flagrante, Expres, Capital etc..

A debutat editorial, în 1987, cu volumul de lirică *Știri despre mine*.

Prin 1990, i-au fost editate alte trei cărți de versuri, *Evanghelia lui Barabas*, *Bunicul Kennedy* și *Mireasa tuturor*.

În 2001, la Editura Vinea, apar volumele care produc vâlvă, intitulate *O noapte cu Patria* și *Româna cu prostii*.

Din martie 2001, Mihail Gălățanu a devenit redactor-șef al revistei „Playboy”. Apoi director editorial la trustul și revista „Flacăra”, editor coordonator la „FinMedia”, a fost și copywriter la o mare agenție de publicitate, redactor-șef la „Privirea”, adjunct al lui Cornel Nistorescu la „Evenimentul zilei”, editor coordonator la Rabbit Media, cu propriile publicații.

Cariera literară a continuat cu multe alte cărți de proză, poezie și eseu. Dintre volumele reprezentative din ultimul deceniu, remarcăm: *Trilogia nașterii* (poeme), 2013, *Ultimul Karamazov* (roman), 2014 și *Mormântul lui Ovidiu* (roman), 2021.

Începând cu martie 2009, alături de mai mulți scriitori gălățeni, poetul Mihail Gălățanu - care trăiește în capitală încă din 1990 - a fondat revista literară Boem@, pe care a condus-o ca redactor-șef, chiar dacă de la distanță, de atunci și până acum, adică timp de mai bine de 15 ani, fără a cunoaște vreun hiatus.

Anul trecut, 2023, la împlinirea vârstei de 60 de ani, criticul literar Ana Dobre i-a dedicat operei sale o carte întreagă intitulată sugestiv: *Mihail Gălățanu, Radiografia unui iconoclast*, apărută la editura Vinea.

În anunțul ultimei apariții editoriale, volumul de poezie *Așteptând gloria*, Editura TracusArte publică și un scurt poem recent, marca Mihail Gălățanu:

Gălățanu e scandalos.

Da!

Puțini au mai fost scandalagii ca ăsta.

Și e scandalagiu pentru că e huligan.

Un huligan al literaturii.

Ce puii mei caută ăsta în literatură?

Când literatura română e feciorelnică.

De ce l-ați lăsat să...

De ce nu l-au strâns de gât ceilalți scriitori?

Că, la noi, e un obicei...

Trebuia să-l strângeți de gât cu orice preț. Cu geniu.

Cu tot.

Sau simultan. Sau pe rând.

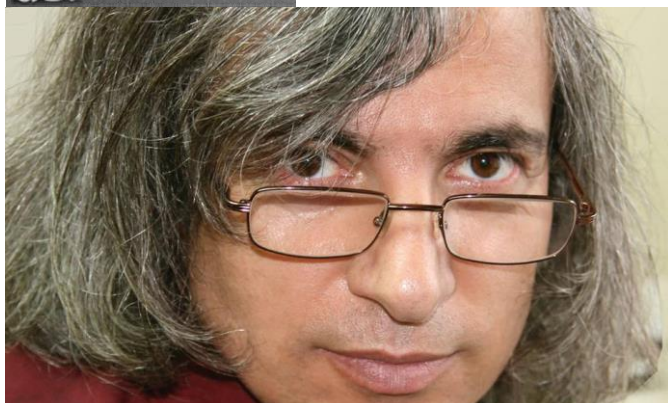

La mulți ani, POETE!

Redacția revistei Boem@

Nicolae TZONE

„Mult stimat tovarășe Ceaușescu...”

Prezența lui Geo Bogza în paginile revistei „Contemporanul” în anii ’70 devenise un dat. Putem afirma, fără a greși în vreun fel că de-acum el nici nu mai scria de fapt articole. Oficia. Cum nu cu foarte mult timp înainte semăturile lui G. Călinescu și Tudor Arghezi erau nelipsite din publicația bucureșteană, devenită fanion al propagandei oficiale, după plecarea acestora într-o lume mai bună cu siguranță decât cea crispat-bolșevizantă de pe solul românesc, semnătura aici a lui Bogza se rostogolea număr după număr cu sfințenie.

Urmărind colecția revistei am fi tentați să afirmăm că relația scriitorului cu publicația, și, îndeosebit cu George Ivașcu, conducătorul acesteia, mergea ca unsă. Că, săptămână de săptămână, între ei era numai lapte și miere. E drept că Geo Bogza, cum deja am anticipat, venea cu materiale în genere lipsite de probleme. Îi plăcea acest rol pe care și-l asumase, de a oficia cu grație. E drept, și este corect să subliniem acest fapt, că deseori aducea în prim plan nume despre care nimeni altcineva în afara lui nu s-ar fi putut avânta să le amintească. Era mult, era puțin?

Ne vom oprim, în continuare, asupra numerelor revistei din luna iulie 1971. Răsfoim nr. 27 (1286), din data de 2. Poetul de 63 de ani are pe prima pagină, în colțul din dreapta, sus, articolul „ȚARA”. Titlul este paginat uriaș, deși avem de-a face cu un poem în proză mai mult decât cuminte: „Și totuși e vară și, orice ar fi, grâul se coace. [...] Un vânt a bătut și el, violent și besmetic, încât plopilor, îndelung zbuciumați, mai mult decât oricând păreau catarge, ale inimii omenești, ale marii corăbii a lumii, mereu confruntate de furtuni. Și totuși în acest timp, grâul - marele temei de bucurie al verii - s-a copt. Îl lăsasem verde și, dat în pârg, se pregătea pentru ultima lui culoare, sonoră și triumfală. Atunci mi-am dat seama că, odată trecuți de solstițiu, grâul se coace. Ploi și unde de frig pot veni, tocmai din Groenlanda. Dar e vară și, orice ar fi, grâul se coace. Și poate niciodată țara nu e atât de țară - frumoasă și ea însăși - ca atunci când se coace grâul.”

Numărul următor al „Contemporanului”, din 9 iulie, este unul destul de scortșos, pe prima pagină fiind paginate, cu ostentație, „PROPUNERILE DE MĂSURI PREZENTATE DE TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii”. Pe pagina a doua Bogza are un text scurt, „Numele poetului”, dedicat reamintirii lui Corneliu Temenschi.

Desprindem din el câteva rânduri: „După aproape patruzeci de ani, rândurile de față sunt poate cea dintâi inscripție pe imaginara lespede a mormântului său.” Paul Georgescu semnează articolul „Vocația concretului”, dedicate volumului lui Petru Popescu, „Dulce ca mierea e glontul patriei”. La cronică literară, Nicolae Manolescu scrie despre Titus Popovici, și anume „Moartea lui Ipu”.

În numărul din 16 iulie, la fel, prima pagină se prezintă ca un cearșaf uriaș, fiind acoperită cu „EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU la consfătuirea de lucru a activului din partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative”. Ne aflăm, după perioada de liberalizare din 1968, la debutul închistării abracadabrante a vieții noastre culturale. Infamantele „Teze din iulie” deja anunță negrul aproape fără fisură ce se va instaura.

Pe pagina 5, George Ivașcu își asumă, în numele redacției, sub denumirea „Responsabilitate comunistă”, răspunderea împovăritoare a articolului de fond: „În spiritul vechilor sale tradiții progresiste, de propagator al marxismului și ai ideilor socialiste, „Contemporanul” de azi, întregul său colectiv redacțional, este pe deplin conștient de însemnătatea acestui moment istoric în viața spirituală a României socialiste. „Contemporanul” va cultiva în coloanele sale spiritul ideologiei marxist-leniniste, intransigența revoluționară proprie comuniștilor. Cu sporită exigență, - în știință, în literatură, arte, în aprecierea fenomenului cultural străin, vom contribui la aplicarea consecventă a principiului conducerii de către Partid, în dezvoltarea civilizației și culturii noastre socialiste, în promovarea marxism-leninismului creator, ca instrument de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate./ Niciodată mai mult ca astăzi, spiritul critic constructiv, expresie a partinității marxist-leniniste, n-a avut un orizont mai larg, mai creator, ca acela deschis de tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin împărtășirea profunde sale dragoste de patrie și de popor, prin geniul său de conducător încercat, în fruntea unui partid a cărui teorie și practică revoluționară reprezintă chezașia supremă a realizării celor mai înalte dintre idealurile umanității.”

Pe aceeași pagină, cu titlul „Vă invităm cu drag...”, Geo Bogza rememorează o călătorie în satul Voșlobeni: „O, Voștobeni ! Mai țineți minte? Șase oameni, trei bărbați și trei femei, urcau într-o după amiază, cu

(continuare în pag. 5)

sufletul la gură, spre crestele atât de fantastic apropiate de cer ale Hășmașului Mare. Voșlobeni este satul ardelean de unde erau cei șase oameni alături de care, într-o zi din vara anului 1939, pe când începeau să se crape temeliele lumii, am urcat spre izvorul Oltului, ca spre izvorul cel mai adânc al ființei noastre, năzuind să ajung la straturile ei de nezdruccinat."

Nu e greu de observat că era un articol tocmai potrivit într-un număr care presupunea o coborâre îndoliată a frunții. Dacă Geo Bogza s-a putut, în extremis, sustrage, George Ivașcu nu avea cum. El răspundea de întreaga publicație, nu putea evita plecaciunea oficială și debitatea de fraze greu admisibile într-o lume liberă.

Oare cât de sincer va fi putut fi și Zaharia Stancu în articolul de pe aceeași pagină, „Despre claritate”. Citim aici: „Chemarea adresată scriitorilor și, în general artiștilor noștri, de către secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în expunerea sa la recenta consfătuire de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei, de a exprima în operele lor viața omului de azi al României, a făcut să vibreze încă o dată corzile sufletului meu, laolaltă cred cu ale tuturor celor care trăiesc și muncesc pe pământul nostru [...]. În sensul acesta, al participării la viața epocii tale, al adeziunii la tot ce este constructiv, la tot ce are ca scop binele omului, înțeleg eu, și sunt convins, înțeleg toți scriitorii noștri adevărați, spiritul partinic al literaturii, spiritul partinic al literaturii comuniste.”

Numărul din „Contimporanul” din 23 iulie 1971 este consacrat lui Alecsandri. Chingile ideologice sunt mai puțin presante. Pe prima pagină, pe colțul din dreapta sus, ca un steag, este textul lui Geo Bogza. Are titlul „ALBUM”, și în el se oficiază cu delicatețe: „Cât vom mai trăi, și oriunde va fi să ajungem, de câte ori vom întoarce privirile înapoi, Alecsandri ne va apărea într-o lumină duminicală. În aceeași lumină ne apar, de atâta vreme, și frații Văcărești, și atâția alții, oricât ar fi fost de stângaci și de naivi. [...] Aceștia au fost înaintașii, iar ei intră acum în afecțiunea, și nu numai în afecțiunea, noastră. / Așa se răfoiesc albumele de familie, cu mai multă emoție cu cât fotografiile sunt mai îngălbenite de trecerea timpului.”

Sub pledoaria lui Bogza se află textul neverosimil de curajos al lui Nicolae Manolescu, „Tineretea clasicilor”: „Ne creăm clasicii după chipul și asemănarea, noastră; ne definim prin ei. Ei constituie garanția noastră de continuitate și de durată. O literatură (prin absurd) fără clasici ar fi o literatură efemeră. [...] Ni se adresează nouă, celor de azi, altfel decât se adresau contemporanilor. Alecsandri scrie înainte de Eminescu; îl citim după ce am citit pe Eminescu.”

În același număr, la pagina. 6, se află și articolul: „M. H. Maxy” (acesta tocmai murise!), semnat de Paul Petrescu. Un articol, în cuprinsul său, corect, deși destul de plat: „Într-o istorie a artei românești din ultimii cincizeci de ani, — lucrare care se lasă încă mult așteptată —, paginile dedicate lui Maxy vor avea să explice poate și anume lumini contrastante ale operei sale, dar vor trebui să consemneze mai ales siguranța și credința cu care a mers pe firul, mereu luminos, al vocației sale artistice. Contrastele, privite în timp, nu erau atât ale picturii sale, cât ale vieții înseși din fragmentul tumultuos de istorie pe care le-au reprezentat cele cinci decenii de activitate artistică (1920—1970). [...] Cel ce se va apropia de

creația plastică a lui Maxy nu va putea să nu fie emoționat luând aminte la prezența entuziastă și totală a omului de 50 de ani care în 1945 nu lipsea de la Salonul Oficial de pictură și sculptură și care, în același an, deschidea, cu aceeași tinerească angajare a anilor 1920, când începuse deja să se afirme, și o expoziție personală intitulată, grăitor pentru întreaga orientare a lui Maxy, „Chipuri și priveliști din Valea Jiului”. Citadin prin naștere și formație, Maxy a fost însă un pasionat drumeț și un investigator al oamenilor din fabrici și din mediul rural, multe din tablourile sale înfățișând oameni și locuri din atâtea puncte ale țării: Hunedoara, Moreni, Delta Dunării [...]. Cu Maxy a plecat dintre noi încă unul din artiștii ce au marcat cu strălucire o jumătate de veac de lupte, de umbre și de lumini.”

Așadar, în același număr în care Bogza oficia cu voluptate despre Alecsandri, și avem senzația că lucrurile redacționale se consumau în pace deplină, două manuscrise din biblioteca sa ne dezvăluie că în realitate are loc un veritabil cataclism. Ce se întâmplase? La „ora unspreze[ce] noaptea, textul meu scris la moartea pictorului M. H. Maxy” fusese eliminat din revistă fără știrea sa. Deci primise în plex o lovitură fără precedent. Liniștitul, netulburatul Bogza își iese din țâțâni. Îi scrie cu fraze dure lui Ivașcu. Solicită scuze publice și reparație urgentă, altminteri: «vă interzic - să mă mai considerați colaborator al revistei „Contimporanul”». Mai mult încă, îl anunță de trimiterea unei telegrame către Ceaușescu.

Stimate tovarășe Ivașcu,

În urma celor ce s-au petrecut cu ultimul număr din Contimporanul, care a fost scos, după câte aflu, la ora unspreze[ce] noaptea, textul meu scris la moartea pictorului M. H. Maxy, am trimis tovarășului Nicolae Ceaușescu alăturata telegramă.

Dacă în numărul venitor al revistei nu va apărea textul eliminat în mod atât de injustificat, și nu voi primi scuzele celor vinovați, va minimiza de demnitate suferă care nu pot să colorez încă va împiedica să-mi exercit funcția de scriitor.

Su aștept cât voi suf - și voi reveni - să mă mai considerați colaborator al revistei Contimporanul.

cu multă încredere

24 iulie 1971

P. Petrescu

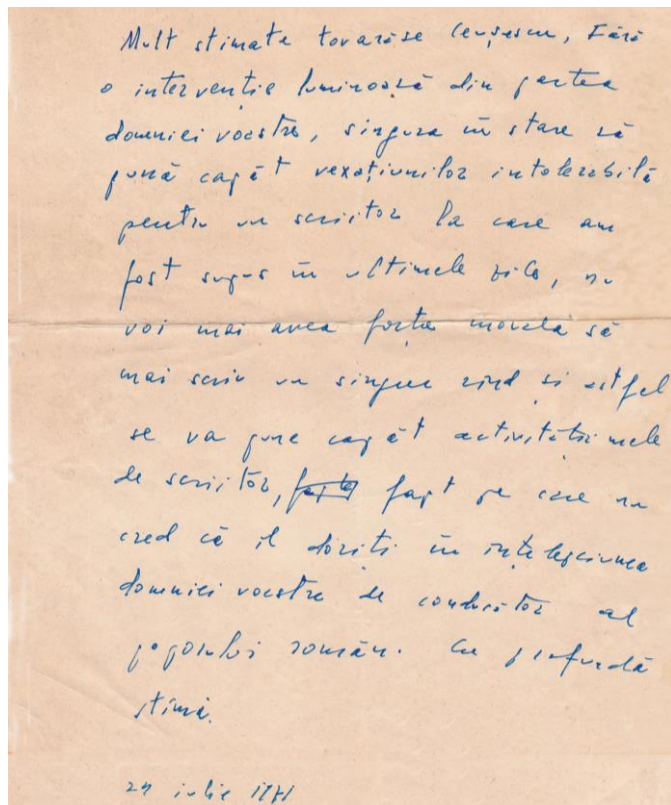
Iată textul integral al misivei: „Stimate tovarășe Ivașcu, / În urma celor ce s-au petrecut cu ultimul număr din Contimporanul, din care a fost scos, după câte aflu, la ora unspreze[ce] noaptea, textul meu scris la moartea pictorului M. H. Maxy, am trimis tovarășului Nicolae Ceaușescu alăturata telegramă. / Dacă în numărul următor al revistei nu va apare textul eliminat în mod atât

(continuare în pag. 6)

de [... urmează un cuvânt ilizibil - n.n.] și nejustificat, și nu voi primi scuzele celor vinovați, un minimum de demnitate sub care nu pot să mă cobor mă va împiedica să-mi exercit funcția de scriitor./ În acest caz vă rog - și vă interzic - să mă mai considerați colaborator al revistei Contemporanul./ Cu multă mâhnire/ B./ 24 iulie 1971».

Va fi trimis Geo Bogza sau nu va fi trimis amintita telegramă către Ceaușescu? Înclinăm să credem că da. Este, în orice caz, un fapt ce se va putea verifica.

Al doilea manuscris din arhiva Bogza pe care l-am găsit alături de scrisoarea fierbinte către Ivașcu este chiar textul către șeful partidului comunist, totodată și conducător atotputernic al statului.

Mult stimată tovarășe Ceaușescu, Fără o intervenție luminoasă din partea domniei voastre, singura în stare să pună capăt vexațiunilor intolerabile pentru un scriitor la care am fost supus în ultimele zile, nu voi mai avea forța morală să mai scriu un singur rând și astfel se va pune capăt activității mele de scriitor, fapt pe care nu cred că îl doriți în înțelepciunea domniei voastre de conducător al poporului român. Cu profundă stimă.

24 iulie 1971

Il reproducem ca atare: „Mult stimată tovarășe Ceaușescu, fără o intervenție luminoasă din partea domniei voastre, singura în stare să pună capăt vexațiunilor intolerabile pentru un scriitor la care am fost supus în ultimele zile, nu voi mai avea forța morală să mai scriu un singur rând și astfel se va pune capăt activității mele de scriitor, fapt pe care nu cred că îl doriți în înțelepciunea domniei voastre de conducător al poporului român. Cu profundă stimă./ 24 iulie 1971”.

Am putea face o seamă de comentarii nu lipsite de miez. Era îndreptățit Geo Bogza să-i scrie lui George Ivașcu o scrisoare atât de dură? Era doar prezent pe prima pagină a publicației. Fiind academician, fiind primul colaborator al „Contemporanului”, este greu de presupus că între ei nu exista o relație normală de apropiere. Nu era firesc să-i telefoneze? Să vorbească pur și simplu?

De ce oare a apelat Geo Bogza la telegrama către Ceaușescu? Era vorba doar de orgoliul său rănit? Sau voia să-i dea o lecție drastică lui Ivașcu? Voia să-i facă rău neapărat acestuia? Voia să se asigure că niciodată acesta nu-și va mai permite vreun afront?

Sau era convingerea intimă a autorului „Cărții Oltului” că Nicolae Ceaușescu îl prețuia atât de mult încât va da

pur și simplu de pământ cu Ivașcu?

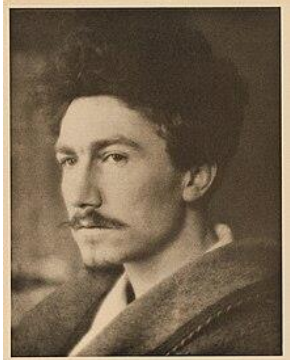
Cert este că textul către Ceaușescu există. Și că în iulie 1972 Geo Bogza se așeza cu prea mare îngăduință, ba chiar cu infatuare, sub protecția sa.

Ce rezolvare a avut nemulțumirea sa? Una foarte simplă, și previzibilă, de altfel, cu ușurință. În numărul următor, din 30 iulie, 31 (1290), al „Contemporanului”, în triumfiul său dedicat din dreapta, este publicat, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic vreodată, articolul lui Geo Bogza destinat lui Maxy, „Destinul unui artist”:

„Cu M. H. Maxy a dispărut unul din ultimii supraviețuitori ai acelei extraordinare explozii a inteligenței umane, care a fost valul artistic revoluționar pornit din câteva mari capitale europene, îndată după sfârșitul primului război mondial. Acestei mișcări de protest împotriva unei societăți stratificate în egoismul ei, putrezită de lipsa ei de idealuri, i-au aparținut oameni de o mare valoare intelectuală și umană, ce au hrănit cu visele lor îndrăznețe visul unei lumi în care ființa omenească să scape de orice oprimare, socială și biologică, mulți dintre ei punându-și arta în slujba revoluției. Un secol bogat în vicisitudini i-a supus unui lung șir de dezamăgiri și suferințe./ Trecut prin școala expresionismului german și apoi a cubismului, M. H. Maxy a trăit aventura spirituală a unui artist care își confruntă sensibilitatea și capacitățile creatoare cu rigoarea unor teorii ce se voiau aproape matematice. Minte lucidă și iscoditoare, el s-a hrănit îndelung și cu folos din contactul cu marile curente ale epocii, aducând între hotarele țării noastre un nou tip de artist, punând bazele unei mișcări care a vântunat multe idei și al cărei prim merit, verificat de Istorie, este acela de a fi clamat valoarea lui Brâncuși într-un moment când faptul acesta părea, ca atâtea altele, o extravaganță./ În casa lui M. H. Maxy, cenacul și laborator de creație, dar și salon și chiar sufragerie la prilejuri festive, am avut cinstea să dau mâna și să stau la masă cu Brâncuși, în primăvara anului 1931, într-o ambianță în care boema fuziona cu simpozionul. În acea casă, citisem cu câteva luni mai înainte „Exasperarea creatoare”, mărturie fierbinte a ființei mele lăuntrice din vremea când îmi mărturiseam exasperările. Mai mult de zece ani – când ai douăzeci asta este imens – mă separau de M. H. Maxy, dar nu-i simțeam în nici un fel, și toți cei ce-l frecventau, Ilarie Voronca, Ion Călugăru, Claude Sernet, Victor Brauner constatau uimitoarea lui tinerețe./ Această tinerețe, a spiritului în primul rând, l-a însoțit de-a lungul întregii sale vieți, de la „Integral”, revista de avangardă, până la Muzeul de Artă al Republicii pe care l-a organizat și condus atâtea ani, făcând din el o instituție de înalt prestigiu./ Fiindcă destinul lui Maxy, de o desăvârșită dialectică, a fost să înceapă ca destructor al formelor învechite ale artei și să încheie ca paznic al marilor comori de artă. Cunoșc acest drum de la capătul căruia el trece în lumea de dincolo, fiindcă eu însumi am început ca destructor și, de atâtea vreme, mă strădui să-mi împlinesc misiunea de paznic. Paznic de far, cum am spus în această revistă acum cinci ani, paznic de far cu sprinceana mereu încruntată.”

Anul 1972 se rostogolea, fără grabă, înainte.

Ezra POUND
(1885-1972)

Arta

Arsenic verde pe-o pânză ca albușul de ou,
Fragi zdrobiți! Haide, hai să ne-ospătăm ochii!

Un pact

Fac un pact cu tine, Walt Whitman -
Te-am disprețuit îndeajuns.
Mă-ndrept către tine asemeni unui tânăr
Care a avut un tată îndărătnic;
Sunt destul de mare acum să-mi fac prieteni.
Tu ai cioplit un nou lemn,
Acum e vremea unei sculpturi.
Avem o sevă și o rădăcină -
Să se facă, astfel, pactul dintre noi.

Altarul

Haideți să întemeiem aici o prietenie deosebită -
Flama, toamna și trandafirul verde-al iubirii
S-au înfruntat aici, acesta este un loc fermecat;
Unde s-au întâmplat, întâlnit, toate-acestea
pământul este sfânt.

Salut

O, generație-n întregime infatuată
și-n cumplit de indispusă,
am văzut pescari la picnic sub soarele fierbinte,
le-am văzut familiile murdare,
le-am văzut zâmbetul plin de dinți
și le-am auzit râsetele aspre!

Și-s mai fericit decât tine,
iar ei sunt mai fericiți decât mine;
iar peștii înoată în iaz
și n-au nici măcar haine.

Ceainăria

Fata din ceainărie
Nu mai este așa de frumoasă cum era,
Lumina lui august a atins-o deja.
Nu mai urcă sprintenă scările;
Într-adevăr, și ea se apropie de vârsta mijlocie,
Iar strălucirea tinereții pe care o revărsa
Când ne aducea feliile de focaccia
Nu se va mai împărăștia niciodată printre noi.
...Și ea se apropie de vârsta mijloc

Traducere de Petru Dimofte

Copacul

Stam liniștită și eram copac în pădure,
Adevărul știindu-li-l celor nevăzute înainte;
Lui Dafné și crengii de laur
Bătrânei perechi ce ospătat-a zeii
Și care creștea ulm-stejar în viroagă.
Nu fusese-așa până ce stăruielnic zeii
N-au fost rugați și poftiți înăuntru
Spre vatra și casa inimii lor
Ca să poată-nfăptui minunea aceasta;
Eu fost-am totuși un copac în pădure
Și-am înțeles mai multe lucruri noi
Nebune până-atunci la mine-n minte.

Grădina

Ca un vâl de mătase ce flutură pe-un perete
Ea pășește pe o alee din Grădinile Kensington,
Și se stinge încet
Într-o epuizantă așteptare.

Împrejur e-o mulțime
De copilași murdari, voinici și de nestăvilii
ai săracilor
Sunt cei ce vor moșteni pământul.

Dar ea e ultimul vlăstar al nobleții.
Și în sublimul ei plictis
Ar dori să-i vorbească cineva,
Însă, aproape că-i e teamă că eu
Voi săvârși această necuviință.

Epilog

O, cântece vechi
Ați fost o minune care a ținut șapte zile.
Când ați apărut în reviste
A fost ceva vâlvă la Chicago,
Dar acum sunteți perimate și învechite,
O modă de mult apusă,
O crinolină, o caleașcă,
O antichitate banală și efemeră.
Doar simțământul dăinuie.
Simțămintele voastre?
Sunt cele ale unui maestru de ceremonii.

O fată

Arborele a pătruns în mâinile mele,
Seva a urcat spre brațele mele,
Arborele a crescut în pieptul meu -
În jos,
Ramurile cresc din mine, ca niște brațe.
Arbore ești,
Mușchi ești,
Ești precum toporașii în adierea vântului.
Un copil - atât de falnic - tu ești,
Și toate astea-s o nebulă-n ochii lumii.

Traducerea de Ion Caraion

Daniel CORBU

LAURENȚIU ULICI ȘI BIBLIOTECA BABEL A LITERATURII ROMÂNE

Unul dintre cei mai importanți critici literari din a doua jumătate a secolului douăzeci este, fără îndoială, Laurențiu Ulici. Dispunea de o inteligență diabolică, de o memorie neobișnuită (*mémoire d'éléphant*, cum ar spune francezii), precum și de o incontestabilă intuiție în descoperirea valorilor literare și susținerea lor. Conștient că rolul unui critic este de a ordona, valoric și nu numai, scrierile unei literaturi, el și-a adăugat și rolul de descoperitor și susținător de talente. O făcuse cândva și Lovinescu, dar nu la o asemenea anvergură, și nu cred că greșim dacă accentuăm în acest scurt portret pasiunea Domniei Sale pentru descoperirea și afirmarea valorilor literare românești.

Generația poetică '80, prin cei peste patru sute de poeți notabili, îi datorează enorm în acest sens. Era prezent peste tot, la festivalurile din Maramureș, Neamț, de la Buzău (V. Voiculescu), Craiova (Arghezi), Suceava (Labiș), Botoșani (Eminescu). Festivalul de Poezie "Laudă-se omul și țara!" de la Sighetu Marmăției, organizat la sugestia Domniei Sale, este deja semicentener. Festivalul și concursul de poezie "Nicolae Labiș" pentru poezii nedebutați în volum, la fel.

Trebuie amintită și vocația sa de ctitor. Câteva muzee, câteva obiective culturale necesare la acel moment. Numim doar Biblioteca de poezie de la Complexul "Mihai Eminescu" din Ipotești, care-i poartă numele și pe care a fondat-o prin donația sa de 6.000 de volume, dintre care majoritatea cu autograf. Atât biblioteca (inaugurată la 15 iunie 2000), cât și amfiteatrul îi poartă numele.

Debutând cu volumul de critică și eseuri "Recurs" (1971), continuând cu "Biblioteca Babel" (1978), în care apar studii și eseuri de marcă despre Eminescu, Bacovia, Eugen Ionesco, Dostoievski, Kafka, Bulgakov, Joyce, Malraux, Pavese, Marquez etc., Laurențiu Ulici a împământănit la noi ideea generațiilor și promoțiilor literare.

A scris în egală măsură despre șaizeciști, despre șaptezeciști și despre optzeciști. Din păcate, din proiectul său "Literatura Română Contemporană" n-a desăvârșit decât un volum: Promoția 70. Deținând rubrici de critică în reviste de notorietate (Contemporanul, România literară, Luceafărul), devine în anii 80 descoperitor de talente și un fervent susținător al valorilor literare.

O voce critică urmărită, ascultată. Fiecare eseu sau portret critic era apreciat pentru claritatea diagnosticului, pentru tonul autoritar al scriiturii, pentru discursul inteligent și pentru comparatismul bine punctat și bine temperat. Acestea s-au concretizat în patru volume cu titlul "Prima verba" dedicate debutanților, însemnând peste 600 de volume de debut recenzate. În câteva rânduri, cenzura și-a spus cuvântul și asupra scrierilor lui Laurențiu Ulici. O interesantă antologie de etapă, "Antologia poezilor tineri (1978-1982)", n-a primit girul apariției din partea cenzurii comuniste și avea să apară după 1990. Marcat de neapariția ei, unde erau antologați poeți cărora le ur-

Criticul Laurențiu Ulici

mărea devenirea, Laurențiu Ulici scria: «Împrumutând un termen cinematografic, voi spune în chip de frază finală că această antologie s-a vrut un stop-cadru al poezilor tineri și al poeziei lor; imaginea unui fragment din istoria culturii poetice românești a cărei semnificație pentru evoluția limbajului poetic se va vădi cu toată claritatea poate abia atunci când fragmentul nu va mai fi decât o clipă, iar consecințele lui vor lumina asupra celor încă nenăscuți, precum steaua eminesciană: „Era pe când nu s-a zărit / Azi o vedem și nu e”... »

O carte monumentală reușește Laurențiu Ulici în "NOBEL CONTRA NOBEL" (2 volume, 1.134 pagini, academic). Cum se știe, Premiul Nobel consacră în universalitate un scriitor al lumii, fiind considerat penultima instanță, pentru că după asta, singura instanță rămasă este Timpul. Dar nu întotdeauna cei 17 academicieni de la Academia suedeză, au diagnosticat corect. Timpul, marele judecător, a dovedit-o. Cartea propusă de Laurențiu Ulici pare la prima vedere un joc. Dar un joc serios, care transformă totul într-o spectaculoasă antologie de literatură universală. Ideea a pornit de la nemulțumiri provocate de deciziile juriului. Ele, nemulțumirile, spune autorul, "au drept sursă două situații, egal invocate: prezențe regretabile și absențe nedumeritoare." De exemplu, primul premiu, cel al anului 1901 a fost decernat lui Sully Prudhomme, deși trăiau atunci Lev Tolstoi, Cehov și Ibsen. Sau: în 1919, dacă intuiția juriului ar fi funcționat altfel, premiul ar fi putut fi oferit lui Marcel Proust (a cărui operă a făcut epocă) și nu lui Carl Spitteler. Bref, cartea este o spectaculoasă antologie paralelă, cuprinzând prezentări și texte a o sută de scriitori (poeți, prozatori, dramaturgi) de mare valoare, absenți din palmaresul Academiei Suedeze. Totul impresionant: Tolstoi, Cehov, Trakle, Proust, Rilke, Joyce, Sandbourg, Serghei Esenin, Pessoa, Bulgakov, Virginia Woolf, Ezra Pound, Paul Valéry, Pavese, Kazantayakis, Ungaretti, Borges, Yukio Mishima, Aitmatov, Salinger, Ismail Kadaré etc. Cinci scriitori români se află în antologia celor care ar fi putut lua acest premiu: I.L. Caragiale, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Eugen Ionesco, Nichita Stănescu, Marin Sorescu. O carte pe care oricare bine sit în literatură e obligatoriu s-o citească.

Laurențiu Ulici a plecat prin satele cerești relativ tânăr, doar la cincizeci și șapte de ani. Plecarea sa, o tristețe, pentru că avea multe de spus și de făcut într-o viață literară în dezintegrare. Dar tot ceea ce a făcut a fost o construcție în spiritul criticii creatoare, căreia i s-a dedicat cu atâta dăruire.

Alexandru CAZACU

Grație și speranță

Parte a tabloului liric contemporan, atât de divers, poezia **Danielei Șontică** beneficiază în esență de o structură apolinică și un fond de seninătate ce acompaniază întodeauna marile ori micile tensiuni, dileme și interogații contemporane. Volumul „**Cântece pentru vrăbii și motoare**” apărut anul acesta în condiții grafice deosebite la **Editura Vinea** este un exercițiu intelectual și afectiv unde autoarea realizează acel „*falsovero di poeti*” despre care vorbea Vittorio Sereni, reușind să transfigureze în secvențe calme, încordări și combustii ale cotidianului.

Viața secundă ce aparține oricărui poet autentic se manifestă în versurile din această carte sub semnul unei fine nostalgii fără decepții. Măștile bucuriei, melancoliei ori singurătății nu-și justifică prezența, căci poeta abordează frontal și curajos aceste teme fără a teatraliza: „*De-aș fi povestit pe înțeles/ tot ce vedeam/ în haloul fiecărui lucru./ de-aș fi înnotat strident/ împreună cu peștii/ din privirea mirată de copil./ dacă aș fi desenat/ ochiul alungit peste lumea care/creștea și creștea/ albă ca luna./ înainte să fi aflat/ că aceea era adevărata frumusețe.*” („înainte să fi aflat”). Depășirea obstacolelor se realizează prin asumarea acestora, reclusiunea și aparenta desprindere de istorie se face pentru o justă analiză a trecutului dar mai ales pentru o bună poziționare față de ce va urma. Aceast tip de rectitudine conferă autenticitate și reușește să capteze interesul lectorului poate prea adesea obișnuit cu lamentațiile în zona confesivă : „*când treci cu bine prin furtuna zilei/ te bucuri/ și aștepti ceva/ mult mai vijelios/poate solzii unor amintiri/ căzând peste acoperișuri/ori/ stăpânul cochiliei invizibile/sub care se ascunde uneori/ tot ce e viață.*” („tot ce e viață”).

O anumită materie a imaginii se dezvoltă crud dar relevant pentru scopul prevăzut. Avem text poetic lipsit de inutile calofilii dar deopotrivă grevat de o cultură umanistă care *parla per se* în maniera de expunere a secvențelor: „*iar eu/ desigur/ ce mult l-am iubit pe don alonso/ ce mult!/ adevărata dulcinee ar alunga/ mârtoaga lui ponosită și ți-ar scrie/ că așa se face, credinciosule sancho,/ că mi-am trimis inima pe șesuri cu gazon/ direct spre morile de vânt/ dar acolo- ce folos? - mestecă întruna/nesfârșite dealuri despre don miguel,/ de parcă pe el l-aș fi iubit,/ de parcă aș fi îmbrăcat/ degeaba rochiile de musolină/ când binevoia să ne facă o vizită/ cavalerul niciunei tristeți*” („credinciosule sancho”). Notațiile nu generează imaginație ci mai degrabă responsabilitate existând în fiecare vers un comportament de tip „gazdă” față de cititor nu de tip „vizitator”. Se evită glisarea pe un grila unui portativ sensibil și se pă-

șește destul de ferm și asumat, fără a ultragia nimic, această aderență la realitate nexcluzând alchimia unei rafinate delicateți: „*locul unde ți-am dormit pe umăr/ a devenit o cavalcadă/ o inoportună herghelie de cai/ străpunși de sulite și gânduri/ aș face din sângele lor alb o poveste/ pe care să mi-o spui uneori/ ca să vindec cu ea/ chiar și ultima cădere/ a constantinopolului*” („asurzitor”).

Astăzi în lumea post-istorică, când se spune că tehnologia întreține flacăra memoriei colective a tribului global și postumanizat, Daniela Șontică, propune o soluție echilibrată evitând aplaudarea ori damnarea stadiului actual al civilizației când dispozitivele înconjurătoare au ajuns la un rafinament baroc și o răspândire universală. Deja parte din ființa noastră, *volens-nolens* este prinsă într-un joc permanent cu mereu noile exigențe ale aparatelor și sistemelor și este greu de spus cine este Pygmalion și cine este Galateea : „*îmi povestea că un motor perfect/ este o frumoasă fără corp/ are ceva aparte/ sclipirile lui diamantine/ te urcă spre plafonul de nori/ așa cum pe muritorii de rând/ îi urcă patimile pe transalpina*” („motor perfect”).

Existența ca o mărturie și mărturisire transpare emergent în versuri asemenea unor fotograme acotidiene aflate în siajul convingerii lui Paul Valéry pentru care : „*Le style, pour l'écrivain aussi bien que pour le peintre, est une question non de technique mais de vision.*” Anticipări infinitezimale și detalii apatent anodine sunt capabile să releve adevărate drame : „*vor veni vrăbiile/ și vor număra/ trei funii de mătase aspră./ trei sute de larve ce se visează libelule./ trei mii de lacrimi cu acid hialuronic.*” („cântece pentru vrăbii”). Acuitatea senzațiilor este mascată în călătorii metaforice către un spațiu al reflexiei atemporal și-n întrebări ce nu grăbesc răspunsuri ci mai degrabă o stare de așteptare a răspunsului aflat la coliziunea dintre devoțiune și libertate „*Erai un erou/ intrai în catedrala dantelată./ înălțai totul printr-un gest,/ până și arborii crescuiți nefiresc din sângele meu/ încrângătura vini-*

(continuare în pag. 10)

șoarelor ce se zbăteau/ sub brațul ce mă ținea strâns să nu cad/ de pe șaua calului alb// orga răsună clar/ și zâmbeam spre locul unde zâmbea fecioara/ sau ce mai rămăsese din acea zi de 30 mai 1431” („fecioara”)

Încriminări și recriminări se dizolvă într-o perspectivă vivifiantă atunci când evenimentele tragice atacă frontal, generalizările sunt contrazise de eveniment și este nevoie de o justă așezare a lucrurilor, memoriei și absențelor: „toată acea anamneză/ în care păream o șeherezadă ciudată/ mă făcea să râd în hohote/când ieșeam din cabinetele lor/dar gata să plâng/ când nu mă vedeau.../adormeam/ având sub pleoape ultima privire/ către obrazul frumos de tată/ stropit cu undelemn/ și vin și țărână” (obrazul frumos de tată). Multe observații se află în zona de understatement pentru „a provoca” lectorul. Căci nu se adoptă soluția defensivă ori consolatoare ci un anumit tip de înseninare elegantă și genuină. Se scanează anumite întâmplări sprijinindu-se pe diferite perspective, adecvate la analiză știindu-se că polarizarea periclitează întregul mail ales în zona recapitulărilor și istoriilor intime: „am cea mai strălucitoare aură/ dar o port pe sub piele/ am cea mai radiofonică voce/ dar tu întârzi/ s-o auzi cu inima.../ dar mi-ai spus că-ți plac cuvintele/ scrise chiar și greșit/ de alcineva.../ da, în fiecare zi reușești să uiți/că am cea mai strălucitoare aură” („aură”)

Aceste cantos ale Danielei Șontică ne oferă la început de secol douăzeci și unu, un mesaj grațios, structurat și condiționat de propriul har dar și de un bagaj consubstanțial valorilor umane unde persoana este superioară personalității iar fiecare grad de libertate devine un construct al libertății responsabile. „Cântece despre vrăbii și motoare” este o carte aflată sub auspiciile speranței lui Grüss Gott, ce ne îndeamnă, să salutăm divinitatea existentă în celălalt și-n împrejurul nostru: „ sunt această insulă/ neștiută în mijlocul oceanului,/ înconjurată de rechini// pe plajele mele cu nisip oranj/ nu umblă decât Dumnezeu//colecționez semne diforme,/ îmi împodobesc gâtul/ cu strigăte de ajutor ivite/din sticlele venite din larg/și știu că în disperarea lor/ oamenii speră să existe pământ.” („sticle din larg”)

Ignatie GRECU

- *
Iubind, devii bogat, fără a sărăci pe cineva.
*
- Nu să te apleci spre el, ci să-l ridici, te-ndeamnă trandafirul înflorit.
*
- Roua pe sabia verde a irisului - rugăciunea mea de dimineață.
*
- Mai multe însingurări sunt în asfințit decât în zori.
*
- Prin harul dăruit de sus, scriu ceea ce scriu și nu de la mine însumi.
*
- Poezia e scrumul care amintește flacăra în care a ars poetul.
*
- Când scriu un vers, mă gândesc, fără să vreau, la tine, cititorule - îngerul meu păzitor.
*
- La umbra poemelor mele stă mereu un înger rugându-se.
*
- Acolo unde sunt lacrimi sunt și amintiri.
*
- Inima - o fântână. Ochiul, o ciutură, ridică din adânc la lumină apa cea mai clară.
*
- Cititul în singurătate îndeosebi mi-a adus multă liniște și înțelepciune.
*
- Așa cum soarele absoarbe umezeala pământului și-l face să fie roditor, la fel Hristos ne-a cuprins în Sine spre curățire și mântuire veșnică.
*
- Nu așterne totul pe hârtie, mi-a spus îngerul. Mai lasă și pentru mai târziu. Fă-ți rădăcini nevăzute, ascunse puternic în pământ - așteptând primăveri gâlgâind de lumină.
*
- Fă-ți capital duhovnicesc obișnuința bună, cea care are pururi în față poruncile sfinte.
*
- Vrei să scrii versuri? Suferă în singurătate și tăcere. Roagă-te, plânge și apoi cântă.
*
- Multe versuri am scris. Dar mai multe am rupt și am ars.

*
După cutremur - tunet, după vijelie - trăsnete, apoi
vânt lin, subțire, adiere suavă - lacrimi, mărgăritare în ge-
ne.

*
Plânsul, un smarald rar, la îndemâna tuturor. Sarea
culeasă din mărire ochiului cu mâinile de copil ale dorului.

*
Frumos este cerul albastru traversat de nori, dar mult
mai frumos când este traversat de aripi.

*
Scoală-te cât mai devreme cu putință. Soarele răsă-
rind să te găsească pe culmi sărutându-ți fruntea.

*
Poezia e scrumul care amintește flacăra în care a ars
poetul.

*
Dumnezeu ne zâmbește cu fiecare răsărit de soare.

*
Cu cât fac mai mult bine, cu atât voi fi mai liber și mai
plin de bucurie.

*
Iscusit-am cuvinte aducătoare de îngeri.

*
Dacă florile ar ști cât de frumoase sunt, oare s-ar mai
ofili?

*
Vocea lui Dumnezeu este adesea un sunet rar și dul-
ce, o mireasmă aparte, un bob de rouă în zori pe o floare!
O rază de lumină înflorind vitraliul unui lac în amurg.

*
Sunt rare și foarte scumpe acele lacrimi când sufletul
se roagă suspinând din adâncul inimii. Mult mai de preț
de-cât cuvintele.

*
Pe cerul senin al inimii - nori plutind grei de lacrimi.

*
Graiul - o țară. Înțelesul - un popor.

*
Ochii celui mânios - două săbii ascuțite pe piatra nea-
gră a inimii.

*
Cuvântul Domnului adesea - foc tainic luminând sufle-
tul fără să-l ardă, precum luna când trece printr-un nor
(prin draperia unui nor).

*
Nu scuipa către cer. S-ar putea ca scuipatul tău să te
ajungă din urmă când nici nu gândești.

*
Lacrimile - cuvinte în stare pură.

*
Înapoi la măsură, la cumpăna ei dreaptă.

*
În stele nu se merge cu orice vehicul. Ci cu gândul, cu
pana, cu visul.

*
A te apropia de alții este ușor și la îndemână. A te
aprofia de tine, de sufletul tău, e greu foarte.

*
Umbra zilei de azi deschide larg aripile peste
munții zilei de mâine.

*
Nu uita, poete, că faci parte din ceata cavalerilor
inspirați, primitori de adevăr, de bine, de frumos, prin
harul primit de sus.

*
Omul - o lumânare aprinsă lui Dumnezeu în sfeș-
nicul vieții.

*
Cât de mic este omul, dar ce lucruri mari face!

*
Dragostea schimbă, luminează, întărește, umple
de har sufletul.

*
Cei înțelepți și smeriți văd peste tot pașii tainici ai
lui Dumnezeu.

*
Lumea este o livadă înflorită de gândul bun și
rodită de fapta bună.

*
Ceea ce nu este ritm și armonie, este zgomot,
larmă și haos.

*
Cine numără trist petalele trandafirului când se
dezbracă, multă mângâiere are când înflorește.

*
Iubește, mi-a spus îngerul. Dar, apoi, nu uita să
suferi.

*
Iubind dai sens universului. Restul e muzică.

*
Câte cărți bune, scrise, atâtea păcate iertate - se
spune.

*
Scorbură grea, plină de miera luminii - poezia.

*
Tulnic albastru care dă luciu de oglindă zilei de
mâine - poetul.

*
Scrie, scrie mereu, ca și cum ai ridica norilor sta-
tuie.

*
Muzica pune picături de aur pe sfera în tremur a
dimineții.

*
Mărgăritare într-o clepsidră sunt clipele când poe-
tul atins de aripa inspirației - harul - zămislește prime-
le versuri ale unui poem.

*
Filozofia ridică doar probleme, dar nu oferă răs-
punsuri.

*
Nori rari pe cer ca epitetele într-un poem.

*
Cel ce se mânie îi îndepărtează pe îngeri.

(Din volumul **"Adaos la potirul cântării"**
în curs de apariție la editura Boem@)

Constantin GEANTĂ

LUCIAN BLAGA

Opera

Putem spune liniștiți astăzi că secolul XIX culminează prin Eminescu, secolul XX prin Lucian Blaga - Constantin Noica.

Născut pe 9/21 mai 1895 la Lancrăm în județul Alba a încetat din viață pe 6 mai 1961 la Cluj. A fost poet, dramaturg, eseist, filozof și traducător român.

A debutat cu poezia *Pe țarm* în revista „Tribuna” din Arad, la 26 martie 1910. Familiarizat înainte de absolvirea liceului cu lecturile filozofice, în special Kant, Bergson și Schopenhauer, începe să publice, din anul 1914, aforisme, articole și studii filozofice în diverse ziare și reviste ale vremii („Românul” din Arad; „Pagini literare” din Arad; „Gazeta Transilvaniei” din Brașov; „Convorbiri literare” din București).

În anul 1919 debutează editorial cu o culegere de versuri - *Poemele luminii* și cu un volum de aforisme - *Pietre pentru templul meu*. Poemele lui Blaga s-au bucurat de aprecierea lui Sextil Pușcariu, Nicolae Iorga, Ovid Densusianu și alții.

În anul 1920 obține titlul de doctor în filozofie cu teza *Kultur und Erkenntnis - Cultură și cunoaștere*.

Următoarea culegere de versuri, *Pașii profetului*, apare în anul 1921, an în care publică și cea dintâi piesă de teatru: *Zamolxe*. Au urmat volumele de versuri: *În marea trecere*, 1924; *Lauda somnului*, 1929; *La cumpăna apelor*, 1933; *La curțile dorului*, 1938; *Nebănuitele trepte*, 1943; *Poezii*, 1962 – volum postum, cuprinzând ciclurile *Mirabila sămânță*, *Vară de noiembrie* și *Stihuitorul*. Postum au apărut și ciclurile *Vârsta de fier*, 1940-1944, *Cântecul focului*, *Corăbii cu cenușă*, *Ce aude unicornul*.

Creația poetică a lui Lucian Blaga prezintă o evoluție vizibilă atât în abordarea raportului dintre: „eu” și lume, cât și în modalitățile de expresie. Primul volum de versuri, *Poemele luminii*, se deschide cu poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*, care poate fi considerată definitorie pentru modalitatea cunoașterii sale lirice și a procedeele de expresie. În fața tainelor universului, Blaga optează, nu pentru cunoașterea lor pe calea rațională, care le-ar ucide vraja, ci pentru intensificarea lor sub văpaia simțirii. Întregul volum este dominat de un puternic vitalism și are drept temă, în principal, iubirea. În *Pașii profetului* poetul cântă exuberanța vieții terestre în plină vară, iar simbolul central al volumului este Pan, zeul devenirii suave și fecunde din natură.

Titlurile volumelor următoare sunt simbolice: „marea trecere” este viața; „lauda somnului” înseamnă preamărirea inconștientului colectiv; „cumpăna apelor” indică amiază vieții, „nebănuitele trepte” sugerează bucuria regăsirii meleagurilor părințești.

În creația dramatică, Blaga, folosindu-se de mij-

Lucian Blaga

loacele expresionismului, valorifică mituri naționale (*Zamolxe*, 1921; *Meșterul Manole*, 1927), realizează interpretări ale unor mituri universale, din perspectivă românească (*Arca lui Noe*, 1944), proiectează evenimente și personalități ale istoriei naționale în spațiul mitului (*Avram Iancu*, 1934; *Anton Pann*, 1962) sau explorează subconștientul (*Daria*, 1925; *Fapta*, 1925; *Învie-rea*, 1925).

Creația filozofică a lui Blaga este grupată în trei trilogii: *Trilogia cunoașterii*, 1943; *Trilogia culturii*, 1944, și *Trilogia valorilor*, 1946.

În cultura română, Lucian Blaga reprezintă cea mai mare personalitate creatoare a secolului XX. Opera sa - de poet, filozof, eseist, dramaturg și traducător de poezie – constituie o sinteză personală de mare originalitate, de profundă inspirație națională, alimentată de o deschidere spre cele mai variate aspecte ale spiritului uman: filozofie, știință, istorie și religie, și îndeosebi domeniul artelor.

Poetul și lumea culturii

„Lucian Blaga este întâiul ardelean care și-a pus probleme în afară de domeniul practic și militant al istoriei naționale. Până la el, toți au fost luptători. Modul lui de a gândi și sensibilitatea lui particulară sunt desigur semnificative pentru spiritul în care Ardealul s-a individualizat în România. Stilul interior al lui Blaga este o înfirmare serioasă a pretinsului practicism și pozitivism ardelenesc. Acestea nu înseamnă ceva mai mult decât pasiunea tehnică și constructivă pentru psihologia germanilor. Lucian Blaga este cea mai completă personalitate din România, deoarece s-a ridicat la același nivel pe toate planurile în care s-a realizat”. Emil Cioran - *Stilul interior al lui Lucian Blaga*.

(continuare în pag. 13)

Blaga, una dintre cele mai reprezentative personalități ale culturii române, vine parcă de departe, es-te un spirit renașcentist, un Michelangelo sau un Erasm, un Dante sau un Giordano Bruno. Prolific, dens, gigantic ca întindere, profund, este o dimensiune cosmică a spiritului românesc.

Vine din galeria unui Cantemir sau I. H. Rădulescu, Kogălniceanu sau Hașdeu, contemporan cu alte forțe cosmice ale spiritualității românești, de o vastitate impresionantă: Iorga, C.R. Motru, I.H. Rădulescu, G. Călinescu sau Mircea Eliade, Noica sau Cioran.

Poet, filosof, dramaturg, eseist, diplomat, ziarist, memorialist sau romancier, el reprezintă spiritul faustic al veacului al douăzecilea, acela care s-a avântat în multe ramuri ale cunoașterii: de la științe, religie, până la filozofie sau artă.

Acestea fiind spuse, ne vom opri numai la patru aspecte: traducătorul, evocatorul Blaga din cugetări și aforisme, Blaga și lumea culturii populare.

Traduce din lirica popoarelor africane și asiatice, după 1944 transpune în românește pe Faust de Goethe, mai multe scrieri de Lessing și încredințează tiparului un florilegiu din lirca universală antică și modernă.

Într-o poezie primitivă în traducere belgiană găsim versuri ca în Mitul creațiunii: „El singur era. Taarea era numele său. / În preajma sa era gol: / Nicăieri pământ, nicăieri oameni. / Taarea striga fără ecou. / Și-atunci, în singurătatea Sa, / El Se prefăcu în lume. / Aceste rădăcini, ele sunt Taarea / Aceste stânci, ele sunt El. / Taarea: nisipul mărilor. / Taarea și-a dat singur numele. / Taarea: seninul. / Taarea: sămânța. / Taarea: prundișul. / Taarea: cel fără trecere, / Taarea, puternicul, / creatorul lumii, / Al masei Sfintei a lumii, / Care nu este decât coaja lui Taarea. / El o însuflețește întru frumusețe”.

Am insistat asupra acestor versuri deoarece ne duc cu gândul la „Imnul creațiunii” din Rig-Veda, tradus de Eminescu: „Atunci neființa, ființa nu erau / A cerului mare, boltitul cort din ceriu / Ce-acoperea, atuncea?... Și-n ce se ascundeau / Acele-acoperite... Au în noianul apei / Au în genune... / Pe-atunci nu era moarte, nimic nemuritor / Și noaptea-ntunecată de ziua cea senină / Nu era despărțită / Și fără de răsuflăt sufla în sine însuși / Ne mai numitul Unul... Și-afară de aceste / Nimic n-a fost pe-atuncea / Și-atât de întuneric era, ca un O-Kean / Neluminat, și totul era adânc ascuns / În început. Și unul, învăluit în coaja-l, / Uscată, prinde viață din tainica căldură / Ce singur el o are”.

Această temă apare la cei mai importanți scriitori români în aspecte diferite, la Eminescu, Blaga, Barbu, Arghezi, Bacovia sau Bakonski și Nichita Stănescu.

Poezia germană a găsit în Blaga un excelent traducător, mai ales că limba germană îi era poetului ca o a doua limbă după cea română, depinzând-o încă din copilărie, astfel versurile lui J.W. Goethe capătă în transpunere blagiană o strălucire deosebită.

De la Blaga avem cea mai frumoasă traducere a lui Faust:

„Tot ce-i vremelnic / E numai simbol / Ce-i chip îndoielnic / Aici s-a mplini / Nespusul, deplinul / Izbândă-i aici, / Eternul, femininul / Ne-nalță-n țării”.

Din literatura engleză și mai apoi americană a tradus de la William Shakespeare până la E.A. Poe și W. Whit-

man. Din E.A. Poe traduce Annabel Lee: „Într-un regat lângă mare, pe care / Poate că ai să-l cunoști într-o zi, / Trăia odată, de mult, o fată pe nume Annabel Lee. / Ursita i-a fost de a fi iubită / De mine și de-a iubi / [...] Un vânt, ce suflând dintr-un nor, / Îngheță pe frumoasa mea Annabel Lee. / Rude înalte o duseră s-o-nchidă în mormânt, / În regat lângă mare, între făclii / [...] Niciodată stelele răsar fără a-mi aminti / Ochii frumoasei Annabel Lee / Și așa în marea nopții eu cad lângă draga mea, / Draga mea, viața și mireasa mea, / În mormântul ei lângă mare, / Pe țărni, în mormântul fără făclii”.

Din W. Whitman transpune versete ca în poemul „Un copil întreba ce este iarba”: „Un copil întreba: ce este iarba? / Și mi-o culese din belșug cu mâinile. / Cum i-aș fi putut răspunde copilului? Mai bine decât el nu știu nici eu ce este”.

Nici poezia spaniolă nu lipsește din preocuparea lui Blaga ca de ealtfel nici cea maghiară. Astfel, din literatura spaniolă traduce „Cântul cavalerului” de F. Garcia-Lorca: „Cordova / Depărtată și singură. / Cal negru, lună mare. / În desagă măslina amare. / Deși cunosc aceste drumuri, zarea toată / Nu voi ajunge la Cordova niciodată”.

Blaga face parte din familia marilor traducători din care amintim pe I.H. Rădulescu, M. Eminescu, G. Coșbuc, O. Goga și mulți alții.

Blaga este un mare evocator din familia lui Creangă, Slavici sau Hogaș. Astfel, în „Hronicul și cântecul vârstelor” întâlnim fragmente de o frumusețe stilistică precum: „Începuturile mele stau sub semnul unei fabuloase absențe a cuvântului. Urmele acelei tăceri inițiale le caut însă în zadar în amintire. Despre neobișnuita înființare a graiului meu aveam să primesc o înșirare de știri numai târziu, de la mama și de la frații mei răsăriți. Aflai atunci că în cei dintâi ani aicopilăriei mele cuvântul nu era cuvânt. Cuvântul meu nu semăna cu nimic. Nici măcar cu o stângace dibuire pe la marginile sunetului, cu atât mai puțin cu o prefigurare a unei rostiri articulate”. Sau:

„N-aș putea spune că basmele s-ar fi revărsat asupra copilăriei mele ca dintr-un corn al belșugului. Nu! Foamea de basm, firească vârstei, mi-o astâmpăra cu intermitențe ce atârnav de vremuirea de afară sau de urâtul inimei, numai Mama cu acele câteva povești ale ei. Nu știa Mama prea multe, dar nimerea fără greș tonul lumii ireale, încât chiar glasul ei mi se părea că vine dintr-o a patra dimensiune a spațiului. La dorința mea, ea îmi repeta adesea o poveste ce aducea cu Tinerețe fără bătrânețe”. Dacă despre Creangă s-a spus că în Amintiri... a prezentat copilăria copilului universal, Blaga în Hronic aș spune că prezintă copilăria copilului de excepție.

Blaga, care cu ocazia primirii de la Academia Română a rostit un discurs intitulat Elogiu satului românesc în care făcea elogiu culturii numită de el minore, singura care a potențat latențele noastre spirituale și care, într-o poezie, spunea că veșnicia s-a născut la sat, a alcătuit o valoroasă antologie de poezie populară. Dar în Spațiul Mioritic care face parte din Trilogia culturii arăta, referitor la înțelepciunea populară că: „Proverbele sunt aforismele poporului, dar ele au un ce – greu definibil, aproape cu neputință de realizat unui creator cult, anemiât de îndoilele reflexiei: un firesc, ce înduplecă inima și inteli-

(continuare în pag. 14)

gență cu cea mai incoruptibilă, o grație a întâmplătorului, ceva mai presus de bine și rău, ceva mai presus de adevăr și neadevăr. Sau:

„Trebuie să deschizi pagini de mare literatură ca să găsești imagini plastice și pitorești ca acestea: «fățarnicul mănâncă sfinți și scuipă draci», ironice ca acestea: «fă-ți cruce mare că dracul e bătrân»; răutăți naive ca acestea: «omul sărac și nevoiaș se îmbracă numai pe dinăuntru»”.

În finalul capitolului Pitoresc și revelație, conchide:

„Există o orientare spre pitoresc, care echivalează cu o determinare stilistică, inconștientă, organică, constitutivă. Această orientare poate să invadeze în sens creator toate domeniile de manifestare ale vieții spirituale și culturale. Determinanta poate fi și un puternic organ de asimilare a unor influențe străine. Ea figurează ca atare, de pildă în matricea stilistică a poporului românesc.

Blaga vine din bogata tradiție a creatorilor români care, pornind de la folclor, a ajuns la culmi de desăvârșire artistică. Astfel, amintim pe I. Neculce, D. Cantemir, P. Ispirescu, V. Alecsandri, Al. Russo, sau Eminescu.

Blaga, cel din Cugetări, Gânduri și Aforisme, reprezenta un univers care mocnea în sine gata să se extindă în spațiile necuprinse. Aici găsim probleme pe care viitorul filosof al culturii și stilului le va dezvolta creând acele prețioase diamante ale simțirii și exprimării românești care sunt Trilogiile Cunoașterii, Culturii Valorilor și Cosmologice, lângă care amintim și pe cea Istorică, nerealizată pragmatic, care au îmbogățit și mai mult patrimoniul gândirii noastre filosofice.

„Înainte de a mă naște, am fost o veșnicie întreagă „nimic”. De ce mă tem acum de aceeași „neexistență” cu care izvorăsc din cele mai întinse necesități ale vieții și duhului meu? Omul trebuie să fie creator, de aceea să renunțe cu bucurie la „cunoașterea absolutului”.

Dar întâlnim cugetări care denotă uriașa cultură a lui Blaga și profunzimea adâncimilor sale intelectuale.

Închei cu un citat din C. Noica: „Putem spune liniștiți astăzi că secolul XIX culminează prin Eminescu, secolul XX prin Lucian Blaga. Dacă vibrația patetică a lui Eminescu ne tulbură mai mult, în schimb Lucian Blaga are unicitatea unei desfășurări de jerbă pe care nici Eminescu și nimeni din cultura noastră nu o au. Nu știu nici aiurea să fie cineva care să creeze filozofie, poezie și teatru la ultimul nivel cu această perfectă autonomie a fiecăreia dintre cele trei direcții de creație”.

Blaga, filosoful

„Ca niște arbori ai spiritului, înălțați sub amenințări bănuite, cărora omul le răspunde atacând, vede Blaga plămămirile cunoașterii și ale culturii, în timp ce filosofia veacului rămâne într-o prea largă măsură la simpla botanică” - Constantin Noica, La o antologie filosofică Blaga.

După cum arăta Gh. A. Cazan în Istoria filosofiei românești: „În gândirea românească interbelică, Lucian Blaga a încercat să construiască un sistem filosofic ale cărei direcții principale sunt teoria cunoașterii, teoria metodei, ontologia, teoria culturii și, ca implicat necesar al acestora, o viziune despre viața istorică”.

Alături de C. Rădulescu Motru, Lucian Blaga a fost filosoful sistemului, al unui sistem idealist obiectiv al

cărui ax fundamental îl constituie noțiunea de Marele Anonim”.

Blaga și-a conceput sistemul filosofic sub forma a cinci trilogii, din care au fost realizate: Trilogia Cunoașterii, Trilogia Culturii, Trilogia Valorii.

Sistemul filosofic se preocupă de problema cunoașterii și de filosofia culturii.

Misterul constituie, după Blaga, nota definitorie a existenței umane. Misterul învăluie existența și constituie, concomitent, un stimul și o frână a cunoașterii omenești. Prin artă, religie sau filozofie, omul năzuiește spre rezolvarea misterului, dar „cenzura transcendentă” / barieră pusă oricărei încercări de conceptualizare situată dincolo de orizontul nostru chrono-spațial, de „Marele Anonim”, împiedică cunoașterea pozitivă a esențelor existenței.

Deși poate și sieși insuficient ca și Dumnezeu lui Aristotel, Marele Anonim are posibilitatea de a genera un număr nelimitat de existențe identice, putând fi nu atât un creator de lumi, ci un „generator de Dumnezei echivalenți”. Această posibilitate reproductivă este respinsă de Marele Anonim sau mai exact rămâne o veșnică virtualitate pentru motivul că desfășurată, ar duce la alte „laturi divine”, deci fie la tot atâtea sisteme autarhice „care s-ar sustrage fazei și controlului central”, fie la „sisteme egocentrice, care încearcă să se substituiească întâiului și tuturor celorlalte”.

S-ar crea, prin urmare, în condițiile reproducerii Marelui Anonim „o gravă teoanarhie”.

Marele Anonim este cenzorul cenzuratului și propriul său cenzor, ființa centrală care supraveghează creatura pentru ca ea să nu se poată ridica niciodată la cunoașterea Cenzorului Suprem.

Realitățile lumii sunt diferențiale divine. Diferențialele divine rezultă din forța generatoare a Marelui Anonim. Cum Marele Anonim se cenzurează în privința reproducerii sale substanțiale, procedând la reducerea acesteia, orice diferențială divină este un „minim substanțial purtător al unei structuri egale cu un segment absolut amplu al unei structuri divine. Diferențiala divină are o substanță și o structură virtuală. Diferențialele divine pot fi reprezentate ca fragmente infinitezimale, eterogene, absolut simple ale cercului divin.

Cum actul genetic se repetă nelimitat, fiecare diferențială divină se repetă la infinit în aceeași serie omogenă. Diferențiala divină este indestructibilă, ultimul substrat pe baza căruia se produc discontinuitățile empirice.

Diferențialele divine sunt complementare și prefigurează toate celelalte diferențiale, ceea ce înseamnă că geneza cosmică are trei faze: 1) faza precosmică egală cu limitarea maximă a posibilităților Marelui Anonim, 2) faza genezei directe sau emisiunea diferențialelor divine, eterogene și omogene, 3) faza genezei indirecte, sau integrarea cosmică a diferențialelor divine, proces din care rezultă lumea ființelor empirice, o lume complexă dar deficitară, minoră, plurală, discontinuă, domestică pentru a nu manifesta „posibilitățile excentrice creatoare”.

Concepția lui Blaga ne amintește de monadele lui Leibniz, de Ideile lui Platon sau de Dialectica lui Hegel.

Intelectul uman are în viziunea lui Blaga două stări

(continuare în pag. 15)

fundamentale: starea en-statică și starea ec-statică. Acestor două stări le corespund intelectul enstatic – care se așază în funcțiile sale logice și normale și intelectul ecstatic – care este în nepotrivire ireconciliabilă cu funcțiile sale logice.

Prin dogmă și intelectul ecstatic, omul trebuie să accepte misterul ca atare ca un ce metafizic. Filosofia ne poate revela existența autentică prin „cunoașterea luciferică” considerată ca un tip superior de cunoaștere situată în planul misterelor, capabilă să provoace o „criză a obiectului”, o ruptură în echilibrul lăuntric al acestuia, între partea care se dezvăluie „fanicul” și partea care se ascunde „cripticul”, o tensiune sensibilă mereu numai prin înlocuirea primei cu a doua.

Blaga opune „cunoașterea luciferică” „cunoașterii conceptuale” („paradisatică”) a cărei fază fundamentală constă în caracterul ei empiric, iluzoriu, neproblematic, în faptul de a fi subordonată obiectului făurit și predestinată unor certitudini abstracte, dar trecătoare.

După cum arăta C. Noica, „Filosofia lui Blaga este a omului provocat și care a primit provocarea. Cine sau ce provoacă, să-i spunem Fondul anonim” – La o antologie filosofică Blaga.

Un loc important în sistemul blagian îl ocupă filosofia culturii. Fenomenul definitoriu al unei culturi este stilul, „matricea stilistică”, determinat de factori inconștienți abisali, cu funcție formativă, primordială, fundamentală și care își pun pecetea asupra creației unui popor, îi imprimă o trainică și autentică identitate.

Inconștientul se formează într-un peisaj care-i imprimă pentru totdeauna ritmul său. Cultura minoră a satului, formată în mediul natural, devine fundamentul celei majore (cultura cultă). După Blaga, inconștientul are în creație un rol determinant, hotărâtor. Blaga consideră, referitor la cultura românească, că este determinată de „spațiul mioritic” specific universului sufletesc și cadrului de civilizație românesc, de un orizont care descinde di plai (generator al doinei) și se înfățișează ca un plan ondulat („infinitul ondulat”) cu alternanțe între deal și vale (generatoare ale dorului) și ale îmbinării armonioase între verticală și orizontală în arhitectura caselor țărănești. Metafora este esențială și ea în sistemul filosofic blagian.

Dar și în domeniul culturii, caracterul transcendent intervine prin stil, ca frână, împiedicând ființa umană să creeze pe plan absolut. Stilul este deci mijlocul pe care Marele Anonim și-l folosește pentru plăsmuirile culturale cu același scop în care inventase cenzura transcendentă pentru cele cognitive.

Concepția estetică a lui Blaga subliniază, pe de o parte, autonomia relativă a artei, iar pe de altă parte, corespondențele ei stilistice cu celelalte valori în cadrul unei culturi și al unui moment istoric dat.

După cum sublinia Gh. Al. Gorun în Istoria filosofiei românești, „Sistemul filosofic pe care Lucian Blaga l-a dat culturii românești se constituie într-un amplu poem al gândirii și rostirii filosofice, al potențelor creatoare de metafizică pe care poporul român le poartă cu sine ca parte eminentă a ființei lui istorice.

Lucian Blaga, poetul

„Lirica sa este deschisă miracolelor lumii, exprimă sentimentul dorului, celebrează sămburele germinatoriu” - Ion Barbu, în *Note la Hronicul și cântecul vârstelor*.

Salutată încă de la apariția primului volum ca un dar al Ardealului, creația lui Blaga reprezintă o culme a liricii românești alături de Barbu, Bacovia și Arghezi. Blaga este o nouă dimensiune a poeziei interbelice, o dimensiune universală am putea spune, un poet de valoare europeană, unul din cei mai străluciți poeți ai veacului XX.

Poezia post-eminesciană depășise faza epigonilor. Se afirmaseră străluciți creatori la sfârșitul veacului XIX și începutul celui de-al XX-lea: Macedonski, Coșbuc, Goga.

Blaga însă va face trecerea înspre expresionismul românesc. Cu fiecare volum în parte: Poemele luminii, Pașii profetului, În marea trecere, La cumpăna apelor și La curțile dorului sau Nebănuitele trepte și Poezii (1945-1961) se dezvăluie o latură a poetului, se completează o biografie lirică. Ancorând în expresionism și depășind expresionismul, Blaga va impune un stil poetic propriu care va determina matricea stilistică a multor generații.

În poezia europeană se impuseseră Georg Trakl, Franz Werfel sau Stefan George, Hugo von Hofmansthal, sau Ungaretti, Montanale sau Rainer Maria Rilke, Fernando Pessoa, Miguel Unamuno, Mário de Sá-Carneiro sau T.S. Eliot, P. Valery, P. Claudel sau Appolinaire și mulți alții, aducând fiecare un stil, fiecare trasând alte făgașe poeziei mondiale. Blaga avea să-și găsească și el un stil și să dureze un templu al poeziei, un templu românesc.

După cum sublinia Paul Hatvani încă din 1917, „Expresionismul nu așază conștiința mai presus decât toate, ci în toate. Iar aceasta este unica lui cerință și unica lui metodă. Opera de artă expresionistă nu este numai legată de conștiința artistului, ci și se identifică ei. Artistul creează lumea după chipul și asemănarea sa. Eul domină asemenea unei divinități”.

Expresioniste sunt, în creația lui L. Blaga, sentimentul metafizic, imaginea esențială a lumii, caracterul vizionar, cultivarea mitului și cultul primitivității, al arhaiului și originalului.

Începând cu volumul La cumpăna apelor, influența expresionistă începe să scadă pe măsură ce se dezvoltă sentimentul echilibrului, al împăcării eului poetic cu lumea.

Voi încerca să subliniez câteva din valențele poeziei bliagene.

Venită parcă dintr-un arhaic fond al spiritualității românești, lirica lui Blaga poartă potențele virtuale ale unei metapsihoze în zona mumelor originare ale fondului tragic, ca în versurile:

„În somn sângele meu ca un val / Se trage din mine / Înapoi în părinți” (Somn).

Dar parcă simțim o undă dăcică răzbătând în versuri ca „Laudă semințelor celor de față și-n veci tuturor” (Mirabila sămânță).

Dar poetul este un cugetător care simte durerea existenței și trăiește tragismul lumii:

„Sunt mai bătrân decât tine, Mamă / Ci tot așa cum mă știi: / Adus puțin din umeri / Și plecat peste întrebările lumii” (Scrisoare).

La fel ca la marii creatori, mai mult decât creatorii populari, simte și intuiește leacul îndepărtării de înstrăinare prin reîntoarcerea către sensurile primare: „Numai sângele meu strigă prin păduri / după îndepăr-

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 15)

tata-i copilărie" (În marea trecere).

Acesta este contrapuz căderii prin depărtările de cerul inocenței.

Dar poetul devine revoltat, chinuit de marile întrebări ca și Arghezi, încercând să oblige divinitatea la revelație: „O singură durere totdeauna mi-a fost singurătatea ta ascunsă / Dumnezeule, dar ce era să fac?” (Psalm).

O zbatere între nadir și latent aureolează cu nimbul durerii o cunoaștere cu sensuri tragice: „Sprijinit de buturi îmi ghicesc soarta / Din palma unei frunze tomnatice, / Vreme, când vrei să iei drumul cel mai scurt/ Pe unde apuci?”

Poetul, în toate marile sale căutări și creații lirice este egal cu sine, fie când descoperă sufletul satului care palpită sau frumusețile patriei, fie când trăiește drama insuficienței carnale sau descoperă dragostea în formele sale variate de manifestare. Revoltat sau contemplativ, neliniștit sau împăcat cu sine, mirat sau chinuit de marile întrebări, Blaga este egal cu sine în poezia sa – expresie unică a unui mod de a fi al spiritului românesc.

„Portarul înaripat mai ține întins un cotor de spadă fără de flăcări. / Nu se luptă cu nimeni, / Dar se simte învins. / Pretutindeni pe pajiști și pe ogor / Serafimii cu părul nins, / Însesează după adevăr, / Dar apele din fântâni / Refuză gălețile lor. / Arând fără îndemn / Cu pluguri de lemn, / Arhanghelii se plâng / De greutatea aripelor. / Trece printre sori vecini / Porumbelul Sfântului Duh, / Cu pliscul stinge cele din urmă lumini. / Noaptea îngerii goi / Zgribulind se culcă în fân: / Vai mie, vai ție, / Păianjenii au umplut apa vie, / Odată vor putrezi și îngerii sub glie / Țărâna va seca poveștile / Din trupul trist”. Lucian Blaga, Paradis în destrămare.

La Blaga mitul capătă în poezie valori deosebite. Blaga este un poet al misterelor, această ipostază este revelată încă din prima poezie a volumului Poemele luminii, în care poetul se definește ca un aprofundator de mistere: „dar eu, eu cu lumina mea sporesc a lumii taină / și-ntocmai cum cu razele ei albe luna / nu micșorează, ci tremurător mărește taina nopții / așa îmbogățesc și eu întunecata zare / cu largi flori de sfânt mister” (Eu nu strivesc corola de minuni a lumii). De fapt, cum remarcă Marin Mincu, „Poemele luminii conțin în ele toate elementele programului expresionist: sentimentul absolutului, isteria vitalistă, exacerbarea nietzschescă a eului creator, retrăirea autentică a fondului mitic primitiv, interiorizarea și spiritualizarea peisajului, tensiunea maximă etc.”

Găsim o vitalitate telurică asemănătoare poate versului eminescian, în care „Nu e nimic și totuși e / O sete care-l soarbe, / E un adânc asemenea / Uitării celei oarbe” (Luceafărul), în poemul Lumina: „Lumina ce-o simt năvălindu-mi în piept când te văd, / oare nu e un strop din lumina creată în ziua dintâi, / din lumina aceea nsetată adânc de viață? // Nimicul zăcea în agonie / când singur plutea-n întuneric și dat-a / un semn nepătrunsul: / să fie lumină”.

Lumina aceasta va apărea mai târziu și în Spațiul Mioritic, mai ales în Transcendentul care coboară și în cel referitor la sofianic ca expresie a spiritului ortodox și chiar românesc.

Chiar dacă misterul nu poate fi relevat, totuși poetul simte vitalitatea unui titanism organic ce ne amintește de Eminescu, Arghezi, Philipide, Byron, Goethe sau She-

ley: „O, vreau să joc, cum niciodată n-am jucat! / Să nu se simtă Dumnezeu / în mine / un rob în temniță încătușat”, sau „Dați-mi un trup voi munților / voi munților / mărilor / dați-mi un alt trup să-mi descarc nebunia în plin! / Pământule larg fii trunchiul meu, / fii pieptul acestei năpraznice inimi, / prefă-te-n lăcașul furtunilor, cari mă strivesc, / fii umbra eului meu îndărătnic”

Vibrația panteistică din Liniște este scurtă, apăsată metaforic:

„Atâta liniște-i în jur de pare că aud / Cum se izbesc de geamuri razele de lună”.

Dar simbolul mioritic al integrării în natura mamă este revelat în Gorunul în care de la început se simte imanența apropiere de marea trecere:

„În limezi depărtări aud din pieptul unui turn / cum bate ca o inimă un clopot / și-n zvonuri dulci îmi pare / că stropi de liniște îmi curg prin vine, nu de sânge”, pentru ca să transpară imanența apropierei de neființă „O, cine știe? – poate că / din trunchiul tău îmi vor ciopli / nu peste mult, sicriul”.

În Pașii profetului și Zamolxe panteismul ia forme vergiliene. Pan este un mare orb care participă la toate regnurile: „Ah, Pan! Îl văd cum își întinde mâna, prinde-un ram - / și-i pipăie / cu mângâieri ușoare mugurii. / Un miel se-apropie printre tufișuri, / Orbul îl aude și zâmbește, / căci n-are Pan mai mare bucurie / decât de-a prinde-n palme-ncetitor căpșorul mieilor / și de-a le căuta cornițe sub năstureii moi de lână”.

Zamolxe care simte pulsația vegetalului caută contactul cu șopârlele reci, care parcă se pogoară în regnul mineral primar: „Altădată reptilele-mi erau un leagăn de odihnă, / iar ziua lucrurile dimprejur se prefăceau în mine / într-un vis atât de liniștit, / că reci și jilave șopârlele veneau / să caute soarele / pe picioarele mele goale”.

După cum arăta G. Călinescu în Istoria literaturii române – Compendiu, „Zamolxe e un „mister păgân”, un mit autohton, încadrat într-o mică dramă de idei, pe care poetul o va repeta în Meșterul Manole”.

În Meșterul Manole, pe lângă Manole creatorul, apare și Găman, întruchiparea teluricului: „scrâșnește ca din măsele grozave – ies flăcări din tei! Încăierarea nu se oprește. Neguri se vârcolesc. Spre noi, vârtejurile cresc”.

Aici apare și acel Bogomil, întruchipare a unui subconștient balcanic, acel spirit conciliator între înalt și adânc care arăta că Dumnezeu și Satanail sunt frați și ambii participă la crearea lumii.

Dar Blaga este și poetul marii treceri ca în poemul La cumpăna apelor: „Poteca de acum coboară ca fumul / din jertfă ce nu s-a primit. De-aici luăm iarăși drumul / spre țărna și valea, trădate-nmiit / pentru-un cer chemător și necucerit”.

Dar lirica erotică capătă la Blaga forma unei inițieri în cunoaștere: „Frumoaso, / ți-s ochii-așa de negri încât seara / când stau cu capu-n poala ta / îmi pare, / că ochii tăi, adânci, sunt izvorul / din care tainic curge noaptea peste văi / și peste munți și peste șesuri, / acoperind pământul / c-o mare de-ntuneric. / Așa-s de negri ochii tăi, / lumina mea”.

Aș încheia subliniind încă două aspecte și anume sensul metamorfozării în tentația zborului, flacăra care parcă ne induce ideea unui Dedal care se înalță în

(continuare în pag. 17)

spațiile supraconștiinței și înspre jocul secund al misterele: „Din văzduhul boltitelor tale amiezi ghicești în adâncuri toate misterele. Înaltă-te fără sfârșit, dar să nu ne descoperi niciodată ce vezi” (Pasărea de aur).

Iar celălalt, legat de potența semințelor din Mirabila Sămânță, motiv care coboară din mitologia dacică și trecând prin spațiul goethean trece înspre Blaga care îi dăltuiește puritatea în cuvânt: „Am văzut nu o dată sămânța mirabilă / ce-nchide în sine supreme puteri / Neînsemnate la chip, deși după șpită alese, îmi par / semințele pe care mi le ceri. / Culori luminate, doar ele destăinuie – trepte și har”

Poetul, fie că aprofundează mistere sau reactualizează mituri, este o conștiință vie, o forță originală, un tumult care se va revărsa și în piese: Anton Pann, Avram Iancu, Daria sau Cruciada copiilor și Tulburarea apelor, un torent care pornit din zone imemorale ale spiritualității noastre se dezvăluie ca un Proteu - Demiurg creator de spații inedite, ceea ce îmi permite să închei aceste observații cu versurile din Perspectivă: „Noapte. Subt stelele, subt mărire, / monadele dorm. / Lumi comprimate, lacrimi fără sunet în spațiu, / monadele dorm. // Mișcarea lor laudă Somnului”.

Blaga - dimensiune a conștiinței românești

„Poetul nu este atât un mântuitor, cât un mântuitor al cuvintelor. El scoate cuvintele din starea lor naturală și le aduce în starea de grație.” - Lucian Blaga

Parcă ieri răsunau pașii săi pe străzile ardelene. Parcă ieri giganticii săi pași trezeau rezonanțe cosmice, dar noi, prea mici, nu puteam să îi înțelegem.

Profetul era printre noi, dar noi nu puteam urca nebănuitele trepte până la el, ca să deslușim tainele Unicornului prin Verbul său. Prea mărunți, nu puteam urca templul, prea îndepărtați nu ne puteam apropia de „Curtile dorului”. O, câte revelații ne erau refuzate, o câte esențe se ascundeau!

Blaga, dimensiune cosmică a trebuit să urce în absolut ca noi să ne apropiem de el, a trebuit să transcendă bariere în drumul său spre un Anonim Mister, ca noi să percepem un fulger de granit.

Blaga, era cu noi, dar nu îl percepeam. Era cu noi, dar nu îl înțelegeam. L-am fi ucis ca pe Zamolxis dacă ar fi vrut să ne îndrume spre edenul ființării absolute.

Ca Manole, el s-a avântat în absolut. Tragică revelație, Faust dobândește mântuirea, Dante ajunge în Empireu, iar din străfunduri răzbate o rezonanță nesfârșită „O tată, o mare Anu, a pierit Enkidu...” Dar cine este Enkidu? Enkidu suntem noi, Ghilgameș, este căutarea sa pentru că el nu poate fi decât Uta-Napistimu.

Anii care ne despart de moartea sa sunt ca o veșnicie! Prin inefabilul operei sale ne regăsim în paradisul mioritic.

Blaga nu mai este, dar este în schimb spațiul blagian, spațiul mioritic, avântul nietzschean și dionisiac, voluptatea goetheană a unui neam izbăvit prin arderea unui Prometeu valah.

Blaga, planează peste noi, tutelar și apăsător, bând și enigmatic, ca un Gebeleizis al luminilor organice.

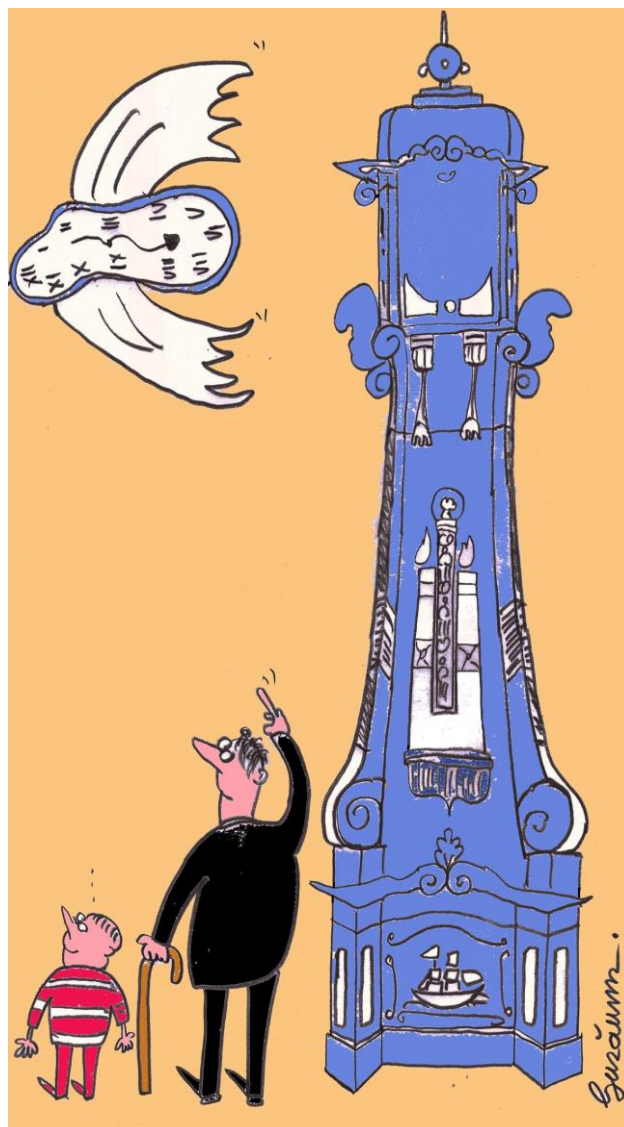
Apropierea de Blaga, este apropierea de un templu elen, de măreția piramidelor egiptene, de avântul nemăsurat al coloanelor indiene, de înfinirea într-o pagodele chinezești și de inițierea într-o templele aztece și incașe.

Blaga este tutelara noastră potență creatoare, este

căutarea și dorul infinit al unduirilor sufletului românesc.

Din panteonul spiritualității noastre, unde alături de Eminescu privește Luceferi, cu Brâncuși se înalță în increat devenind zbor al pasării de aur, cu Enescu prin Oedip învinge Sfîncșii vremurilor, cu Grigorescu privește într-o tragică splendoare deplasarea carului românesc dinspre veșnicie înspre vremelnicie și invers, ne privește cu un surâs enigmatic. De aici parcă ne spune că: orice căutare poartă potența salvării, căci „salvat de rău e duhul „care va străbate „văzduhul”, iar cel ce cu sârg se va strădui poate să fie „mântuit”. Dar mântuirea presupune existența într-o ființă românească, iar Blaga a fost un mare român, român, în sens adânc, adică deschizător de sensuri în orizonturile unui neam care poartă în sine dorul de absolut.

Pentru existența noastră viitoare se impune un lucru: să pregătim ființa noastră pentru apropierea misterului blagian, deci să primim „transcendentul care coboară”.

Dumitru BĂLUȚĂ

FATA ÎN ROZ (II)

3.

Alex a intrat timid în apartament, repetând în gând „discursul” său de salut în fața unei persoane străine. Cezara s-a grăbit să o prezinte pe mama sa:

- Ea este mama mea, Margareta Moretti.

Aceasta a fost surprinsă la oglindă. Tocmai îmbrăcase o rochie de seară de culoare castanie, care se asorta cu coafura ondulată și vopsită șaten. Probabil, se pregătea pentru o serată de odihnă ce se anunțase la parter. Alex a rămas perplex.

- Tanti Margareta? Nu mă așteptam să ne întâlnim aici. Ce întâmplare minunată!

Iată cum se adună Vrabie cu Vrabie, zise el distrat, făcând aluzie la legăturile lor de familie.

Margareta, luată prin surprindere, s-a zăpăcit în fața situației confuze și nu realiza că s-ar fi convenit să se arate bucuroasă de întâlnirea cu nepotul de frate al regretatului ei soț. Cum n-ar fi, dar nu se văzuseră de câțiva ani. Însă, în loc de binețe, a pronunțat doar o frază banală:

- De unde te-ai luat, măi Sașa?!

Totuși, întrebarea ei avea o oarecare logică. Adică, cum vine asta: nitam-nisam, nepotul vine să-i apară în fața cu fiica ei, de unde și până unde? Tulburată de-a binelea, a început să umble fără treabă prin încăpere, picioarele i se împleteau în poalele rochiei lungi. Repetând întruna ceva de felul: „Se mai întâmplă... Se mai întâmplă...” A degajat situația tensionată Cezara. Cu toate că nu înțelegea nimic din cele ce se petreceau, s-a grăbit să iasă din odaie, spunând că merge la parter să aducă ceva de la bar pentru a servi oaspetele.

- Chiar nu-mi venea să cred, tanti Margareta...

- Ba să crezi, Sașa. Iată că în sfârșit sunt prinsă în flagrant cu prada – fiica mea! Voi, cei de la Cosieni, habar n-aveți de ea, dar s-au vorbit multe.. Tu de unde o cunoști pe Cezara?

- Ieri ne-am cunoscut la plajă, întâmplător.

Margareta își frământa mâinile, nu știa ce să facă cu ele. Muta lucrurile dintr-un loc în altul prin odaie, tot repetând „întâmplător”, „întâmplător”, parcă căutând cauza întâmplării.

- Despre Marian i-ai spus ceva? S-a interesat ea îngrijorată.

- Puțin, pentru că așa venise vorba, dar nu știam...

- Să nu-i mai spui nimic Cezarei despre Marian. Ea nu știe că Marian a fost fratele ei.

Vestea că Margareta are în Italia o altă familie și, mai ales privitor la Cezara și Marian, l-a marcat profund pe Alex.

- De ce să-i spun eu? Spune-i dumneata că te privește.

- Eu nu i-am spus, este păcatul meu. Când era mică, aveam motive serioase, iar acum este târziu. Sărmanul Marian... S-a dus băiatul mamei după taică-său. Probabil, așa a vrut Dumnezeu. Acum ce să mai...

La cât era de derutat, Alex a simțit un soi de îndârjire față de Margareta. Ea îl irita cu atitudinea sa cumva simplistă față de cei de la baștină.

- Tanti Margareta, când ai plecat în străinătate, eu eram prea mic ca să fi sesizat realitatea în fapt. Totuși, îmi amintesc că unchiul Valentin era tare bolnav. Mama spune că el, pe patul de suferință, te chema mereu și a murit cu numele dumneata pe buze.

- Așa-s femeile, cam emotive și multe spun. Ce zice taică-tău, că dânsul chiar ținea mult la frate-său?

- Taică-meu zice și el că nea Valentin ar mai fi trăit, dacă veneai să-l susții moral, atunci când te rugau și rudele. Măcar la înmormântare să fi venit. Tata și până acum îl deplânge, atâta frate avea.

- Nu am venit, pentru că... Ei bine, tu deja ești mare și ai judecata ta. Pot să-ți spun. Nu am venit la înmormântare, pentru că o purtam pe Cezara în burtă. Ce puteam lămuri? Nu eram pregătită.

- Nu este treaba mea să te judec, dar peste ani, când ai venit la înmormântarea lui Marian, tot nu erai pregătită să ne fi lămurit și pe noi ce se întâmplase?,

- Tu, Sașa, zici că nu mă judeci, dar m-ai luat așa... Recunosc, la fel am ezitat și mai târziu să dezvălui... Marian fusese unica fibră ce mă mai lega de tot ce lăsasem la Cosieni, dar dacă l-am pierdut pe dânsul...

- Moartea lui Marian și pentru mine este o pierdere irecuperabilă. Am fost ca și frați.

- Îmi dau eama, erați de aceeași vârstă, împreună ați mers la școală.

- Mai ales că am crescut la bunica pe lejancă. Marian a învățat înaintea mea să înoate. Eu cam mă temeam de apă, iar el trecea Nistrul de-a înotul dintr-un mal în altul fără probleme. Dar la mare...

- Sașa, nu trebuie! Deja mi-ai povestit, a zis Margareta resemnată și a băut puțină apă.

- Asta e!

- Acum o păzesc pe Cezara ca pe ochii din cap.

Alex ar fi vrut să o întrebe pe mătușa sa mai multe amănunte despre Cezara, dar ea l-a surprins cu o replică ce de-a dreptul l-a șocat.

- Sașa, eu mă rog de tine ca pd Dumnezeu, să nu te bagi la Cezara!

- Eu?!... Da' nu, nici măcar...

- Lasă că am văzut eu... Aseară s-a întors de la plajă atât de încântată! Nu știam, dar, iată, tu ai spus...

Alex nu a mai comentat nici într-un fel temerile ei. Pierduse orice chef de discuții cu ea. Privea absent pe fereastră, deși afară se înserase. Nici Margareta nu mai avea ce spune, așa că stăteau tăcuți, fiecare cu gândurile sale.

Cezara, intenționat sau nu, a revenit în odaie târziu. A adus un coș cu bucate și vroia să fie veselă.

- Mami, Sașa, sper că nu v-a fost plictisitor și v-ați descurcat fără mine, a spus ea în timp ce îi cerceta îngrijorată cu coada ochiului.

Fata l-a rugat pe Alex să o ajute să desfacă coșul cu produse și să așeze masa. Ea aștepta un pretext să întrebe ce s-a întâmplat totuși, pe când tânărul se străduia să se comporte ca și cum totul este în regulă.

- Acum haideți să cinăm, că eu una sunt flămândă

(continuare în pag. 19)

grozav, încerca ea să degajeze atmosfera încordată.

Cina într-adevăr a fost pe cinste. Tinerii au servit chiar pe săturate, iar Margareta a stat la masă mai mult pentru a da dovadă de politețe. După asta ea s-a retras în dormitor, acuzând o stare de rău din cauza vremii instabile.

Margareta demult se temea de ceea ce i s-a întâmplat în această zi. A evitat cum a putut întâlnirile cu rudele care, știa bine, așteptau de la ea lămuriri privitor la distanțarea vădit voită de ele. Pentru ea era, într-un fel, umilitoare o asemenea abordare. La urma urmelor, e viața ei! Cine și ce are cu dânsa? Însă revolta îi trecea repede. „Totuși, e limpede că undeva am greșit, recunoștea în sinea ei, dar cu ce anume?” Ea își răvășea amintirile ca și cum căuta un ac într-o grămadă de lucruri vechi. Toate trăirile îi aparțineau și erau grele, însă nu avea cum să le ignore și nici să le împartă cu cineva. „Cum aș fi procedat altfel decât să mă las în voia soartei?” se frământa ea, fosta profesoară de limbă și literatură română la liceul din satul Cosieni? Vremurile erau grele și unde mai pui că ea venea dintr-o copilărie oropsită. Crescuse la un orfelinat din Soroca, pentru că părinții s-au stins din viață de timpuriu și nu mai avea alți întreținători. Apoi, în aceleași condiții, a urmat școala-internat de la Orhei. După facultate, în viața ei a intrat soțul ei, Valentin Vrabie, ofițer de poliție. El a adus-o în satul lui natal, unde nu numai locurile, dar și oamenii erau necunoscuți. Nu se gândea nici măcar dacă îl iubea pe Valentin ori este iubită. Îi era de ajuns că în familia lui și la școală fusese primită bine. Pe de altă parte, avea emoții dacă va reuși să se integreze în lumea nouă pentru dânsa. Dar a izbucnit Războiul de la Nistru din 1992 și totul a fost dat peste cap. Valentin s-a întors de la război cu multiple răni grave ce sângerau mereu. Nu a durat mult și el a fost declarat inapt de serviciu. Pensia lui de handicap, dar și salariul ei de pedagog nu acopereau nici pe departe nevoile familiei cu copil minor și o bătrână în casă. Atunci ea a ales să plece la muncă în Italia. A trebuit să însușească experiența de badantă, care este, fără îndoială, incompatibilă cu spiritul ei profesional. S-a angajat să îngrijească de un bătrân, fost avocat. „Numai eu știu cât am tras de la dânsul – un zgârcit, dus cu pluta și arțăgos, se tânguia Margareta. Ba nu-i plăcea mâncarea gătită de mine, ba cum îi calcam cămașa în care se plimba doar prin casă, în scaun rulant. Până vedeam de la el banii pentru munca mea, cu toate că-i putred de bogat...” Trimeea acasă bani din câștigul său și toți erau mulțumiți. Numai că s-a încurcat cu un burlac, acela fiind chiar fiul bătrânului de care îngrijea ea. Adevărat, după decesul soțului, și-a oficializat noul mriaj cu amantul său italian, inginerul Alberto Moretti, apoi s-a născut Cezara. Dar complexitatea ei de învățătoare provincială nu-i permitea să dea pe față viața sa intimă, pentru că se temea ca cei de acasă să nu o catalogheze drept amorală. Fiul Marian, elev de școală, după moartea tatălui a rămas în grija soacrei ei. Ea continua să-i întrețină cu bani pe amândoi. Mai ales pe Marian, până când acela a terminat studiile și a obținut o specialitate. „Care a fost rostul să tănuiesc de rude relațiile mele familiale din Italia? N-am lezat drepturile și interesele nimănui. Numai din viața mea personală trăiesc...” Dar tot ea se contrazicea în sinea ei, cum că această convingere nu venea dinafară, ci dinăuntrul ei. Asemenea gânduri apăreau în mintea ei încă la școala-internat - se străduia să învețe bine ceea ce îi reușea, să fie cât mai prezentă

în viața colectivă a școlii, însă nu era solicitată, ba chiar marginalizată. Nimeni nu aprecia și nu avea nevoie de capacitățile ei. „De ce pe unde merge în viață, parcă nu aș pași în plin, ci în gol?” În loc de răspuns îi suna în urechi un ecou vag.

În aceeași timp, Cezara și Alex încă discutau la masa de seară. Nu vorbeau cu voce tare, ca să n-o deranjeze pe Margareta. Prima ei întrebare a fost, ce se întâmplă, de unde se cunoaște el cu mama ei? Alex răspundea evaziv. Nu știa cum să procedeze.

- Știi, Cezara, s-a dovedit că noi cu maică-ta, de baștină, suntem din același sat.

- Ia 'uzi! Păi, v-ați bucurat de întâlnire, nu?

- Fără îndoială că da, a zis el sec.

- Sașa, eu îmi amintesc că, în copilărie, mama îmi vorbea de baștina ei, pare-mi-se despre Soroca și încă ceva...

- Satul de alături, Cosieni.

- Da, da, da! Aveți pe acolo și un fluviu fain.

- Adevărat, Nistru..

- Acum câțiva ani mama a mers încolo la înmormântarea unei rude apropiate, de unde s-a întors foarte îndurerată. Mult timp a deplâns-o pe ruda aia.

- Ce să-i faci! Asta e! a conchis Alex și s-a ridicat.

Cezara a ieșit să-l petreacă. Sesizase că el este trist și ar fi vrut să-i ridice cumva dispoziția. În coridor i-a propus să se rețină pe o banchetă. Au discutat despre una, despre alta și nu se mai săturau de vorbă.

- Tu nu dorești ca săptămâna viitoare să facem o excursie la Constanța? Să vedem ruinele cetății antice Tomis, să mergem pe urmele lui Ovidius.

- Mi-aș dori, dar vacanța mea este scurtă. Duminică trebuie să plec.

- Adică, mâine?! s-a alarmat fata.

- Da, chiar mâine.

- Sașa, m-ai reține-te puțin! Măcar o zi.

- Nu pot, Cezara. Profesorul o să mă... Tu nu știi cât de sever este. Tocmai am descoperit în cetate unele artefacte ce ar indica, spune el, o nouă ipoteză, iar pentru verificare trebuie de săpat și de săpat.

- Vai, mama mia! Iarăși cu cetatea ta. O fi ea mai importantă decât Tomis?

- Nu zic că-i mai importantă dar oricum reprezintă un neam din care mă trag și eu. Poate unul demult apus.

Pe fața Cezarei trecu o umbră de dezamăgire ce, totodată, manifesta și o supărare nostimă. Involutar, își umflă puțin buzele de parcă acestea așteptau să fie sărutate. Alex nu mai văzuse ca ea să arate atât de frumoasă și o privea ca vrăjit. Cineva dintr-o parte ar fi zis că se contreză de la niscaiva jucării doi copii.

- Ce te uiți așa la mine? zise ea, de data aceasta cu o supărare prefăcută.

- Da' eu nu mă uit la tine... Mă gândesc cum va fi mâine vremea, a mințit el.

- Ai cursă directă?

- La ce-mi trebuie cursa? Eu călătoresc cu motocicletă.

- Tu ai motocicletă?!

- Da, am motocicletă, s-a arătat tânărul mândru de asta. Cu ea am parcurs până aici o distanță grozavă. Este în parcare din spatele pensiunii.

- De ce n-ai spus mai înainte că ai motocicletă? Hai să facem o raită pe plajă.

(continuare în pag. 23)

Aurel BRUMĂ

Din Memoriile lui Zeze (V)

13

Cu un sfârtaș dinainte ca pendula să bată douăsprezece goange (că gonguri sună ca naiba), domnul Țău mai ceru câte o cinzeacă de secărică din a cincea ultimă sticlă păstrată de birtaș din perioada pre-revoluționară, dacă n-ar fi fost contrafăcută. Secărica, desigur.

Cei trei sorbeau cu ealvie lichidul parșiv, dulceag, răsuciți în frânghia de așteptare a trecerii spre o nouă zi mai cu gheață la mal și vânturi constante de la est, est și ceva.

Exact la primul gong, un scrâșnet enorm (cum avea să scrie în jurnalul personal monografistul Prigoană) buluci inventarul viu al crâșmei „La Sânjeneaua” spre ușa îngustată de panica momentului. Afară, înspre primărie, o bulă de ceață densă, secvențial străpunsă de jocul unor lumini hipnotice, impenetrabilă privirilor de melc ale asistenței, își rostogoli unul dintre tentaculele suficient să explodeze cele 114,5 kg. ale malacului Cotaie, paznic cu șase plozi și o pensie alimentară insuficient clarificată. „Ozene”, bolborosi Vartic. „Primul OZN din istoria contemporană a Smerenilor și întâiul erou viscerat la datorie. Să trăim și să-l pomenim!”

Se amplificau scintilațiile, ceața sau ce naiba era acolo începu să se rupă în fuioare și din sus în jos, pași metalici și posibilul marșian dacă n-ar fi fost enrobeul pălăriei, scurta de fâș și acel „bună dimneța, să vă rădă viața, iaca c-am ajuns” umplând sonor restul din care, cum Venus din spuma mării respective, ieși total recompus în sine însuși Cotaie. Ochii observatori ai grupului de asistenți la eveniment descoperiră cu semi-stupoare semimacaraua basculantei și prelată imensă îmburecând o formă ciudată, posibil și pe moment inertă, dușmănoasă desigur, fiindcă altfel nu s-ar fi putut explica încătușarea cu mai multe lanțuri.

- Sus nația și cei de lucră-n schimb prelungit, cum îl prepui pe dânsu ca domnul D'Artagnan deși, după capacitatea cilindrică ar fi mai nimerit să-l prepui ca Porthos.

- Dan-da-nan o fi tac-tu, că io-s domul Lae Cotaie!

- Laie bucălaie, paznic mioritic, plusă candid domnul Melu Prigoană.

- Mioritică-i mă-ta, dacă are căpri. Puți de-nverzești fiola cu damful de țuică.

- Pardon, secărică antică.

- Tot aia. Trecem la tu, că dumneata nu prea meriți matală și ne întoarcem spre domnul manager de motorizate. Care-i problema?

- Io-s transportator special de curse foarte lungi, medii și deloc ultrascurte, ca la aparatul de radio. Am adresantul aici pe gipise: Primăria Zmeureni.

- Smereni.

- Exact. Zmereiei, c-așa scrie și gipiseu și pe coletul care-i dânsul de pe platformă. Dincoace este plicul cu peceti din ceară sau ce-o fi, sigilii, ștampile și asta-i foaia de predare-primire pe care dânsu semnează ca oficial și dânsii, trei, ca martori.

- Patru, că-s eu și dânsii.

- Ați fi, dar pătrule dă la rațe că-i mucii și minorii nu se pretează ca martori.

- Da-i mare.

- Exact, un minor prea mare că să aivă drept de semnătură. Feriți că-i slab odgonu.

Transportați de noutatea evenimentului mecanic și apariția de-a-ntregu a coletului, martorii liftau stân-ga-dreapta după cum dicta bățâiala semi-macaralei, aplaudând aterizarea coletului exact pe platforma unde urma să fie ridicat chioșcul de bilete și abonamente metropolitane.

- Să semnez? se tânguia Cotaie. Dacă nu-l vrea dom primar, cum rămâne?

- Rămâne să-l expedieze retur expeditorului care-i o expeditoare majusculizată în document. Dumneata semnezi acolo unde scrie c-ai luat în posesie, dânsii la măturei și dacă sub prelată n-o fi vreo bombă, veți putea să vă creșteți copiii și ce mai e pin jurul caselor.

- Și dacă nu semnez ca primărie, că nu-s, ce-o să fie?

- O să fie bucurie. Conform tahografului mai am dreptul la o oră de activitate și-n rest, conform legislației europene trebuie să dorm șase ore pe bază de factură hotelieră. Aveți hotel?

- Nix.

- Nixit-mixit, pune, domnule, mâna pe pix și semnează! În caz contrar ești pasibil de daune și diverse încălcări de procedură, ceva în jur de 20.000 de euro plus gratuitatea pivniței de oaspeți cu zăbrele frumusele. Semnezi?

- Semnez, icni Cotaie, mi-i martor cel de sus că...

Nici cel de sus n-are drept de semnătură, că nu-i scris în act. Așa. Mersi. Cu plicul ăla arăți foarte oficial! Pa, zmeurenilor și secărică ușoară. Nu te urcă, te coboară.

La fix fără cinci Cotaie înmâna primarului plicul, foaia de predare-primire stând cu un deget piertificat în direcția monstruosului colet.

- Ce-i aia?

- Nu știu, dom primar, c-am fost la pifani. De mă primeau la cercetași, alta era calimera, dar n-a fost să fie și de aia nu.

- Nu ce?

- Nu știu.

- Da.

- Da, să trăiți și să ne conduceți cât mai departe.

În timp ce grupul de gură-cască se împrăștiă cu noi și noi prepuiatori ai conținutului subprelatian, consilierul Guță Mereuță, campion la table, aruncă zarurile:

- Domnilor, deschid *loteria coletului*. Fiecare participant va depune 50 de lei la sectorul de nunți și boțezuri pe listă sub semnătură și, în plic sigilat, opinia sa privind conținutul obiectului de sub prelată. Cine dorește, la aceeași previziune personală poate atașa mai multe serii de 50 lei spre gloria și posibilul câștig. Eu ca inițiator, voi primi șapte la sută din pot iar domnul de la morți încă trei la sută. Până la desnudarea obiectului tombolei, poliția locală va trasa o linie galbenă în jurul coletului și nu va permite apropierea, pipăirea, mirosirea și alte soluții de incluziune.

(continuare în pag. 21)

La pauza de prânz lista avea să aibă 189 de bifări, banii fiind depozitați în seiful unde Matache Kupeț ținea actele secrete și sticla de Rom Jamaica, știut fiind că avea pasiunea colectării de etichete marine.

Ce mama mă-si o fi sub prelată?

Ce mama mă-si o fi sub prelată?

Acestei întrebări îi fusese alocat spațiul în proaspăt și ultim de pe tabla unde primarul consemna, la început de program, enunțul zilei care, ca o pată de ulei virgin se risipea din om în om în arealul administrativ, răspîndirii oficiali fiind cei din capul mesei de birou. În rama de 120/80 a tablei școlare unde-ar fi încăput orice capodoperă trona, imediat după

- asfaltat ulița Păun
- colectare câini
- delegație de la ape

enunțul misterios, de urmărire generală: R.W.? și Raveica Waman!

15.00 p.m. În sala de ședințe, alături de șefii de birou se află preotul Costea însoțit de Cărmăz, gropar și mut prin accident de operație.

– Cum stăm, domnule Kupeț?

– De la bine în sus. Avem 206 participanți la loteria coletului misterios și, dacă vom proceda creștinește, să-l ținem trei zile în priveghi, cred c-am sări peste o mie, ceea ce mie îmi foarte convine, după ecuația loteriei naționale: măsori cu deștu sau cotu și umfli potu.

– Lasă halimaui și treci la obiect. Wamann.

– Ca și izmenele cu șiret, dublu V-eul nu se poartă prin Smereni și satele adiacente. N-avem Wilhelm ci Vili Plouatu, nu Walter ci Valeriu a lui Coștiug și alți veveiați.

– Da. Și?

– L-am prepus într-un singur picior: Văman dar l-au refuzat scriptele. Avem, în schimb, unul de-i zice Găman.

– La propunerea părintelui, am cercat să consultăm lumea de prin cimitir, crucile. Nimicuța! Dar când să plecăm ne-a făcut semn Cărmăz de-am mers la magazia lui cu scule și-am dat de alte cruci, din piatră, vechi.

– Și doar pe una era scris, în cirilice, un fel de „vama” că-n rest lipsea restul din brațul crucii. Și este posibil să fi fost astrucat vreun om de la vama care-a fost în curățura pădurii de la Todirel, cătunul care s-a dezbârnat când cu tifoida. Dar de ce ne frăsuim de-aiurea când porumbelul se află în plicul ăla cu pecetii?

Clapele degetelor primarului, foaie, încă una, a treia și tusea de probă de microfon a primarului: Mîine la ora 11.00 desfacem coletul. Și ca să nu dorm pe-o coastă, cam ce presupusuri sunt la loteria voastră care se-ncheie cu 13 minute înainte de 11.00?

– Nu-s multe, dar se repetă: șaretă, căruț, tun și afet de la '918, utilaj de dezghiocat porumb, ladă brașovenească, godin, monument funerar...

– Coletul a navigat, cred, și pe Tamisa, că vine de la Oxford.

– O fi bibliotecă sau barcă. Uite că la asta nu ne-am gândit. Dar mai e până mâine plus 50 de lei.

La ora 11.00 bulibașa Stănescu ridică batista și fanfaragii sparseră în alăturile lor peticite marșul „Regina Maria”. Pe fondul alămiu laia de funcționari și participanți la loterie urmărirea forfecarea pânzei de cort și desprinderea, scândură cu scândură, a cutiei imense.

Din talașul scurs apăru silueta trușeșă a unei femei care, așezată pe o laviță, alăpta de-a stînga și de-a dreapta doi copilași. Imensă femeia, uriaș zâmbetul matern de pe chipul armonios redat de sculptor, iar toate la un loc s-au multiplicat într-o duioșie generală, mai ales că vestimentația femeii semăna de-a fir-a păr cu ce purtaseră odată smerencile.

– Oameni buni, monumentul ne-a fost trimis de o rudă a lui Gheorghe Vamanu, fost conductor de poștalion, șef de vamă la Todirel. Ca să nu fie băgat în fire ca presupus părtaș la un furt de arginți, a tot fugit pe uscat și pe apă de-a ajuns în Anglia. Și-a schimbat numele în John Wamann și a lăsat moștenire copiilor oarece avere și monumentul ăsta la care a lucrat ani mulți, cât i-a fost amintirea unei ibovnice de-a avut pe aici. În rest puneți voi urzeala propriilor închipuiri și, în plus, cum scrie în actul de donație, strănepoata acestuia, doamna Raveica, statuia ascunde mai multe secrete, printre care două sau trei materiale folosite de artist, a căror compoziție nu a putut fi înțeleasă nici până azi. E vorba de mai multe straturi de turnare, ultimul fiind din praf de marmură întărit cu un adeziv a cărui formulă rămâne iarăși o enigmă cum rămâne de neînțeles greutatea redusă, sistemul de fagure pentru structura de rezistență. Ca să respectăm povestea, mă gândeam să amplasăm lucrarea numită „Maternitate” chiar în zona fostului cătun ca obiectiv turistic.

– Te-o blestema cel de sus, dacă faci asta!

Toate privirile se întoarseră pe dăra țipătului și descoperirea se fărmă în zeci de cruci și metanii. Mare minune, mutul Cărmăz ieșise din muțenie!

– Aici e pus, aici rămâne!

Fanfara intonă primăvăratecul imn „Zărzărică zărzărea”, Guță Mereuță anunță că lista perdanților la loterie se transformă în listă de subscripție pentru construirea soclului.

Apărură sticlele, gogoșile și tropăiturile pe ritmuri de sârbă și, în sfârșit, un „Mulți ani trăiască” și întreita aruncare pe deasupra capetelor a celui atins de miracol, Cărmăz, iar cele douăsprezece bătaie de goange din crâșma alăturată anunțară prima încheiere a primei jumătăți a zilei.

A doua încheiere de-a binedispus satele comunei în hohote prelungite poate fi găsită și acum în arhiva ziarului județean:

«Correspondentul nostru transmite că în cursul zilei de ieri, lângă sediul primăriei din Smereni, a fost ridicată o „Maternitate” cu sprijinul fondurilor europene venite din Oxford. Primii beneficiari au fost gemenii familiei Raveica și Gheorghe Vămanu din localitate. Deși a candidat ca independent, primarul Tiberiu Mălăieles merită și el o statuie, a spus domnul țăran fermier Gică Balan».

14

La marginea cătunului Zmerea, capăt de drum și clin de deal cu posibile semne ale unei căi de acces înfundate sub iarba grasă, înfioată sub palma ploii. Un cuptor de ars cărămida, coperiș în două ape și tolocă sub cucerirea cândurilor de găște.

Bazil pufăie conform cărții tehnice a locomotivelor Pacific încercând să mențină regula verticalei, aici tot mai înclinată, mai fragilă, că-ți vine să te-asezi în fund și să-ți dai drumu-n valea tot mai îndepărtată.

(continuare în pag. 22)

„Iar în vârful bont, retezat, de capăt de lume au dat peste palatul strigoaicelor la care ducea cărarea din împletitură de oase vechi tipând după altele proaspete”, mormăia ca pentru sine Zexe între salturile a două ghemoltoace lătrătoare, încă insuficient instruite pentru mușcături letale.

Cine naiba i-a pus să încerce farmecele personale în cucerirea octogenarelor domnișoare Dolniceanu, una sau două, că la gemene mereu se încurcă oglinzile. Stăteau agățate de cer și de sosirea lunară a poștarului, marele purtător de pensie, că or lucrat prin ceva industrii și habar nu aveau că le vin pețitorii. Izolate, poate prea speriate de suma pogoanelor moștenite, rar și doar la sărbători împărătești ieșeau din cavoul lor pentru a-și vâluri fustele din capăt de veac, pieptarele concave și coafurile în melc, suficiente motive artistice pentru chirăitul copiilor din sat. Rămânea câte o palmă suspendată, mângâieri respinse de prunci, hârâite de femeile celălalte, nededate suficient la așezarea vieții pe ornicul deșertăciunii. Le salva, într-un fel, povestea dinastiei mereu coborâtore, comisul Zmerea, cap de arbore genealogic, părând a fi nu doar descălecătorul dintâi al satului ci poate chiar al comunei Smereni - formă mai puțin poticnită a Zmerenilor, satul intrat, la anii cumei, cu tot cu oameni și case și biserică în pârjolul de leac al dezastrului. Cum și câți s-au întors să ridice o altă vatră, asta e povestea la care încă lucrează domnul Prigoană, monografia lui părând un perpetuum mobile în mișcarea ultimilor treizeci de ani.

Drumul s-a tras în pieptenul a trei fuioare, trei cărărușe, trei semne de întrebare. Și cum doar din a doua pornea garda regală a nucilor, pe aia au mers până-n prima treaptă a scării, dinaintea ușii împodobite cu surâsul de zile mari al gemenelor.

-Poftiți! Vă așteptam.

Holul era o parte a kuhnei, cu podeaua din piatră și intarsii lemnoase iar într-o parte, sub platanul cu frunze largi, vibrante, masa și trei taburete îmblânite după rostul cațaveicilor de altădată.

De-a stânga și de-a dreapta, într-o simetrie atent distribuită, polițele străchinar abajurate de ștergere punctate cu boboci de trandafir și filigranări de albastru. Pe macrameul mesei torsul mignon, volumetria ispititoare a unei carafe irizând o ciudată culoare verde-aurie și, complementaritate distonantă, albul ițit al savarinelor despachetate de Zexe.

Bazil apăsă tăblia taburetului larg, să se asigure de necădere, și, în sfârșit oaspeții și una dintre gemene se așezară în timp ce cealaltă patina pe trasee doar de ea știute.

- Vă așteptam, repetă femeia într-un surâs dezvăluind dantura perfectă, mult prea perfectă pentru vârsta octogenară dacă nu chiar mai mult, cum prețăluisese după calcule imposibile celorlalți, domnul Kupeț, matusalemicul socotitor de viu și neviu de la Starea Civilă. „Au venit imediat după marea zurbă din decembrie în dubla lor calitate de moștenitoare și pensionare.”

- Așa a fost, cum a ieșit pasiența Arancăi și în Gerarul de-acu doi ani când s-a anunțat sosirea unei alte personalități, o doamnă de la un muzeu, care auzise că avem un clavir. Urcase în ciorapi dealul cu gheața ca de sticlă, de-a trebuit s-o dregem așa, ca pe un alt clavir, dar stricat.

Aranca mai făcu două piruete și, cu o ușoară înclinare, puse pe masă tablaua cu două câni aburinde.

- Infuzie de cătină și salvie.

Și o nouă scripă a dinților perfecți, imediat ascunsă de ușile închise ale buzelor.

- Voi n-ați venit după clavir, îmi zic degetele și nu știu unde să vă mai așez, așa cum sunteți așezați. Poate e ceva legat de taxe, de impozite, c-avem pământuri risipite în patru vânturi și arar mai vine unul sau altul de răstoarnă în troaca cerdacului de una și de alta, ca-n magazia unei prăvălii. Oameni de treabă, chibzuți. Voi ce-aveți de răsturnat aici?

- Blestemul, băgui don Bazil mișcându-se în sfredel pe lățimea taburetului greșit numit taburet, poate jeț, fericit că nu-l avortează, de mai mare rușinea, la picioarele celorlalți. Blestemul Șerpăriei, loc tulbure de care sătenii agață propriile frici, visele bănuite de dhuri rele și, poate știți, mai sunt și coșmarurile pe care, din prostie, le populează, între altele, așa, cu prezența dumneavoastră.

- Pământ otrăvit, stătut, întreținut ciudat de năboiri ale Năvalnicului, pârâul ăsta mereu sec dar nu totdeauna.

- De la-nceput și dintotdeauna Șerpăria a înclinat tirizia moștenirii spre partea întunecată a minții. Dar așa e, chiar de nu scrie la Sfânta Scriptură că, alături de talanți, urmașii pot primi și mărul sterp din care nu se vor naște în veci orhidee.

Agățat de semnul discret al sprâncenii celuilalt, Zexe scoase din tașca de piele mai multe coli pergamentoase, încercând să întârzie propriul discurs prin netezirea inutilă a documentelor.

- Vedeți? Aici, panglica asta de albastru spălăcit e chiar Năvalnicul de după ploi liniștite iar dincoace, înlocuind Șerpăria, am desenat lacul de agrement parcul și băncile, parcul de joacă pentru copii și alături, patruleterul azuriu, strandul comunal, toate acestea făcând parte din Complexul „Gemenele”. Domnul primar Mălăiele, om cu minte vioaie și practică, speră să fie condiții să sape, uite, aici, și un lac de folosință piscicolă din care să pună la dispoziția sătenilor pește ieftin, proaspăt, primăria, bugetul trebuind să adune bani, prea puțini încă pentru la câte ne duce mintea, că de nebuni ce suntem cumpărăm bunătatea de la alții.

Se pare că vocea lui Zexe, cuvintele sale nu mai contau pentru gemenele Aranca și Donca. Pe un ecran invizibil musafirilor, așezate pe banca din parcul din vis, priveau umplându-și sufletul cu bucuria copiilor și, în secvența următoare, râdeau una de alta la machiajul cu surplus adăugat de vata de zahăr de pe obraji.

- Și cum spuneți că-i numele primarului cel nou?

- Tiberiu Mălăiele. Tibi.

- Să-i spuneți că-l așteptăm. Să vie cu notar, cu martori și cu voi, ca să scriem și să facem actul de danie acolo, la masa de sub nucul cel bătrân. Vrem să ne zică atunci ce ar mai vrea...

- O să zică ce-a mai zis, că vrea să alunge sărăcia și smerenii să fie fericiți.

15

Ora 16.10. În holul căminului cultural, secretara bifa pe o listă prezența și intrarea salariaților în sala de

(continuare în pag. 23)

spectacole. Înăuntrul, pe un perete, atent afișate pe mai multe registre, foile de sondaj, majoritatea având zece nume tăiate în subțire, în apăsător, în gros sau hașurat. Rar, în degetele de la o mână, foi neatrinse de pix.

Locurile de la masa de prezidiu erau ocupate de primar, secretară, vice și Zexe care privea nedumerit de cum arată tăcerea, lipsa de replici, singurul posibil sunet putând fi al privirilor de melc, împinse, resorbite, celularizate.

– Bună ziua tuturor de aici și înainte de orice altceva, vă propun să ținem un moment de reculegere pentru domnul Petru Angheluș, fost primar al comunei pentru o legislatură, cel de la care au pornit o serie de încercări de modernizare, atât cât s-a putut.

Vălurire într-o aripă a mișcării, tăceri adunate într-una și mirările în puzderie. „Ce-o mai vrea și temporarul ăsta? De ce, în loc să drăcuie și să-i bage-n smoala neputinței pe cei dinainte, conform unui lung șir de exemple, îmbracă cuvintele în odăjdii și-i ridică panaghia lui Angheluș?”

– Fie mereu pomenit, cum și toți cei care au lăsat bune amintiri în satele noastre. Amin. Domnule consilier, câte-va cuvinte.

– Doamnelor și domnilor, încă n-am studiat temeinic Legea funcționarului public dar sunt convins, indiferent de cum ne strâmbă existența unii sau alții, că tocmai cei ca dumneavoastră fac să funcționeze motorul, inima acestei comunități. Este suficient să privești organigrama primăriei și să înțelegi că asigurați cerințele unui guvern alături de conducerea aflată lângă mine și la care se alătură micul parlament de aici format din membrii aleși ai Consiliului Local, aceștia reprezentând legislativul dar și formațiuni politice aflate, dacă nu sunt convinși de valoarea unor decizii, în tabere adverse. Sper ca la Smereni, fiind cerul mai aproape de pământ, să nu strâmbăm rostul cuvintelor care vor să zidească.

Câteva încercări timide de aplauze, întrerupte în prima lor pătrime, insuficient motivate de prezența pe apa momentului a petelor scurgându-se încă de pe peretele plângerii. Aplecat, ieșit din orizontul de vizibilitate, Mălăieles reveni cu o carte în mână, pe care o așeză dinaintea sa.

– Ca reprezentanți de domenii sau ministere, cum le numea domnul consilier, ați primit fiecare părți ale „proiectului de comună”, așa cum ar trebui să existe și un program, un proiect de țară. Sunt ținte, obiective la care, fără lucrul dumneavoastră, ar rămâne de basm, de minciună. Dacă unele-s așezate de-aiurea, e la voia voastră să le îndreptați, să le creșteți cu ce, cât și cum știți mai bine decât mine. Da' nainte de ce-o mai fi, având în clar declarațiile voastre de buni creștini, să recitim un îndemn din Evanghelia lui Ioan:

«Aceasta este porunca mea: să vă iubiți unii pe alții așa cum v-am iubit eu. Nimeni nu are o iubire mai mare ca aceasta: ca cineva să-și dea viața pentru prietenii săi.»

Păi cum să funcționeze trupul administrației, a motorului ăstuia de-i zice primărie, dacă părțile sale se refuză și, mai mult, gripează motorul cu ură și ură și ură? C-a zis unul sau altul, de s-a risipit vorba ca scaieții în vânt, „Bă, Mălăieles ăsta vrea să ne ia pâinea, atâta cât este și cum este. Ne-a pus în cătare și ne-mpușcă pe rând!” Așa-i? V-a speriat sondajul, plicurile sigilate. V-au speriat atât de tare de n-ați văzut cerșaful ăla de afiș pe care stă scris:

„De mine, de tine și ceilalți depinde ca smerenii să fie fericiți!”

N-ați văzut fiindcă ați plecat de la primărie cu frunțile-aplecate.

Am s-o iau dintr-un capăt și rog pe cei de lângă peretele ăla să strângă și să bage toate denunțurile în tocătorul de hârtie din fața scenei. Și nu-i tocător ci deslegător de păcatul ne iubirii. Așa. Măine e altă zi cum și cele de le cuprinde calendarul. Până la iubirea-iubire, să ne înțelegem, să ne îngăduim unii pe alții făcând ce știm mai bine pentru plătitorii de taxe și impozite din satele noastre. Dacă vă știu alături, dacă vor fi alături și sutele de oameni ai pământului, nu mă sperie nimic și mai ales frica de a-mi mai fi frică. Închei. Să auzim de bine.

S-au ridicat și ceilalți de pe scenă iar în sală, asumând iertările, redescoperindu-se, vocile au căpătat volum, un plus de culoare, râsete, exclamații. Nici nu și-au mai dat seama că pe peretele gol încă se mișcau propriile umbre.

(va urma)

(urmare din pag. 19)

- Nu, nu e voie, iar amenziile sunt usturătoare.
- Atunci pe șosea, până la Costanța și înapoi. Nu e departe. Vezi că ploaia a conținut și se arată luna.

- Oricum, este târziu.
- Sașa, te roooooog! Niciodată nu m-am plimbat cu motocicletă.

- Ei bine, mâine până la prânz. Doar o plimbare pe aici prin zonă.

- Vai, cât ești de buuuun! Sașa, noi suntem cunoscuți doar de două zile, dar mie îmi pare că ne știm de când e lumea. Eu mă simt cu tine în siguranță, ca după o stâncă.

- Pe uscat sau pe mare?
- Hai, mă, nu mai glumi așa că, dacă te înecai tu, mă înecam și eu.

Cezara l-a cuprins cu brațele ei subșiri și, fulgerător, l-a sărutat pe obraz, însă l-a îndepărtat, când el a încercat, neîndemânatic, să o sărute pe buze.

- *Buona sera, amico mio***!* Ne întâlnim mâine după micul dejun, în holul de la parter. Dar va trebui să-mi promiți că vei fi cuminte, altfel te spun la mama, a adăugat ea zâmbind.

La despărțire tânărul i-a strâns mâna. Mai bine zis, a luat mâna ei mică în mâinile sale. El a simțit fierbințeala și pulsația acesteia, de parcă ar fi fost o păsărică speriată. Ea, la rândul ei, simțind palmele lui late și aspre, s-a gândit: „Vai de mine, cum s-a întâmplat să mă îndrăgostesc de la prima vedere, ca o puștoaică, de un tip cu labe de urs! De la ăsta să nu mă aștept la mângâieri gingașe ori cuvinte de amor. El o fi bun doar să sape zi de zi în bătătura cetății de la Soroca, pentru ca să afle cu desăvârșire geneza neamului său.”

(va urma)

Adrian TALABĂ**Clopot de vânt**

În liniștea rece
de toamnă târzie
vulturi trimiși spre zări
plutiri
în țipete de pescăruși

vestirea furtunii-n
călătorii nori
scuturați de îngeri

ecoul clopotului de vânt
pe aripi de zbor
sunetul ploii
iubire din cer
prăvălită pe pământ.

Condei domolit

Vulture
Din pana ta
îmi fac condei
domolit
în cerneala-mi albastră
îmblânzind cuvinte
zburătoare în vers
ca tine
în înălțimea cerului.

Ireversibile

Frunze-n copac
plâng a toamnă târzie
fluviul își duce durerea și
dispare în mare
cuvântul de pe buzelor
s-așterne pe hârtie
părăsit la
marginea inimii
ceasul vieții arde mocnit
la focul amintirilor.

Izvor de gând

Izvor de gând
în vers
se pierde-n
trecerea timpului

prins
în năvodul cuvintelor
își dă sfârșitul
capturat
în mreaja poeziei.

Nebăută apă

Mare apă
nebăută
încrețită-n
spuma albă
se pierde-n țarm primitor

cu un capăt
în orizontul mării
coroana curcubeului
susține cerul
să nu cadă
peste poemele
scaldate
în valurile ei.

Noaptea se scurge spre zori

Umbre smulse de-nserare
în amurg lumina fuge
din fața întunericului
ultima fereastră
își închide pleoapa

noaptea acoperă trupul
se scurge spre zori

aripi de vise se nasc

însingurat
aștept răsăritul.

Plimbătoare spirite

Tropăim în șaua vieții
până-ntr-o zi
când sub pleoapa unei clipe
umbra -
pată pe pământ -
dispare
sub lespede rece
unde doarme
ultima mângâiere

iar vântul
spulberă
spre eternitate
plimbătoare spirite
de trup părăsit.

Lucia PĂTRAȘCU

Petre RĂU - VESTIREA METAFOREI

Volumul de versuri „*Vestirea metaforei*”, semnat de scriitorul **Petre Rău**, publicat la Editura Boem@, Galați, 2024, cu o prefață de Nicolae Tzone, vine să deschidă o nouă serie peste cele patruzeci de titluri de carte publicate de autor până acum.

Toată lumea îl cunoaște pe acest scriitor prolific. O personalitate a culturii gălățene, și nu numai, cu o importanță activitate în domeniul matematicii, informaticii și al literaturii, ca prozator, poet, publicist și fondator de cenuclu, festivaluri literare, reviste, în care este promotor al multor nume în literatura română. Și, desigur, membru USR.

În acest nou volum de poezie, ca într-o aparentă joacă a vorbelor, în care metaforele fac regula, Petre Rău își surprinde din nou cititorii. Iese din *coala albă*, amestecă cuvinte, idei, face un melanj bine proporționat și zidește o nouă ctitorie literară, cu „*freamătul versului meu / ce a vrut a îmbogăți lumea*” (*Sunt o pagină albă*, pag. 20). Îndrăzneala exprimărilor sale fruste se împletește cu delicatețea trăirilor, în care amintirile și speranțele țin un covor înflorit cu armonie și culoare. Astfel că, în funcție de tema abordată, tonul poate fi, uneori, virulent, ori cald și duos. Temele sunt atât de variate, încât acest volum cu poeme pare un mozaic ale cărui fațete înfățișează lumea în toată diversitatea sa, cu trăirile ei diferite. Versuri adânci cu o densitate accentuată, prin care fiecare poem este așezat în rama potrivită pentru a reda farmecul creației și, implicit, pentru a conduce la farmecul lecturii. Poetul observă socialul și psihologicul ce-l înconjoară și, fără a face un exces de imaginar, împletește în toate poemele sale verosimilul. Nimic nu este ireal, nenatural, ori construit doar de *amorul artei*. Întâmplările sunt vii, amintirile sunt vii, trăirile sunt vii.

Nu poate fi scriere semnată de acest autor, în care nuanțele sale neașteptate să nu îmbrace și amintirile copilăriei, și povestea îndrăgostirilor sale, și dulceața iubirilor, și amarul despărțirilor, și bucuria victoriilor, și deznădejdea eșecurilor, și durerea rănilor și binecuvântarea vindecărilor, și cotidianul mai mult sau mai puțin corect, și seninul speranțelor viitoare. Un scriitor, care a îmbogățit lumea literară, aducând la lumină din *scorbura muntelui său* căutări, ce se prefac în daruri de suflet pentru toți cei capabili să le primească, să le înțeleagă și să le prețuiască.

Astfel, cititorul este condus către opțiunea de a acorda o atenție sporită lecturării acestor versuri pentru a descoperi simbolistica fin conturată, chiar și atunci când exprimarea lapidară a gândului zburdă de la o temă la alta. Versuri ce nasc reflecții, întrebări, dar și idei ce dezvăluie adevărate lecții de viață.

Această nouă carte de poezie, a 41-a în garnitura de volume semnate și publicate de scriitorul Petre Rău, arată faptul că acest autor neobosit zidește temeinic ofrande lirice, cu cele „*o mie de cuvinte*” pentru a fi arătate „*miilor de ochi*” (*Sunt zile*, pag. 16), care vor privi, vor citi și vor înțelege cum, într-o viață de om, „*muntele își adâncește mereu scorbura / care trece prin mine zi și noapte*” (*Muntele cu scorbura*, pag. 26), din care ivește mereu înțelepciuni și frumuseți, ce vor bucura gândul curat al cititorului.

În general, Petre Rău, scriitor cu o personalitate lirică distinctă, mereu reconoscibilă, este poetul care creează o poezie modernă, cu o tematică bogată. Versuri pline de tandrețe pentru tot ceea ce viața a dezvăluit acestui suflet îmbogățit cu trăiri inedite, ce se hrănesc din amintirile din copilărie, când: „*Bunicul mă ridică în brațe / eram atât de aproape de / barba lui / mare și albă / încât credeam că sunt în brațele lui Dumnezeu*” (*Bunicul*, pag. 21). Sau când înmugurea prima iubire „*Am iubit-o pe fata asta pe care / din banca din spate o trăgeam de codițe / ea se supăra mai mereu / deși doamna profesoară îi explica / pur și simplu / că o trăgeam doar ca să-i spun că o plac*” (*Iubire timpurie*, pag. 35). Ori, încununarea admirației pentru tot ceea ce a însemnat colțul de rai al altor vremuri: „*Căsuța mea e ascunsă / într-o poeniță de brazi încărcăți / de zăpadă*” (*Căsuța mea*, pag. 6) și regretul că toate s-au schimbat, nu întotdeauna în bine: „*S-a cam dus veșnicia de la țară / ... / pe acolo pe unde tatăl meu avea legături intime / cu solul / ... / țăranii n-au apucat să îmbătrânească / n-au mai plecat dimineața la câmp / ci către alte fantasme*” (*S-a dus veșnicia de la sate*, pag. 67). Un regret și o durere.

Petre Rău, matematicianul, își plimbă geometria: „*Se făcea că toate cercurile mele / intersectau drepte / numai și numai drepte...*” (*Se făcea*, pag. 55), folosind mereu vers liber, neașteptat de îndrăzneț, fără diacritice, ceea ce nu înseamnă că Petre Rău, poetul, ocolește prozodia clasică și sunt câteva poeme, ce atestă acest fapt. (*Lumea ta, lumea mea, Aș fi putut învia, Stăpânul lumii?, Vis după vis...*). Adesea versurile sale sunt pline de metafore încifrate, ce-i conferă „*puteri magice / în a-și păstra libertatea*”. Libertatea scrisului, libertatea cuvântului, libertatea de a da valoare simbolică „*oglinzii atotvăzătoare*”, ce-i înfățișează tabloul amintirilor. Deoarece

(continuare în pag. 27)

Geanina BÎRLĂDEANU

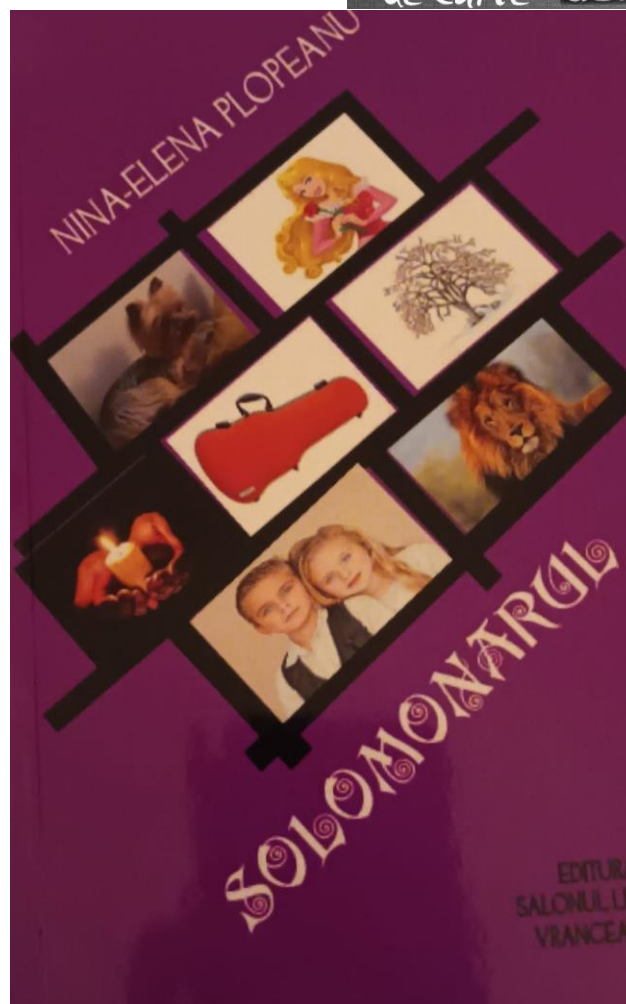
Ecouri mitice în pânza viziunii contemporane

Scriitoare vrânceană a plaiurilor mioritice și mărturisitoare canonică prin narație creativă istorică dar și prozaiacă a literaturii pentru copii, Nina-Elena Plopeanu locuiește tulburător de frumos în volumul de față cu un titlu elocvent, „Solomonarul”, în care alocă epicentrul povestirilor de odinioară. Diversitatea personajelor reale-ficționale, împrumută cu succes miticul și fabulosul din basmele românești și sunt alocate acțiunilor purtătoare de mesaje-cheie ale moralității. Adaptarea acestora la curentul realismului magic fac din povestirile de dimensiuni scurte, o formă literară cu manifestare contemporană, publicarea lor fiind deseori confirmată în diferite reviste de prestigiu din țară. Ilustrații elocvente ale acestui gen literar furnizează lectorului evaluări atente prin evadare și detașare din mediul social, astfel încât, evenimentele fantastice și fabuloase includ menținerea tonului credibil al prezentării obiective a realității.

Frumusețea autentică a textelor poartă un discurs majoritar al etnologiei altruiste unde recunoștința, virtutea, suferința, cinstea devin arme împământenite în profilul personajelor asemenea unui „solomonar” al literelor precum Fănuș Neagu, vrăjitorul cuvintelor cu forme și conotații noi. Este cunoscut faptul că în ceea ce privește literatura română clasică, protagonistul manifestant al acestui gen este Ion Creangă prin cele trei povestiri ale sale „Ivan Turbincă”, „Dănilă Prepeleac”, „Povestea lui Stan Pățitul”, în care personajele aparent obișnuite capătă dimensiuni ficționale alocate întâmplărilor propuse de către autor. Lectorul se poate aștepta pe alocuri ca autoarea să aducă prin intermediul firului narativ un alt cal năruș ce îndrăznește la un nou fărâș de jăratic stârnit de condeiul creativ. Bineînțeles că literatura românească poartă nume cunoscute ce au abordat în altă manieră acest gen literar, astfel, Eugen Barbu, Mircea Eliade, Radu Petrescu și alții sunt martori elocvenți ce au preluat de la scriitori sud-americani (Gabriel Garcia Marquez, Jorge Luis Borges, Isabel Allende), metode scriptice de transpunere a itinerarului creativ.

Apărută ulterior ca ediție a aceluiași gen prozator al „Moirelor”, cartea de față, „Solomonarul/Povești din secolul XXI”, publicată la editura vrânceană „Salonul literar”, 2021 este structurată în douăzeci și șase de povestiri ce au ca discurs central personaje umane dar și animale (lupoanca albă, cățelușă Zuzu, leul).

Titlul este ales conform tradițiilor populare și simbolizează apartenența la credințele identității noastre ca popor, *vrăjitorul* fiind definit la nivel denotativ ca un personaj cu preținse puteri supranaturale, un „cititor în stele” prin care celelalte povestiri i se alocă ca esență

narativă de cugetare a faptelor expuse ce au cheia moralizatoare de indiciu a „luării-aminte”. Temele sociale și individuale aduc în fața lectorului fluxul unei vieți cotidiene atât rurale cât și urbane, cu diferite situații ale contemporaneității, cu aspecte vizibile și invizibile sau portrete fizice și morale ale personajelor. Cele două perspective antagonice, cea rațională asupra realității și acceptarea supranaturalului ca realitate prozaiacă, fac ca reticența auctorială să schimbe rolul de narator cu celelalte personaje prin intermediul relatării de la persoana a doua sau a treia la persoana I. Intervenția autoarei sub aceste măști ale relatării are ca scop trecerea lizibilă a lectorului de la realitate la ficțiune fără ca acesta să aibă timp să perceapă etapa transcendentă din labirint textual.

Elementele mitice capătă o insurrecție de post-factum cu relevanță metaforic-descriptivă în ceea ce privește puntea ficțională de factură teritorială a povestirilor, basmelor de odinioară și cele contemporane a realismului magic, specifice literaturii românești. Ereditatea simbolurilor tradiționale țărănești sunt valorificate prin cuvinte arhaice și credințe populare („mățele de la încălțări”, „focul lui Sumedru”, „nedeia lupilor”), dar care se alătură locațiilor moderne (Direcția Culturală, Conservator, sala de festivități a Cercului Militar Central, Academia de poezie, supermarket), metodă discursivă ce dă naștere unei noi versiuni literare, a povestirilor de dimensiuni mici, cu personaje ce atestă profiluri morale din societatea de astăzi.

Într-o lume de escapism al fanteziei, suprafirescul

(continuare în pag. 27)

În spațiul realității aduce în discuție prin intermediul măștilor personajelor diferite atitudini, acestea fiind reprezentate prin codificarea limbajului caricatural. Astfel, „artistul cu blană” devine tipicul masculin aflat deja la o vârstă matusalemică ce preferă compania unei domnișoare; leul, regele animalelor cu „cei șapte ani din junglă”, după ce obține *licența docendi* aderă la titlul de poet, dar este lăsat să aștepte în favoarea unei „gazele” sau evaluat de „porcul spinos”. Cei vizați cu sintagmă sunt aduși în proporții variate ca motive antitetice personajelor pozitive, recurența prestațiilor omenești fiind văzute și din alt unghi al individualizării: micuța cerșetoare, Aișe, devine un profet ce propovăduiește inclusiv despre „cel dintâi chemat” (Apostolul lupilor-Sf. Andrei); lupoaica alfa face pe moașa, lupoaicele doici redă pruncul abia născut la sânul mamei, iar exemplele pot continua.

Funcția unui demiurg-narator ce poate avea vederea „de dincolo” de personaj aduce în ochiul contemplării, puteri de interpretare a celor care lecturează, având o bună reactivitate la evenimentele culturale și sociale cotidiene. Cuantificarea acestui sistem de raporturi, realitate-ficțiune și viceversa, are la bază construirea unui canon estetic care nu devine exhaustiv, autoarea delegând informațiile obiective spre jocuri aparent psihologice dar cu anvergură moralistă și cu deschidere a fiecărei narațiuni.

Cele mai importante secvențe conectează scurtele povestiri la realitatea secolului actual așa cum este menționat și în subtitlu, specificul miturilor și simbolurilor culturale fiind temelia pe care se construiesc noile structuri prozaice. Distincția dintre conspirații vechi-nou, real-ficțional, reactivează în decor călătorii inițiatice familiare, subiectele propuse căpătând o versiune ficțională serioasă adaptată la ideologia noii literaturi de consum. Macro narațiunea mitologică, așa cum afirma și Ion Gheorghe, poetul paradigmatic al comunismului românesc, „își are originea în substratul păgân tragic și strânger aluviuni din zona apocrifă a creștinismului cristalizat în cultura populară” și aduce în mare măsură conectori importanți în proza care dă și titlul ediției discutate, „Solomonarul”. Ionuț, personajul principal este însemnat de la naștere cu o „căiță pe cap” fiind indicatorul prin care acesta își primește pronia destinului. „Cartea învățăturilor”, „frâul din coajă de mesteacăn”, „toaca mică de lemn” pot fi asemuite darurilor sfinte aduse de magi dar și multor simboluri care apar în alte povestiri (ex. Harap-Alb). Tematică biblică (Potopul-legământul lui Dumnezeu cu Noe, Sfântul fără chip) apare pe parcursul mai multor povestiri, miza narativă dorind să transforme personaje-șablon în personaje cu identitate nouă.

Reducând pe alocuri simbolistica dezlănțuită a elementelor mitologice în favoarea realismului și a criticii sociale, coloritul exponențial din instanțele moraliste convinge prin tipologia omului simplu, de excepție, în care virtuțile umane sunt direct proporționale cu complexitatea trăirilor interioare, indiferent de statutul social pe care personajele îl dețin. În asemenea context analogic, personajul-narator reușește să se strecoare printre firul narativ intervenind deseori prin persoana I cu scopul de a evidenția învățăturile aferente fiecărei povestiri. Măiestria condeiului duce frecvent spre direcția credinței religioase, în care „eroii” sunt întotdeauna

onești, simpli în comportament, însemnați cu diverse abilități fizice și psihice.

Asediate uneori de ocna vieții, personajele „solomonarului” se pot interpreta și din perspectiva lectorilor maturi, nu numai a cititorului-copil, arta conversației narative răspândind în ansamblul ei influențe și acțiuni din societatea modernă. Suita de portrete literare configurează încă o dată identitatea noastră ca popor, autoarea evidențiind o formă elegiacă a izvoarelor noastre literare.

Prin prezentul volum, Nina-Elena Plopeanu demonstrează că este o scriitoare a unei posibile aderări la *world literature*, deoarece inovațiile creative de elită pe care le alocă ca formă nouă împodobesc prozaic dând pluritate tezaurului livresc de sorginte clasică, atât rural cât și citadin. Talentul de a alinia cu succes simbolurile, miturile și credințele populare la literatura actuală transformă actul livresc într-un text captivant și de consistență factuală prin succesiuni cvasi-narative ce denotă un condei plin de responsabilitate și competență scriitoricească care leagă remarcabil canoanele de odinioară la viziunea contemporană.

(urmare din pag. 25)

discontinuu, ce îi oferă cititorului ocazia de a se sustrage curgerii timpului cotidian și de a pătrunde în temporalitatea amintirilor, prin aceasta reliefându-se, de fapt, o trecere a timpului, ce aduce maturitatea, îmbătrânirea chiar, cea care caută amintiri, se simte bine între amintiri și ne transformă în amintiri.

În general, cititorul întâlnește o poezie cu tentă masculină, ce predomină paginile pline de maturitate creatoare, în care calități precizate, precum esență, frumusețe, armonie, întăresc puterea cu care poetul sugestionează interesul cititorului. Și, totuși, duișia amintirilor despre părinți, despre bunicul „**ce mai râdea de mine bunicul meu / pe ascuns / pe sub mustața lui deasă / mereu împăcătoare**” (*Mustața bunicului*, pag. 50) îndulcește „**liberarea lirică**” a poetului.

„**Vestirea metaforei**”, o carte de versuri oferită de Petre Rău, omul, care mărturisește: „...**pătruns de frig / de necunoaștere / și de singurătate / dimineața îmi reîncarnez degetele / cu care mai pot da o raită / prin caietele mele**” (*Sunt omul*, pag. 5), caiete cu însemnări din care va naște o creație nouă, cu care va înveșmânta „**frumos inelul cu flori și cuvinte**”, ce rămâne moștenire pentru „**reîmprietenirea cu soarele**”.

Cristian Ovidiu DINICĂ

O lungă așteptare

Apelurile telefonice au fost inutile. După câteva sunete anoste, telefonul primea ton de ocupat. Asta l-a determinat să se deplaseze repede de la masa de scris spre locuința mamei sale. Era nefiresc să plece înaintea orei 13. Îi lua mult să se concentreze pentru a găsi fraza necesară construcției literare. Odată găsită, urmau câteva ore fertile ale creației. Întreruperea acestui program îl enerva, însă marea nedumerire i-a dat-o telefonul. Dorea să afle ce se întâmplase, să-și obțină liniștea din dialogul cu mama sa. Însă acum nu era posibil, de fiecare dată când suna apelul se întrerupea.

După moartea soțului ei, petrecută în urmă cu câțiva ani, lucrurile s-au înrăutățit. Singurătatea, inhibițiile puternice, încrâncenarea și refuzul ei de a accepta realitatea, au izolat-o treptat într-o lume doar a ei. Comunicarea cu ea era din ce în ce mai dificilă. Nemulțumirile se accentuau zilnic până acolo încât prezența comună devenise obositoare. Fiul se simțea frustrat. El dorea să comunice, își iubea mama, dar apropierea lor, fie doar verbală, era obositoare. Îl obosea fiecare cuvânt care nu-și găsea ecoul. Singurătatea o copleșise. Nu reușea să-și stăpânească emoțiile care, ritmic, lucrau în defavoarea sa. Se îndepărta de realitate cu aceeași viteză cu care tăcerea se instala în mintea ei. Părea că boala de nervi se instalase confortabil în psihicul ei.

Dar, în acea dimineață, spaima de a se fi întâmplat ceva cu propria mamă l-a copleșit. În grabă a ajuns la apartamentul acesteia, unde misterul a continuat. Doar cu ajutorul bătailor regulate și din ce în ce mai puternice în ușa apartamentului, aceasta s-a deschis. Din sufragerie, de la televizor se auzea muzică populară. După ce deschise ușa, o văzu pe mama sa buimacă, vădit încurcată, pașii nu o mai ajutau. Brusc căzu din picioare.

Nu știa ce să creadă, nu știa ce să înțeleagă. Să fie de vină anemia pe care mama sa o căpătase din risipirea resurselor corpului ei? În casă era mâncare, însă ea, din lipsa apetitului alimentar, uita să mănânce.

Derutat, fiul se strădui să o ridice. Dar nu reuși. Atunci își puse toate forțele să o ducă în dormitor, să o urce în pat pentru a se putea relaxa. Ea se opunea cu forțe slăbite, neînțelegând ce se întâmplă. Cu greu, după aproape o oră ajunse cu ea în cameră.

Singura opțiune valabilă era să cheme Salvarea care îi solicită date concrete despre mamă, despre sănătatea ei, despre adresă. Totuși, nu avu mult de așteptat, Salvarea nu întârzie foarte mult. Doi sanitari nehotărâți, deranjați la gândul că vor transporta pe scări o targă cu o persoană bolnavă, au bătut la ușă. Fiul deschise repede și îi invită la căpătâiul patului unde mama sa se chircise de durere.

Aparatele aduse din salvare nu înregistrau nimic suspect. Suferința mamei era însă evidentă. Pe fața ei se citea neputința și durerea. Deshidratarea, alăturată anemiei, o doborâseră. Cei doi reprezentanți ai spitalului nu făceau față să o urce pe targă, deși avea un corp firav. Fiul, tremurând, se alătură efortului acestora. În plus, spațiul strâmt al scărilor îngreuna transportul mamei.

În fața blocului se despărțiră. Salvarea nu transportă și însoțitorii. Așa că fiul se întoarse în apartament

să-și pună ordine în gânduri. O cafea a fost binevenită. Apoi, cu actele la el, se îndreptă spre spitalul din Râmnicu Valcea. Vremea ploioasă, ca o revoltă a naturii asupra haosului uman, produsese bălți enorme care străjuiau străzile. Însă le feri cu grijă.

La spital dezorganizarea era vădită. Părea o dezordine tolerată care avea rolul să inducă teamă. Aici nu avea de făcut decât să aștepte și să accepte tabloul suferinței. Devenea un corpuscul minor integrat într-o colectivitate haotică, dominată de iluzii. Așteptarea îi fu curmată de un doctor care cerea detalii despre mama sa. Surprins, el vorbi:

– Nu știu domn doctor ce să spun. Mama este stăpânită de emoții negative. Se plânge de dureri de spate, de picioare. Vorbește greoi, hazardat uneori, probleme amplificate de neliniști. Are colesterolul mărit.

Doctorul răspunse sec:

– Nu sunt suficiente date. Vom face analize. Vă anunțăm noi.

Apoi se îndepărtă.

Toată această discuție cu medicul i se păru ca un troc prin care o persoană necunoscută testa terenul dar și pacientul în vederea unei posibile tranzații. Nu mai întâlnise acest mod de a fi evaluat un bolnav. Era atent la limbajul și tonul său pentru a crea o imagine bună în fața doctorului, pentru mamă și pentru sine, astfel încât medicul să aibă încredere că este posibilă comunicarea, dar și speranțe pentru eventuale negocieri.

Infirmierele și asistentele îmbrăcau atent haina importanței și a falsei grandorii. Treceau pe hol cu pas sigur și privirea ageră. Scaunele mobile aveau personalitate, fiind vâinate și apreciate. O lume a relațiilor se croșeta din cuvinte și priviri în fiecare secundă, tot așa cum se construiau universuri imprevizibile. În aceste condiții, reluă așteptarea, hotărât să aibă răbdare.

La un moment dat se auzi strigat. Un alt doctor avea informații. Viziunea noului doctor era de tatonare și conținea dorința înțelegerii și cunoașterii situației. Doctorul îl chemă în cabinetul său spunându-i:

– Mergi pe săgeata galbenă!

Fiul se conformă, trecu prin holul secției de urgență. În cabinet, la geam, doi doctori examinau clișeul unei tomografii. Cabinetul era o parte a salonului, un salon aglomerat cu aer stătut, cu trupuri răpuse de boală, prăbușite în paturi și aflate la discreția timpului. Pentru ele, timpul nu mai are răgaz. Se măsoară cu durere, asemenea eternității fără de conținut.

Doctorii l-au privit cu uimire. În treningul ponosit pe care-l purta cu nonșalanță nu prezenta interes pentru ei, nicio atracție de pe urma căreia să reiasă că ar fi o sursă de câștig.

– Mama dumitale nu are analize proaste. Este doar dehidratată. Tomografia arată însă că ar avea Alzheimer.

Tânărul îi privi cu interes, cu încredere, dar nu îndrăzni decât să le vorbească încet și fără vlagă.

– Vă rog, domn doctor, să o internați, să-și revină. Probabil că are și anemie.

– Asta noi hotărâm, îi răspunse categoric unul din cei doi doctori.

– Știi cumva că ar avea și alte simptome care ne-ar indica alte diagnostice? Îl întrebă același doctor.

Părănd că le imploră milă, el spuse:

(continuare în pag. 29)

– Are coxartroză. O dor picioarele și spatele.

– De ce nu au întrebat-o pe ea? De ce nu au vorbit cu ea? se mira fiul.

Dar tot el își răspundea:

– Desigur, nu o cred...

Comportamentul medicilor lăsa de dorit. Fiul înțelese îndată că este un simplu martor al fărâdelegii propovăduite de spitalul de urgență, unde medicina era din ce în ce mai circumspectă cu bolnavul, considerându-l un delicvent ce dorește să se trateze nemeritat pe banii bugetului de stat. Pentru medicii slujbași, în solda spitalului, pacientul este ca un bilet de loterie. Cu el pot câștiga, avansa în carieră, sau să fie un banal caz, nedemn de analizat și reținut, mai ales dacă nu este relația cuiva sau nu are alt statut social semnificativ.

Trist, foarte trist, concluziona fiul, total dezamăgit.

Unul din doctori îi vorbi:

– Vă rugăm să așteptați pe culoar!

Aici aglomerația crescuse. În ritm alert, tot mai mulți oameni erau aduși de mașinile de salvare. Într-un colț își strânse în pumni răbdarea. Orele treceau greu, frământările se înmulțeau cu fiecare clipă.

După două ore fu chemat din nou în salonul de la urgențe. Un doctor în vârstă, ce purta barbă, îl aștepta. Părea coborât din calendarul bisericesc. Îl privi cu răbdare. Dădea semne că este de acord cu el. Era mult mai răbdător decât ceilalți medici.

– Dar de ce aș interna-o pe mama dumneavoastră? Îl întrebă acesta.

– Este slăbită, o dor picioarele, spatele. Nu se poate deplasa, susține fiul.

După o scurtă pauză, medicul relua:

– În familia mea am avut 5 femei pe care a trebuit să le întrețin, toate având boli locomotorii. Dumneata, să înțeleg că nu te descurci cu propria mamă?

– Domn doctor, nu ați înțeles, mama are diverse afecțiuni care cumulate au contribuit la înrăutățirea stării sale.

– Da? spune-mi, îl întrebă medical, jucându-se cu o cutie de chibrituri aflată pe masă.

– Din propria sa încăpățănare nu vrea să meargă la medic, veni brusc răspunsul tânărului fiu.

– Adică susții că nu are încredere în ei?

– Dar de ce ar avea, domn doctor? Medicul de familie nu a venit niciodată să o vadă la domiciliu, cu toate programările posibile.

– Dar deshidratată, de ce este? îl ispiți reprezentantul corpului medical.

– Pentru că nu vrea să mănânce. I-a intrat în cap că se îngrașă. Acum, însă, vedeți, este slăbită. Are nevoie de perfuzii. Stomacul ei s-a micșorat. Are nevoie de îngrijiri.

Doctorul oftă. Fiul privi în salonul supraaglomerat cu bolnavi de toate vârstele și cu diverse afecțiuni. Aceștia respirau greu, stăteau întinși în paturi și păreau cu toții resemnați, fiind asemenea unor foci pe o plajă, adunate la un loc într-un ținut înfrigurat supus primejdiilor ce pândesc la orice pas.

Pe femeia ce îi era mamă o văzu într-un colț îndepărtat al salonului, într-un pat murdar, cu pijamaua strânsă pe corp, cu urme de fecale în jurul ei și cu lucrurile murdare într-o pungă.

– Să-i punem o perfuzie, hotărî medicul.

– O, Doamne, ce buni îți sunt semenii într-o suferință, cei care au chipul tău, dar sufletul travestit.

– Nu am mâncat nimic toată ziua, i se adresa mama fiului său.

În dreptul geamului, la capătul opus al salonului, vede cum o femeie cade din pat sub ochii mirați ai doctorului de gardă. Acesta sare de pe scaun să ridice bolnava care se scurge din brațele lui și ajunge din nou pe parchet. Tânărul se îndreaptă să dea o mână de ajutor, însă femeia țipa și se zbătea. Abia atunci doi brancardieri o ridicară.

Imaginea dezolantă din salon, suferințele afișate, au dat fiului impulsul respingerii realității crude. Îi era greu să accepte suferința, că sunt oameni de vârste diferite ce par abandonați proniciei cerești într-un spital județean.

Îndemnat de dezordine, plecă să procure ceva de mâncare. La întoarcere o găsi pe mama sa plină de sânge pe mâini și cu perfuzia ce curgea pe parchet. Vru să-i spele mâinile în chiuveta de pe peretele aflat în fața sa și se uită spre asistente.

– Ajutați-mă să o spăl pe mâini!

Nimeni însă nu răspunse.

Între mâinile mamei și privirea dezorientată acesteia, se rătăci și își pierdu răbdarea.

– Nu se poate, ridică el glasul! Ajutați-mă!

Strigătul său fu, însă, în van.

Multe, prea multe priviri se încrucișeau. Dialogul orbilor părea țesut pe fețele cadrelor medicale. Multă suferință trebuie să le fi imunizat sufletul, gândi fiul.

– Ce facem cu femeia cu Alzheimer? întrebă doctorul.

– Domn doctor, nu o putem interna, avem în secția noastră și bolnavi cu COVID, interveni o asistentă.

– Vreau la WC, ceru femeia ce îi era mamă.

Aceasta, care până la boală fusese o doamnă asistentă la un dispensar, era acum o umbră fără personalitate, o frunză în vânt.

Fiul căută în telefonul său numele unui prieten să-l ajute. Găsi numele lui, dar acesta nu mai avea carnetul de șofer. Realiză că femeia nu mai avea pantofii în picioare. Nu mai contase ce se întâmplase cu ei, dar nici cu tălpile goale prin zăpadă nu putea pleca.

– Nu avem salvare să vă dăm, le spuse doctorul care nu îndrăzni să le ceară să plece pe jos sau cu o mașină de ocazie.

– Nu pot mamă să merg, se plânse femeia fiului.

Acesta își deschise ghețele să le dea femeii. El putea să meargă în ciorapii de lână croșetați de mama sa.

În ultima clipă, doctorul, rătăcit în hârtii, trimise un asistent să le ceară să semneze că răspund pentru plecarea pe cont propriu. Deja era prea mult pentru fiu care explodă:

– Nu vă este rușine? Să semnăm incompetența voastră? Asta ne cereți? Că nu sunteți în stare să asigurați internarea unui om epuizat și nici măcar să ne dați un mijloc de transport să mergem la domiciliu?

– Da, atunci voi semna pentru ingratitudinea voastră, incompetențelor!

În salon se instală liniștea. Nimeni nu clipea și nici nu se mai mișca.

(continuare în pag. 31)

Gabriela BOTICI

Sonet CII (Casa părintească)

Păpușa cu ochii de sticlă în casa cu suflete mute
 Privește aceleași decoruri ascunse în timpuri ce uită
 O filă desprinsă din viața ce parcă a fost plăsmuită.
 Nimicul rămâne în urmă, doar goluri ce vin să strămute

Durerea în palma tăcerii. Doar lacrimi acum mai recită
 Vitrina cu vise purtate și umbre demult dispărute,
 Ascunse sub praful uitării, pierdute, nu pot să sărute
 Un vis ce s-a stins într-o noapte, o urmă de dor rătăcită.

Pășesc în neantul ce urlă cuvinte prin ziduri stinghere
 Morminte de glasuri plecate și gânduri criptate-n perete,
 Răceala pătrunde în toate și teama persistă-n unghere

În camera-n care odată în vase erau margarete
 Și zâmbete prinse în horă, iar toate puteau să ofere
 Căldura trăirii senine, iubirea ce n-are regrete.

Sonet CIX (O sclipire)

Note de verde pictate pe ramuri
 Și-acorduri de păsări în zbor colorat,
 O lume renaște, pe cer a-nșirat
 Înaltul senin în pașii cei singuri.

Grădina s-alintă în vers inspirat
 Pe flori de cireș și aripi de fluturi,
 Ploaia cu vise se-așează alături,
 Iar hora de frunze firav a timbrat

Sărutul speranței cu foșnet de viață
 Ce-acum se trezește cu firul de iarbă,
 Pământul învie, culoarea dezgheață

Cu raze de aur ce pot să absoarbă
 Răceala din suflet, tăcerea din ceață
 Lăsând o sclipire în calea cea oarbă.

Sonet CX (E bine!)

Pe ritmuri de frunze încet mă restrâng
 Cu fragede zboruri și-avânturi senine
 Rescriu primăvara cu floarea ce vine
 Sărutul așteaptă pe umărul stâng.

Lumina și viața îmi sunt iar străine
 Tăcerea din iarnă mă cheamă să plâng.
 Dar păsări se-nalță, vin iarăși în crâng,
 Prin zboruri albastre nasc muguri. E bine!

Sub cerul albastru brăzdat de cocori
 Stau sălcile zvelte cu florile-i sfinte
 Natura renaște, te-ndeamnă s-adori

Noi aripi plăpânde ce nasc iar cuvinte
 Pudrate cu rouă, cernute-n scrisori
 De dor și iubire cu rima fierbinte.

Sonet CVII (Amintiri)

Pe rafturi fragile stă timpul, în cupe de-argint, ordonate
 Cu viețile stinse în noapte. E grea rătăcirea prin ele.
 Candela aprinde lumina, se-nalță încet către stele,
 În gânduri, cu izul tăcerii, cel vechi își ia locul în spate.

Ecoul ascuns în cuvinte răsună în clipe rebele
 Și tot ce a fost se întoarce în porții mărunte, curate,
 Cu vocea cărunță, pustie, pierdută sub vântul ce bate
 Uitarea de visuri și lacrimi, durerea nu poate s-o spele.

Îmi picură noaptea în sânge, la ore ce nu țin de mine
 Mă trece prin casa pustie, prin locuri cândva colorate.
 Păpușa cu suflet de pânză privește acum prin ruine

Și rana, uitată de vreme, n-aude, să plângă nu poate,
 Din ochiul de sticlă nu curge nici zâmbet, nici rău nici bine
 Dar inima mea, încă vie, tânjește spre clipe purtate.

Sonet CXII (Petale de seară)

Când roua ascunde o lacrimă mută
 Căzută pe floarea ce-așteaptă să moară
 Secunda invocă petale de seară
 Tăcerea din neguri cu doliu sărută.

Imagine stinsă, nimicul separă
 Atingerea caldă din clipa trecută
 De locul ce doare, durerea n-ajută
 Pe roza uscată nici fluturi nu zboară.

Lumina se scaldă-n trăiri efemere
 Cu versuri prea scurte, cu rima-n regrete
 Iar sensul se-ascunde în note himere

Pe corzile vieții ce-ncearcă să-mbete
 Cu farmecul dulce, îți dă, apoi cere,
 Plecarea din astru spre lumi noi, secrete.

SONET CXV (Secunda care pleacă)

Cânt teama mă cuprinde, lumina e departe
 Orbită de-ntuneric, privirea e neclară,
 Roiesc tăceri de gheață în mine ca o gheară,
 Îmi sfâșie prezentul, hazardul îl împarte.

Cărări întortocheate și amintiri de ceară
 Aprinse-n clipe grele, topindu-se în moarte,
 O flacăra le stinge iar umbra le desparte
 De Eul ce devine, durerea îl separă.

Prea singură-n mulțime cu gânduri răsfirate
 Când totul se destramă în viața cea incertă

(continuare în pag. 31)

Iar timpul mă transformă rupând visele toate,

Dorința îmi condamnă secunda în alertă
Ce-alege să dispară în lumile cifrate,
Rămâne fără zile. E clipa grea, inertă.

SONET CXVI (Corzi de mătase)

Vioara alină momente stinghere
Fiorul din clipe în note s-adună
Le scrie-n ecouri, le face cunună,
Le-așează în gândul închis de tăcere.

Trecutul renaște, lumina răsună
Povești rătăcite. Te uită cum pieri
Pe corzi de mătase-nvelite cu miere,
Tot răul din lume, alunecă-n strună.

Se stinge durerea și-apoi decupează
Petale de lună din inima frântă
Iar nopțile crude se pierd în amiază

Dorințe trezite-n divinul ce cântă
Pe-arcușul cu doruri speranța vibrează
Și mângâie-n cântec iubirea cea sfântă.

Sonet CXX (Zile nătânge)

Pe dorul ce prăvale o umbră rătăcită
Mă regăsesc adesea uitată ca-ntr-o ceață
În colțuri ghemuită iar timpul îmi îngheață
Prezentul ce-mi transformă trecutul în ispită.

Și îl topește-n forme servite într-o viață
Cu-amărăciuni în suflet, tăcere risipită
A ațipit pe frunte o moarte infinită
Nedefinirea care lumina nu mă-nvață.

Când vreau să uit de toate chem somnul viu în noapte
Și mă hrănesc cu vise când sufletul îmi plânge
Ascund pentru o clipă cuvintele în șoapte

Și mă destram în versuri, iau rimele din sânge
Iar gândurile stranii le-nalț în zboruri apte
Sublimul va renaște și-n zilele nătânge.

Sonet CXXIII (Întrebări)

Ce doare mai tare – trădarea, trădătorul
Sau liniștea distrusă de suflete murdare
Ce calcă pe cadavre cu foc și-nverșunare
Zdrobind în ura sa credința, muritorul?

Ce naște alinare? Iubire, răzbunare,
Lăsând în voia lor cărarea, viitorul?
Sau, impunând un țel, fiindu-ți creatorul
Lucrării vieții tale pictate cu mult soare?

Ce-aduce vindecare? Tăcerea ce alină
Sau plânsul care spală iluzile pătate
De visele ucise cu inima-i meschină

A celui ce omoară, băgând un șis în spate
Fărâmei de speranță, tăind din rădăcină
Lumina ce-ai crescut-o în vremuri colorate?

SONET CXXII (Va fi mâine?)

În câte cupe toarnă durere, împăcare
Această viață crudă, finită, ce nu iartă?
Azi înflorește-o floare iar mâine este moartă
Câți stropi aștepti să cadă? Și câte zile-ai oare?

Din tolba vieții noastre primim mereu o soartă
Si neschimbând trecutul, răsare mâine care
Ne minte că mai vine și nu știm de apare
Sau este amăgire și vine să despartă.

Sorbind amarul rece, privim în sus cuminiți
Și căutăm lumina în umbre de păcat
Iar sferele iubirii le implorăm la sfinți

Căci mângâie speranța cu zâmbetul mascat,
Iar dulcea nostalgie e-o formă cum să minți
Ce împlânzește chinul când totul a plecat.

SONET CXXIV (Îndoială)

Sparg îndoiala în mii de cuvinte
Fraze divine să pot reculege.
Ordinea sfântă înscrisă în lege
Tot ce atinge nicicând nu dezmințe

Har și lumină, să pot înțelege
Plecarea ce e înscrisă în minte
Și arde încet, dând gust de morminte,
Născând înălțări cu aripi betege.

Durerii din noi sădește-i răbdare
Să-nvețe-a zbura cu brațe de humă,
Atinse, acum, de gânduri murdare,

Străine și reci, ce sapă, înhumă.
Speranțe-i din noi dă-i raze de soare
Credința să-i fie a vieții cutumă!

(urmare din pag. 29)

Tânărul semna în grabă și aruncă hârtiile.
- Domne, nu vă supărați, acestea sunt posibilită-
țile, nu avem fonduri, spuse asistentul.

Fiul și mama sa nu mai ascultau. Cu mersul greoi
și susținută de fiu, se îndreptară spre ieșire. În urma
lor, vuietul necurmat al suferinței reizbucni ca o
vălvătaie, ce fusese domolită temporar, însă aerul
proaspăt adus de revolta tânărului o aprinsese din
nou.

Petre RĂU

ARS POETICA

În creația lirică a poetului-monah Ignatie Grecu

Ars poetica este o temă generoasă în creația poetului-călugăr Ignatie Grecu. Încă de la primele sale încercări literare poetul a reflectat adânc la arta care guvernează creația lirică. Și a înțeles la fel de repede că orice poet are o datorie sacră în a-și exprima viziunea sa asupra artei poetice, asupra procesului creativ și a rolului poeziei în comunitate.

Mai întâi, prin lecturi asidue, pentru sine, poetul și-a definit și selectat criterii de identificare cu arta creștinei, a reflectat asupra limbajului poetic și cum ar trebui deservit acesta pentru ca poezia să vibreze în inimile cititorilor, a identificat tehnici și metode de creație sau chiar reguli de compoziție și formă poetică. Îmi amintesc și azi cu mult drag cât de mult discutam cu prietenul meu, la vremea adolescenței noastre - în plimbările pe străzile Tecuciului, înainte sau după vreo seară literară la cenaclu, sau pe oriunde ne apuca dorul comun de poezie - despre poeziile lui Baudelaire, Paul Verlaine, Rimbaud, Apollinaire, Tagore, Omar Khayyam, ca și despre Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Gelu Naum, Ovid Caledoniu (poet tecucean) ș.a., pe atunci cei mai îndrăgiți poeți la care aveam acces. Și cât de mult circulau între noi volumele de versuri ale acestora, adesea achiziționate sau împrumutate din tot felul de surse, în acei ani de neuitat. Îmi amintesc și acum sfaturile din "*Ars poetica*" lui Horațiu, înțelese atunci de noi ca niște reguli de aur, despre cum ar trebui să fie un bun poet și cum ar trebui să fie scrisă o poezie de calitate: "...*Voi, care scrieți, luați un subiect potrivit cu puterea / Voastră și lung cumpăniți ce-ar putea și ce nu să suporte / Umerii. Cine și-alege o temă pe propria forță, / Darul vorbirii cu el e, de-așemeni și ordinea clară...*"¹

Mai târziu, așa zisele "reguli" poetice vor fi perfecționate de poetul Ignatie Grecu până la deplina ascensiune spre divinitate a numărului: "*Au trecut pe sus / două lebede în zbor / Mai trebuie una / ca să fac un poem*".

Acesta este poemul "*Ars poetica*", pe care Ignatie Grecu l-a plasat în volumul său **Aripă de înger** (versuri), editura Artemis, 2006.

Într-un poem fără titlu din același volum, el susținea, foarte încrezător în steaua sa lirică, faptul că poetul nu trece prin lume ca orice muritor de rând: "*Ca orice ins / Trecător prin lume / Și eu mergeam / Și-n mersul meu / Am fost atins / Ușor / De aripa de înger / A unui vers / Nemuritor*".

El, poetul, este muritor, dar nu un muritor oarecare, ci unul care moare de mai multe ori, practic de câte ori creația sa mai depășește un act sacrificial, de câte ori cuvintele sale devin stele care luminează universul poe-

Poetul-monah Ignatie Grecu de la Mănăstirea Cernica

tic, iar versurile sale devin ecouri care răsună în eternitate. Desigur, recunoaștem în această asociere și vorbele de duh ale lui Nichita Stănescu: "Poetul, ca și soldatul, nu are viață personală".

În general, "*Ars poetica*" în poezia lui Ignatie Grecu reprezintă o reflecție profundă asupra actului de creație poetică și asupra rolului poetului. Abordarea acestui subiect în creația lirică este un "obicei" întâlnit adesea în operele celor mai importanți poeți români contemporani: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi ș.a. care au explorat în mod constant înțelesurile și mizele poeziei, aducând contribuții semnificative la înțelegerea și definirea acestui concept. Marin Sorescu, de pildă, susține ideea de "*ars poetica*" în postfața la "*Tineretea lui Don Quijote*", astfel: "Funcția poeziei este una de cunoaștere, în care se include filozofia. Poetul ori e un gânditor, ori nu e nimic (...). Poetul autentic e un filozof și mai mult decât atât: el posedă în plus intuiția. Gândurile lui, spaimele, tristețile sunt transformate într-un instrument de cercetare (...). Cred că un poet genial poate descoperi numai prin intuiție poetică o nouă stea...". Iar Nichita Stănescu o susține direct într-un poem celebru purtând chiar numele "*Ars poetica*": "*Îmi învățam cuvintele să iubească / le arătam inima / și nu mă lăsam până când silabele lor / nu începeau să bată...*".

În general, s-ar putea spune că marii poeți au fost fascinați de puterea cuvintelor și de capacitatea lor de a crea realități noi. Pentru ei, poezia nu era doar un mijloc de comunicare, ci și un mod de a modela și transforma lumea. Ei au încercat adesea să exploreze limitele limbajului și să le depășească prin imagini și metafore inedite.

Până la urmă, poezia poate fi privită și ca un mijloc de a transcende realitatea cotidiană, iar poetul are

(continuare în pag. 33)

abilitatea de a se ridica deasupra lucrurilor comune și de a accede la o realitate superioară, spirituală. Această viziune și credință o întâlnim și la poetul Ignatie Grecu, lucru care poate fi observat în multe dintre poeziile sale, unde imaginația și visul sunt mijloace de evadare și de explorare a altor dimensiuni ale existenței.

Poezia lui Ignatie Grecu este plină de metafore și simboluri care își propun să exprime idei complexe și abstracte despre natura poeziei și a creației. Utilizarea frecventă a acestor mijloace stilistice subliniază efortul poetului de a comunica lucruri inefabile și de a transforma experiențele interioare în limbaj poetic.

Nu o dată poetul-monah ne vorbește în poezia sa despre condiția creatorului de versuri, despre actul de creație în sine. Întâlnim, așa cum vom vedea concret pe câteva exemple în cele ce urmează, multe reflecții asupra naturii poeziei și a procesului de creație. Poetul explorează profund ideea că poezia este o formă de respirație, un act vital și necesar pentru existența poetului.

Într-un poem concis, intitulat „Mi-a zis atunci Poetul” și apărut în volumul **Stihurile despre nisip** (poeme), Editura Sophia, 2001, întâlnim o reflecție profundă asupra actului poetic și a relației dintre poet, creație și lumea înconjurătoare: „*Privește lumea, prietene. Apoi / Ascultă-ți inima și taci. / Căci versurile se despart de noi / Ca frunzele desprinse din copaci!*”.

Tema centrală a poeziei este efemeritatea creației poetice și legătura intimă dintre poet și natura sa interioară. Poezia sugerează că versurile, ca frunzele care se desprind din copaci, sunt parte a unui ciclu natural și inevitabil de creație și separare. Poetul vede actul de a scrie versuri ca pe un proces natural de eliberare și de distanțare de propria creație.

În același volum întâlnim și poezia „Sfială”, construit pe structura clasică a unui haiku, chiar dacă nu respectă cu strictețe toate regulile nipone ale haiku-ului: „*Cuvântul ezită puțin / Înainte de a răsări pe buze: / Floare de crin.*”.

Poemul folosește imagini simple și naturale pentru a exprima un sentiment profund de sfială și fragilitate. După un sentiment de sfială înainte de exprimare, cuvântul este descătușat în cele din urmă, când subit devine o „floare de crin”, reușind să mângâie și să aline inima cititorului. Poezia, prin caracteristici ce amintesc de esența haiku-ului, captează un moment efemer și delicat, folosind imagini naturale pentru a transmite un sentiment de sfială și frumusețe simplă și efemeră.

Părintele-poet își explică geneza propriei sale poezii chiar pe coperta de pe spatele cărții sale **Floare de har**, editura Semne, 2012: „*Poezia mea / trecătoare pânză a cuvântului / pe care s-a întipărit / ca prin minune / pentru totdeauna / chipul Tău, Doamne!*” („Poezia mea”).

Într-o excelentă colecție de rondeluri (69 la număr) poetul-monah a adunat în volumul **Lacrimi de mărgean** (rondeluri), editura Artemis, 2009, apărut cu cinci ani mai devreme decât un altul la fel de valoros.

Tot o ars poetica întâlnim și în volumul **Cântecul păsării pe acoperiș**, editura RawexComs, 2014, într-un poem intitulat chiar „Ars poetica”: „*Nu ți-a rămas decât / acest trist vechi aluat cuvântul. // Frământă-l îndelung, / dă-i ultima potrivită formă / asemeni inimii tale. // Rumește-l bine / în cuptorul dragostei. / Apoi scoate-l / dulce mirosind a lumină / și-l împarte celor flămânzi, Poete!*”.

Meditația asupra actului poetic și a responsabilității poetului de a transforma cuvântul într-o hrană spirituală pentru cititori, la care suntem invitați, este realizată prin imagini puternice și simbolism profund, autorul însuși reflectează asupra procesului de creație poetică și asupra valorii cuvântului bine meșteșugit.

Poemul debutează cu o constatare aparent pesimistă. „Trist vechi aluat” sugerează că singura materie primă a poetului este cuvântul, care poate părea uzat și banal, dar care are un potențial latent. Cuvântul este prezentat ca o substanță de bază, ce poate fi transformată.

Dar urmează imediat actul de „frământare” a cuvântului, care sugerează un proces intens de muncă și reflecție. Poetul trebuie să modeleze cuvintele cu grijă, conferindu-le o formă care să reflecte autenticitatea și emoțiile sale interioare, similar inimii sale.

Metafora „cuptorul dragostei” indică faptul că poezia trebuie să fie creată cu pasiune și afecțiune, în timp ce îmbujorarea simbolizează perfecționarea și finalizarea procesului creativ, în care cuvântul capătă calitățile necesare pentru a atinge și hrăni sufletele cititorilor.

Rezultatul final al muncii poetului apare, cu siguranță: cuvântul care este acum plin de esență și semnificație, emanând „dulce mirosind a lumină”, lumina simbolizând adevărul, claritatea și inspirația. În fine, versurile din finalul poemului subliniază responsabilitatea poetului de a împărtăși creațiile sale cu ceilalți. „Cei flămânzi” sunt cei însetați de cunoaștere, frumusețe și sens, iar poezia este prezentată ca o hrană spirituală care împlinește această nevoie.

În concluzie, „Ars poetica” este un poem care explorează natura și responsabilitatea actului poetic prin imagini sugestive și un ton serios. Poemul subliniază importanța muncii și a pasiunii în procesul de creație, transformând cuvintele banale în opere de artă pline de esență și semnificație. Poetul este văzut ca un meșteșugar și un furnizor de hrană spirituală, având datoria de a împărtăși creațiile sale cu cei însetați de cunoaștere și frumusețe. Această viziune asupra poeziei, ca artă transformatoare și hrăitoare, invită cititorul să aprecieze valoarea și importanța cuvântului bine meșteșugit.

Dar exprimarea poetică se întâmplă să fie făcută și prin intermediul unei esențializate note nipone, adică „în spirit de haiku”, așa cum se exprima Nichita Stănescu. Întâlnim asta în mai multe volume, dar ne oprim aici asupra poemului „Poezia” din volumul același volum: „*Pe masa de scris / plină de cenușă atâtor / arse poeme / un trandafir în floare.*”.

Poemul este o reflecție concisă și puternică asupra naturii efemere a creației poetice și a speranței renăscute. El începe cu o imagine concretă a spațiului creativ al poetului: masa de scris. Aceasta sugerează locul unde se desfășoară actul de creație, un loc intim și personal. Imaginea de „cenușă” evocă ideea de distrugere și efemeritate. Poeziile arse simbolizează eșecurile, încercările nereușite sau poate chiar autocritica severă a poetului. Cenușa este un reziduu al procesului creativ, indicând că multe poeme au fost

(continuare în pag. 34)

sacrificate sau abandonate. Contrastul dintre cenușă și trandafirul în floare este central în poem. Trandafirul, simbol clasic al frumuseții și al renașterii, sugerează că în mijlocul ruinelor și al eșecurilor, există încă speranță și frumusețe. Floarea trandafirului poate reprezenta o nouă inspirație, o reușită sau un moment de revelație poetică.

Poem scurt, dar plin de semnificație, „Poezia” subliniază reziliența și capacitatea de regenerare a poetului, oferind un mesaj optimist și inspirator despre puterea artei de a transcende momentele de disperare și de a renaște din propria cenușă.

Reflecții de aceeași natură întâlnim și în poemul „Lăudând pe Dumnezeu” din același volum: *”Poetul suie la voi / cu harfa pe umăr / o amforă plină cu vin / întru cântare / lăudând pe Dumnezeu / îmbrățișând pe fiecare.”*

La fel și în poemele „Când scriu”: *”Când scriu / adeseori / grijulie / o gărgărită / lacrimă purpurie / pogoară de pe condei / din condei / pe hârtie / pune punct / unde / și când / trebuie.”* și în poemul „Floare de gând”: *”Floare de gând, poezie, / Atât de dulce-amară. // Se face toamnă târzie, / În suflet durere și seară, // Floare de gând, poezie!”*, amândouă făcând parte din același volum amintit.

În volumul **Prin grădinile verzi ale inimii**, editura Eikon, 2020, a apărut frumoasa poezie „Toamna” pe care o expunem aici și din motivul că întâlnim în ea o viziune profundă și melancolică asupra relației dintre poeți și societate, utilizând imagini de toamnă pentru a sublinia efemeritatea și neînțeleasa frumusețe a creației poetice: *”Toamna / de fapt / e împărțita / poezilor. // Scriu versuri / pe frunze de aur / și le arunc / în vânt. // Trecătorii - ori nu știu să citească, // ori sunt prea bogați - / le calcă indiferenți / în picioare.”*

Poetul ne invită să acceptăm că toamna, cu schimbările și culorile ei bogate, este de fapt un timp de reflecție și creație pentru poeți. Anotimpul este asociat cu maturitatea, introspecția și frunzele căzătoare, care pot simboliza versurile poetice. Poetul apare în ipostaza în care chiar scrie versuri pe frunze de aur, aceasta sugerând ideea că poezia este prețioasă și efemeră, precum frunzele care cad în acest anotimp. Aruncarea frunzelor în vânt simbolizează actul de a împărtași poeziile cu lumea, dar și vulnerabilitatea acestui gest, deoarece frunzele sunt purtate de vânt și pot ajunge oriunde.

Versurile finale reflectă indiferența societății față de poezie. Trecătorii, fie nu știu să citească (sau nu apreciază poezia), fie sunt prea bogați (prea preocupați de grijile materiale) pentru a-i înțelege valoarea. Indiferența cu care poeziile (frunzele de aur) sunt călcate în picioare ilustrează ignoranța și lipsa de apreciere a frumuseții efemere.

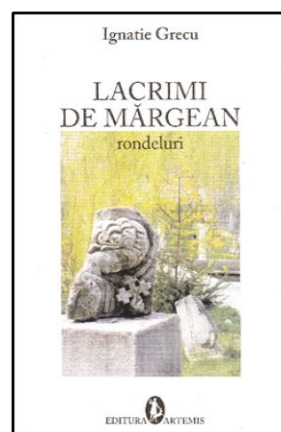
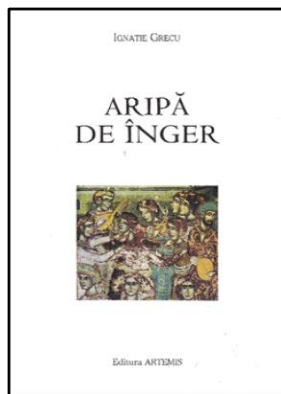
Cu alte cuvinte, poemul descrie cum poezii, în împărțita toamnei, creează versuri prețioase, dar trecătoare, care sunt adesea ignorate sau disprețuite de o societate materialistă și insensibilă la frumusețea efemeră a artei. Printr-un ton melancolic și reflexiv, autorul subliniază vulnerabilitatea creației poetice și critică indiferența celor care nu pot sau nu vor să aprecieze valoarea și frumusețea poeziei.

Ne oprim aici cu exemplele, precizând totuși că volumele poetului înglobează zeci, poate chiar sute de poezii care susțin și întăresc subiectul prezentat.

În concluzie, „ars poetica” în poezia lui Ignatie Greco reprezintă o explorare complexă și profundă a actului de creație poetică și a rolului poetului. Prin reflecțiile sale asupra limbajului, realității și puterii transformative a poeziei, poetul-monah contribuie semnificativ la înțelegerea și aprecierea poeziei ca formă de artă și ca mijloc de exprimare a celor mai profunde aspecte ale experienței umane, în special cea legată de actul religios în sine.

¹ Text după Horatius, *Opera omnia*, vol. 1-2, Editura Univers (Mihai Nichita), București, 1980 (traducere de Ionel Marinescu).

(din volumul în pregătire **Ignatie Greco - 40 de ani de călugărie și poezie**)

Ion CUZUIOC
(Rep. Moldova)

Popas la vatra strămoșească!

1.

Adam și Eva au poposit pe pământ,
Au coborât pe scara din cer,
Pe pământ în Grădina Eden,
S-au plimbat, s-au distrat pe-ndelete,
Și-au pornit în doi la drum,
Să cutreiere pământul,
Iar pe pământ nici țipenie de om;
Oamenii și ei erau deplasați
Pe alte planete ale Universului,
În căutarea unei zile mai bune.
Au mers din cătun în cătun,
Până-au ajuns într-o localitate,
Cu case ridicate de mâini robace,
Cu case din lut și paie acoperite cu stuf.
S-au plimbat pe ulicioarele satului
Ținându-se de mână,
Ca la un colț de drum pe un scăunel
Să vadă un bătrânel cu plete albe,
Care ședea în fața casei sale
Sprijinindu-și barba
Într-un toiag mare frumos,
I-au dat binețe bătrânelului,
Ca să-l întrebe:
Cum se numește acest sătuc?
Bătrânelul s-a mirat de noii veniți
Că nu-i cunosc denumirea localității,
Și le-a răspuns mândru și binevoitor:
E cazul să știți,
Dar dacă nu știți vă spun eu;
De când e lumină pe-al nostru pământ,
Satul a fost numele lui sfânt,
Iar azi ca al păsării tril
Tot sat îl numim!,
Dar ce căutați voi pe la noi?
Ce vânt rece v-a adus pe aici?
Cum vă cheamă, aș vrea să știu?
Adam și Eva ne cheamă!
Am venit aici,
Ca să ne simțim și noi bine pe pământ,
Fu răspunsul celor doi veniți.
Foarte bine, se bucură bătrânelul.
Dacă doriți să vă simțiți bine,
N-aveți decât să vă așezați aici.
Vă mulțumim dragă Omule,
Și unde putem să ne cazăm,
Să rămânem aici?
Cum unde? Chiar în casa mea.
Cu plăcere, dar mai locuiește cineva-n ea?
E pustie, căci cu toții

S-au împrăștiat care și-ncotro,
Așa, că vă stă la dispoziție
Casa, grădina cu meri și peri,
Păsările care ciripesc iarba din ogradă,
Totul ce vă văd ochii vă aparține,
Toată frumusețea Raiului de pe pământ.

2.

I-au mulțumit noii veniți bătrânelului
Și au trecut în ograda casei,
Ca să se amuze de frumusețea de pe pământ.
Să admire pomii roditori, florile din fața casei,
Păsările ce ciuguleau din iarba din curte,
Să se-mbete de mirosul florilor și a aerului verde,
S-asculte zumzetul albinelor ce roiau deasupra lor,
Să stea de vorbă cu fluturașii ce dănuiau în jur,
Să-l netezească pe cap pe câinele
Ce se gudura la picioarele lor,
Apoi s-au apropiat de bătrânel ca să-l întrebe,
Dacă pot să guste din fructele din grădină?
Poftim, cât vă dorește inima,
Căci tot una nu le mănâncă nimeni,
Iar când cad la pământ,
Le ciugulesc păsările,
Iar ce putrezește le mănâncă viermii,
C-așa-i viața pe pământ, ce moare putrezește
Ca până la urmă tot viermii să mănânce.
Poftim, grădina e a voastră.
Adam și Eva au luat câte-un măr din grădină,
Au gustat din el, apoi au mai luat câte unul
Și s-au retras în casa bătrânelului.
Bătrânelul cu plete albe și cu
Barba sprijinită-n toiag
Le-a spus să nu-și facă griji și să stea în casă
Cât le poștește inima,
Că n-o să-i deranjeze nimeni.
Și-au stat Adam și Eva
În casa bătrânelului mult și bine,
Ca peste luni de zile să afle cu bucurie,
Că-n casa lui vor fi patru ființe umane.
Adam și Eva au născut un copilăș,
Bucuria și dragostea bunelului,
Ca să se joace cu el cât e ziua de mare;
Apoi Adam și Eva din nou au mers
În grădina cu meri și peri roditori,
Ca să mănânce cât le poștește inima
Fructele gustoase și mustoase,
Și s-au retras în casă bine dispuși,
Ca să mai plămădească un copil.
Spre bucuria bătrânelului,
Au mai apărut încă mulți
Copilași frumușei și dragălași,
Care au crescut și ei mari,
Ca să nască și ei
Copilași frumușei și dragălași
Iar copiii copiilor lor
Au născut și ei prunci așteptați,
Pân-au umplut ulicioara de oameni.

3.

Cu anii întreg satul s-a împânzit
De bune, părinți și nepoței.
Melodii de dragoste și dor
S-au așternut peste sat;

(continuare în pag. 36)

Cântă bătrânii, cântă tinerii îndrăgostiți,
Cântă copiii și dănțuiesc fluturașii.
Bătrânii cântă la cobză și lăută,
Femeile la harpă,
Tinerii la fluier și la nai,
Copiii din frunze de leandru.
Lăutarii îmbrăcați în ipingele
Cântă la guzle și ocarine,
Ecolul buciurilor răsună peste mări și țări,
Apele iazului și ele dansează,
Și peștișorii sar în sus,
Salutând frumoasa sărbătoare.
Se veselesc cu toții în ritmul
Armonioaselor melodii,
În horă, perechi și câte unul:
Femeile poartă la gât gherdane,
Bărbații îmbrăcați în giubele și încălțați în iminei,
Numai cântec și joc în jur,
Și-o duc bine-n acest sat,
Și se bucură mult
Bătrânelul cu plete albe și
Barba sprijinită-n toiaș,
Și se bucură și locatarii satului
De bătrânelul nemuritor,
Se bucură că bătrânelul lor este nemuritor,
Așa cum este nemuritor și satul lor de poveste,
Sat cu oameni frumoși, gospodari și binevoitori,
Un sat de poveste, ce altul pe lume nu mai este!
Și-i vin oameni în ospete
Și se mândresc cu a lui frumusețe,
Căci dintre toate frumusețile lumii,
Cea mai frumoasă e seara la sat.

4.

Soarele apune, aerul devine mai răcoros,
Plugarii își strâng uneltele de muncă
Și pornesc agale spre casă,
Gospodinele pregătesc
La cuptorașul din ogradă bucate gustoase,
Mirosul lor răspândindu-se departe de sat.
Copiii vin acasă obosiți de la școală,
Pe drumuri norii de praf și clinchetul clopoțelilor
Dau de știre că oile și caprele se-ntorc de la păscut.
Găinile se retrag prin cotețe mergând la culcare.
E frumoasă seara la sat.
După ziua de muncă toți ai casei
Se așază la masa cu trei picioare,
Cinând bucatele gustoase.
Și după cină oamenii nu-și găsesc astâmpăr,
Bărbații stropesc cu apă zarzavaturile,
Femeile la stative țin covoare,
Copiii se joacă de-a țurca,
Iar flăcăii și fetele îmbrăcate în straie noi
Merg la casa de cultură la dans.
Frumoasă-i seara pe la noi prin sat,
Iar la hramul bisericii,
La sărbătoarea satului,
La sărbătoarea neantului
Și dedesubtului
Cu toți dispăruți
Aflăm datinile strămoșești,
Ascultăm doinele plaiului,
Ne întrecem la joc
Și gândim creștinește,

Ne închinăm la biserică
Și trăim o zi nouă,
Mai luminoasă și mai fericită.

5.

Azi satul e bogat și în piatră,
Biserica cu cinci turle este din piatră,
Case de piatră, garduri de piatră,
Drumuri pietruite,
Câinele are și el cușcă de piatră.
Totul în jur e piatră.
Doar grădinile miroase a pământ proaspăt,
Căci sunt cultivate
De plugari cu inima blândă
Și mâini muncitoare.
Care nu țin piatra în sân,
Dar care pe frunte au
Broboane de sudoare
Cu care mângâie pământul
Și înmoaie piatra.
Satul e o grădină-n floare,
Căci **Satul** și este Grădina Eden!

6.

Satul pentru om e un rai,
Așa l-am văzut eu prin somn.
Am intrat în Rai.
În jur – miros de nuc și arțar,
Totul e verde,
Doar vinul moldovenesc e roșu, spumos.
Cântă lăutarii lui Botgros,
Se aude Balada lui Ciprian Porumbescu;
Sfinții dansează hora,
Toți vorbesc dulcea limbă strămoșească,
Se declamă poezii de Eminescu și Coșbuc;
Păpușarii ne amuză cu *Capra cu trei iezi*;
O bătrânică ne aduce
Pâine coaptă pe vatră
În frunză de varză.
Un preot ne binecuvântează.
E frumos în jur,
Priveliște de Rai.
Vorbă să fie –
E Duminica Mare
În satul,
Dumnezeiesc de clar...

7.

Miros bujorii din grădină,
Stropiți cu apă cristalină,
Aș vrea să-i smulg din rădăcină,
Dar calea-mi taie o albină.
E zi frumoasă, zi senină,
De aroma florilor e plină.
O rog pe mama gospodină,
Pe cea cu inima blajină,
Să-mi rupă floarea din tulpină,
Și s-o expun eu la vitrină.
La văzul mamei în grădină,
Cu drag florile se-închină,
Se-închină ca la o regină,
Căci unde-i mama e lumină!

Ion Cuzuioc la 75 ani!

S-a născut la 16 septembrie 1949 în familia intelectualilor Valentina și Pavel Cuzuioc din comuna Țareuca, județul Orhei, Republica Moldova. A absolvit Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu". După absolvirea ei activează în calitate de medic, șef de secție la Centrul de Medicină Preventivă din Călărași.

Medic-șef adjunct la Centrul Sănătății al Ministerului Sănătății din Republica Moldova.

Președinte al Fondului Carității și Sănătății din Republica Moldova.

Membru constituant al Congresului Uniunii Europene a Carității.

Președinte al Confederației Asociațiilor de Caritate din R. M.

Copreședinte al Fondului Internațional al Carității și Sănătății.

Președinte al Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor, Republica Moldova.

Medic specialist Sănătatea Publică și Managementul Sanitar (categorie superioară).

Distins cu Ordinul "Gloria Muncii", Medalia Academiei de Științe a Moldovei „Nicolae Milescu Spătarul”, Medalia Academiei de Științe a Moldovei „70 de ani de la crearea primelor instituții de cercetare și 55 de ani de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei”, Medalia „I. L. Caragiale”, Medalia „Tudor Vladimirescu-200”, Medalia „Ion Grămadă”, Insigna „Eminent al Ocrotirii Sănătății”, Distincția „Coroana Păcii” (ONU);

Titluri Onorifice: „Ambasador al Păcii (ONU)”, „Ambasador Internațional al Păcii” (Forumul Literar Mondial pentru Pace și Drepturile Omului), „Ambasador al Culturii Păcii” (Asociația Europeană a Societății Civile), „Ambasador Cultural European” (Asociația Poetilor Mondiali) și „Ambasador Cultural Mondial” (Academia Mondială de Literatură).

Premii Uniunii Scriitorilor din Moldova, Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, UNESCO, Academiei Naționale Române. Academiei Româno-Australiană., Academiei Internaționale de Literatură și Artă, Academiei Mondiale de Literatură, Uniunii Internaționale a Oamenilor de Creație, Asociației Culturale pentru Pace și Umanitate și numeroase premii și mențiuni la Saloane Internaționale de Carte, Concursuri și Festivaluri Literare Naționale și Internaționale. Este cetățean de Onoare al comunei Țareuca, Rezina, Orhei.

Membru al Uniunii Scriitorilor, Uniunii Epigrafiștilor și Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, Membru al Uniunii Scriitorilor, Uniunii Cineaștilor, Uniunii Umoriștilor, Uniunii Epigrafiștilor și Uniunii Jurnaliștilor din Moldova, Membru al Confederației Internaționale a Cineaștilor, Membru al Federației Internaționale a Jurnaliștilor, Membru al Asociației Naționale a Oamenilor de Creație din Moldova, Membru al Senatului Asociației Oamenilor de Știință, Cultură și Artă din Moldova, Membru al Uniunii Internaționale a Oamenilor de Creație, Membru al Asociației Canadiene a Scriitorilor Români, Membru al Asociației Culturale pentru Pace și Umanitate, Membru al Academiei Naționale Române, Membru al Academiei Româno-Australiană, Membru al Academiei Internaționale de Literatură și Artă, Membru al Academiei Mondiale de Literatură.

Scriitorul Ion Cuzuioc (Rep. Moldova)

Ion Cuzuioc a editat peste **65** de cărți de proză (romane, nuvele, povești și povestiri pentru copii, schițe umoristice), versuri lirice, poeme de sorginte niponă, epigrame, aforisme, piese de teatru, publicistică. În toți acești ani publică cronicile literare, eseuri, sfaturi medicale, articole științifico-populare, a realizat cronicile de carte și prefețe, a fost membru și președintele juriului la diferite concursuri literare, președintele Cenaclului Literar „La Târgoviște” și a moderat zeci de lansări de carte și Serate de Creație ale colegilor de breaslă și peniță etc. Selecții din creația sa literară au fost incluse în peste **250** de antologii și culegeri din România, Rusia, SUA, Austria, Franța, Canada, Coreea de Sud, Muntenegru, Macedonia, Israel ș.a.

Referințe

Confesiv, sincer, mucalită, **Ion Cuzuioc** are ochi ager pentru a observa situațiile cu haz când oamenii se mai încurcă în capcanele vieții. Este medic, nu doar ca profesie socială: ci și să facă sanitare în literatură, parodiind, îngânându-i pe alții și jucând, imitându-i în hora umoriștilor. Căci așa ar trebui să fie umorul: să mărturisească, dar și să păcălească.

(Acad. Mihai Cimpoi,
Președinte al Asociației Naționale a Oamenilor de Creație din Moldova)

Veritabile punți de legătură - mai ales când este vorba de epigrafiști și creații ale acestora născute în locuri diferite, deși situate în proximitate și scrise în aceeași limbă - comentariile spirituale ale confratelui Ion Cuzuioc constituie deopotrivă exerciții de virtuozitate și acte amicale. Se poate spune, pe drept cuvânt, că el are gâdilici la pană și, de ce nu, la poantă, fapt ce nu-i poate decât spori opera și numărul prietenilor.

(George Corbu,
Președinte al Uniunii Epigrafiștilor din România)

Majoritatea bucăților cuprinse în cartea **GÂDILICI LA LIMBĂ** de **Ion Cuzuioc**, am putea spune, mustesc de o vervă neaoșă, corosivă, autorul lor dând dovada cunoașterii la perfecție a limbii noastre românești. Nimic nu scapă vederii umoristului și satiricului, nici cel mai mic amănunt al vieții noastre pline peste măsură de hopuri regretabile și tipi care merită de a fi trași în țepăp.

(Petr Cărare)
(continuare în pag. 38)

Ion Cuzuioc, confratele de peste Prut, medic și scriitor, deși este un om realizat și îngalonat cu de toate, cărți, titluri, premii, onoruri și aprecieri deosebite, rămâne același om neschimbat, modest și perseverent care-și vede de treaba sa cu o pasiune aleasă, desăvârșindu-și opera care-l definește, detașează și pune în lumină cu tot mai multă consistență. **Reputatul scriitor și medic moldovean este un adevărat terapeut al sufletului**, care a înțeles mai bine decât alții efectul miraculos și benefic al cuvântului pentru alinarea și vindecarea diverselor traume și agresiuni asupra sufletului în aceste momente de criză și tranziție, la care este părtașă și cultura, tot mai marginalizată astăzi. Este o personalitate deosebită și complexă, dar și un condei de excepție, un Jurnalist și publicist cu talent și har dumnezeiesc, cu spirit de observație, Inteligență nativă și umor.

(Gavril Moisa

Secretar general al Ligii Scriitorilor din România.)

A da valoare de simbol personajelor și dimensiune de model acțiunilor ce le săvârșesc aceste personaje e, pentru orice autor, o obligație tot pe atât de conștientă prin tradiție, precât e și, în genere, intrinsecă genului. Orice reușită de asemenea ordin nu implică, deci, nimic prea ieșit din comun. Originalitatea creației lui **Ion Cuzuioc** rezidă în cu totul altceva: el se cearcă a da substanță evident și voit omenească, precum și aproape strict pământeană, fabulosului din personaje, fantasticului din târâmurii și hiperbolicului din acțiuni.

(Alexandru Cosmescu)

Din motive explicabile, satira și umorul basarabean, ca de altfel și întreaga literatură autohtonă, au fost și rămân apanajul condeierilor filologi. **Ion Cuzuioc**, alături de alți "intruși", din alte bresle, aduce - sub aspect tematic, stilistic, concepțional - un suflu nou în proza umoristică scurtă, în poezia satirico-umoristică și în epigramă.

(Ion Diviza,

Președinte al Uniunii Epigramiștilor din Moldova)

Prin ceea ce a publicat și a editat până acum, ne-a convins că are un simț înăscut al comicului, posedă un vocabular activ care îl plasează printre bunii cunoscători ai verbului artistic, asimilează creator tot ce ține de meșteșugul scrisului. Atât în cărțile care i-au apărut, cât și în spectacolele de teatru ce au fost montate după piesele lui **Ion Cuzuioc** descoperim un har artistic bonom, care știe să citească în inima și sufletul contemporanului nostru care se zbate între disperare și vis.

(Victor Prohin)

Partea de suflet și de responsabilitate a povestirilor pentru și despre copii ale lui **Ion Cuzuioc** îmbracă idei și atitudini ironice și polemice în deplinul înțeles al cuvântului. Pentru autor ea este un sentiment trăit. Privite din acest racursiu, narațiunile dumnealui fructifică obsesiv și sugestiv universul infantil, veșnicia copilăriei sau al mutațiilor și al candorilor ei unice și irepetabile.

(Tudor Palladi)

Ion Cuzuioc are ochi lucid, spirit demn și mână sigură în mânuirea floretei invizibile, dar cu distincte urme caligrafice, în apărarea dreptății, moralității, onestității și

neprețuitelor valori umane încă necesare echilibrului social. Toate aceste mostre de caligrafie spirituală și-au găsit, la modul serios, întruchiparea lor personificată în zecile de portrete, medalioane și creionări camara-derești, adunate în volumul de eseuri „Lume, lume...”

(Acad. Ion Hadârcă)

Ion Cuzuioc este un prozator eminent liric, care merge pe filonul poetic. Ai impresia că bucățile lui de proză sunt scrise în poezie. Autorul ne dovedește că are forță epică, întru a depăși cadrul liric de a explora materia epică, de a rupe fragmente epice și de a le transforma în proză de proporții, lucru pe care l-a făcut cu brio în romanul „Voiaj în hău”.

(Arcadie Suceveanu)

Într-o lume bolnavă, **Ion Cuzuioc** pune diagnoze: ceea ce scrie dânsul par mai degrabă niște rețete medicale - pentru bunătate, pentru dragoste, pentru omenie - care urmează să încurajeze omul din fiecare dintre concetățenii noștri.

(Acad. Nicolae Dabija)

**La mulți ani, stimată domnule
Ion CUZUIOC!**

Vă urează colegiul redacțional al revistei Boem@!

Ana VĂCĂRAȘU

CA DOI COPACI

Se restrânge spațiul între noi,
comprimat și greu
de dorințele care-l inundă.
Apropie-te, nu lăsa lumea să-ți răcească judecata!
Pe cărări de vânt, între soare și lună,
când simți că vreau să plec,
tu prinde-mă de mână!

De vezi stingându-se încet lumina-n asfințit,
când umbrele prelungi pășesc agale după noi,
nu mă lăsa, vino cu mine,
de vezi că vreau să scap, adu-mă înapoi!

Ca doi copaci crescuți alături,
când vântul te îndoaie, cu tine să mă-ndoi.
Dorințele nebune tresar și țipă după viață,
prin mugurii cei noi ce devin ramuri,
și se-mpletesc în aeru-nserării,
când soarele se ascunde,
când luna clipește cu ochiul său alb,
apoi pornește-agale, pe cer înapoi.

COPILE...

Vei da de urma pasului meu călător?
Te va atinge briza provocată
de aripa mea în zbor?

Sufletul meu,
tot ce-i bun și nu numai, în mine,
va trăi ca un dor cuibărit adânc în inimă la tine.

Mă vei căuta printre fraze uitate,
printre vise nebune furate din cer
și ascunse-ntr-o carte.

Mă vei găsi printre versuri și rime,
vei auzi țipătul cocorului
care încă mai zboară,
într-o lumină de amurg închisă în mine.

ATENȚIONARE

Versul meu și-a ascuns lacrima sub aripă,
presimțind setea cruntă
a verbului ce-mi mușcase din clipă.
Pe umărul pe care stătea îngerul,
a rămas numai parfumul de mir,
să se îmbăieze în el cuvintele
la fiecare adiere de zefir.

Visul a devenit amnezic,
nu-și mai amintește cum
și de unde se frânge depărtarea,
dar crește din sine, cu înconștientă,
savurând cu lăcomie la fiecare masă... întristarea.

Ecoul unui hohot de râs
se sparge între pereții tăcerii,
răsunând ca într-o catedrală.
Primăvara mă bate pe umăr,
îmi strigă în auz că s-au întors cocorii.
E timpul să ies din mine și să trăiesc în afară.

ÎNTRE CER ȘI MARE

De ce ne-am cunoscut noi, oare?
Pășim la fel de temători,
doar gându-i azi mai îndrăzneț
decât aripile șovăitoare.
Cuvintele se pierd
în aerul lacom ce le absoarbe,
purtate de vânt
în ploaia de vară, răcoritoare.

Suntem ca două păsări oarbe
ce se ciocnesc în zbor...
De ce ne-am cunoscut noi, oare?
Pe tine, pe mine, pe cine să întreb
de-am mai zburat vreodată,
sau azi ne-aventurăm în zbor amândoi,
prima oară, sub soare?

Două păsări oarbe
desenând un zbor șovăielnic,
beau vântul departe, între cer și mare.
Efemere temeri Țes umbre
prin doruri și speranțe crescute din același vis,
același cer și-aceeși culoare.

Un plâns pierdut alunecă
pe luciul stropilor de ploaie...
De ce ne-am cunoscut noi, oare,
pentru-a zbura orbește între cer și mare?

AȘTEAPTĂ-MĂ!

Azi mă cuprinzi cu brațele tale
și mâinile ce ard,
călătorind pe dealuri și prin văi,
răscolesc țărâna roșie
a sângelui ce curge vâltoare.

Nu te grăbi, avem o viață-ntreagă
de azi și până mâine,
condensată în clipe și-n suspine,
în șoapte înecate, pe buzele arse
de rugăciuni păgâne.

Din scrânciobul ce-atâră din lună,
un înger plictisit se uită la noi cu uimire,
îl simt cum întinde o mână
și tu te duci, te lași ispitit...

Așteaptă-mă, nu mă lăsa în robie!
De unde-mi cresc atâtea brațe,
de unde-atâtea aripi,
ce lavă clocotește,
topind pământu-ntreg cuprins în mine?

Mă uit în sus și strig la înger,
m-agăț de colțul lunii și urc și eu,
mă pierd în cer cu tine.

Eugen ONISCU

MAI PRESUS DE DEZAMĂGIRILE VIEȚII (III)

În acea seară, ajungând acasă foarte întristată după discuția avută cu Paul, Alina îl chemă de o parte pe tatăl ei și îi istorisi totul. Nichifor rămase un timp pe gânduri și apoi îi spuse:

– Îmi pare rău că luându-mă cu anumite treburi, am uitat că în seara când te-am trimis să-l rogi pe Paul să vină să mă ajute, mi-ai spus că se află într-o stare foarte proastă. Am fost în ultimele zile și foarte ocupat, încercând să ajut un coleg de muncă ce trece printr-o perioadă foarte grea. Pe Paul însă trebuie să-l ajut pentru că este băiatul celui mai bun prieten al meu pe care l-am avut. De aceea nu pot să-l las în starea deplorabilă în care se află, chiar mâine seară mă duc să stau de vorbă cu el.

– Tată, dacă ai împrumut de la unchiul Vlad o sumă mai mare de bani, ca să-l ajutăm pe Paul să se întoarcă înapoi la facultate, poate că doar așa îl vom readuce la viață.

Nichifor rămase din nou pe gânduri, apoi după un răstimp spuse:

– Fratele meu Vlad dorește să-i vând partea mea de moștenire de la casa părintească după cum au făcut și ceilalți frați ai mei, pentru că acolo vrea să-și construiască o casă de vacanță. Și mă gândesc că pentru al ajuta pe Paul voi face și asta. Dar negreșit trebuie ca mâine să mă duc să-l văd pe Paul, ce după câte îmi spui, se află într-o stare avansată de depresie, și de aceea are nevoie de ajutorul nostru.

– O, tată ar fi minunat să-l putem ajuta, însă mă tem că nu va accepta ajutorul nostru pentru că este foarte mândru.

– O să încerc mâine cu toată experiența mea de viață, să-l înduplec pe acest tânăr să accepte ajutorul nostru. Tatăl lui nu era un om orgolios ci simplu, onest, cu o inimă bună m-am înțeles de minune cu el. Discutam împreună cu el despre faptul că ar fi minunat ca tu și Paul să fiți împreună, iar noi la bătrânețe să ne jucăm cu nepoții pe care îi vom avea din partea voastră. Oricum noi ne vom face partea noastră, și dacă el nu va accepta ajutorul pe care dorim să i-l oferim atunci toată vina dacă se va nenoroci va fi numai a lui.

A doua zi spre seară, Nichifor porni spre casa lui Paul. Pe măsură ce se apropia, în mintea sa se derulau amintiri legate de tatăl lui Paul. Nichifor era un om de înălțime mijlocie, nu prea masiv, însă puternic datorită faptului că de la o vârstă fragedă muncise din greu la țară, apoi la oraș unde lucrase mai mulți ani în construcții după care se calificase ca zugrav. La cei șaiszeci de ani ai săi se bucura de o bună sănătate. Fruntea și fața sa erau adânc brăzdate de cute și reflectau acea lumină a bunătății creștine de care era însuflețit. Era un om cu profunde convingeri religioase, și nu concepea faptul că viața unui om se putea desfășura după alte rânduieli decât cele lăsate de Dumnezeu în Sfintele Scripturi. Pe oriunde întâlnea suflete apăsate de greutățile vieții le vorbea despre Dumnezeu, sfătuindu-i să nu se dea bătăuți în lupta vieții și să aibă încredere în Dumnezeu. Învățase din viață că nimic nu este pierdut pentru totdeauna, și de aceea omul nu trebuie să renunțe niciodată la speranța că poate

ieși la un liman al izbăvirii. De aceea oricât de greu iar fi unui om în lupta vieții, trebuie să aibă speranță, acesta era crezul lui Nichifor pe care de altfel îl propovăduia oamenilor.

Nichifor era un om umil, foarte iubit și apreciat de colegii săi de muncă și de toți cei în mijlocul cărora își desfășura viața. Peste tot pe unde trecea aducea o mireasmă de viață spirituală, îndreptându-le astfel oamenilor gândurile de la lucrurile pământești spre cele cerești. Adeseori se scula dis-de-dimineață și înainte de a pleca spre munca sa, citea din Sfintele Scripturi și se ruga lui Dumnezeu pentru cei oropsiți, apoi își începea ziua cu inima plină de harul lui Dumnezeu, căutând astfel să-i ajute pe toți cei cu care venea în contact în acea zi. Tot acel stil de viață îi producea plăcere lui Nichifor, pentru că zi de zi trăia înălțătorul sentiment al prezenței lui Dumnezeu în inima sa. Iar pe cei ce își trăiau viața departe de învățăturile divine, îi vedea ca pe niște bieți oameni ce rătăceau în viață departe de fața lui Dumnezeu. Era convins că aceștia aveau nevoie să fie îndrumați pentru a găsi drumul luminos trasat de Dumnezeu oamenilor, spre fericirea lor. De asemenea, în tot acel spirit creștin Nichifor își educase și copii săi.

În acea seară, pătrunzând în curtea lui Paul, avea sentimentul că vine ca un mesager al lui Dumnezeu la un suflet zbuciumat, și de aceea știa că trebuie să dea dovadă de înțelepciune. După ce schimbă câteva cuvinte cu mama lui Paul, se apropie de camera acestuia și bătu la ușă, după câteva clipe auzi vocea lui Paul ce îl invita să intre. Intrând în acea cameră, Nichifor îl văzu pe Paul stând la masă și urmărind ceva pe laptop. Camera lui Paul era așa cum o știa demult, cu două ferestre ce dădeau spre grădina și șopronul din spatele casei, un pat de o singură persoană, un șifonier nu prea mare, un fotoliu vechi și cam demodat acoperit cu un material de culoare maro. Pe un perete era agățat un poster învechit cu formația Scorpions. Paul îl privi foarte mirat pe Nichifor, însă nu putu să strige la el ca să îl lase în pace așa cum făcea cu ceilalți ce îl deranjau, pentru că de câte ori îl vedea pe Nichifor avea impresia că datorită prieteniei ce îl legase de tatăl său, acesta încă mai purta în suflet amintirea tatălui său.

– Salut Paul, știi nu pot să intru la voi în casă fără să nu mă gândesc la tatăl tău, mă leagă atâtea amintiri frumoase de el, de altfel tu știi că am făcut armata împreună cu el, apoi am lucrat mulți ani împreună, era un om minunat, păcat că s-a dus prea repede. Dar acum să lăsăm asta, tu ce mai faci Paul?

– Ce pot și eu...

După ce se așeză pe fotoliu Nichifor spuse:

– Te văd cam slăbit și puțin schimbat, ești bolnav?

– Nu cumva Alina te-a trimis la mine ca să-mi ridici moralul...

– Mă întristezi Paul, prin aceste cuvinte pe care mi le spui. Știi, în ziua în care tu te-ai născut, tatăl tău a venit la mine și ne-am bucurat împreună, așa eram noi, împărțeam amândoi și bucuriile și tristețile. Dar revenind la tine, te-am văzut crescând de mic, erai mereu bucuria tatălui tău, își puneam mari speranțe în tine. Mă aflu aici în primul rând pentru prietenia ce m-a legat de tatăl tău, și apoi dacă vrei să știi, Alina ține

(continuare în pag. 41)

grozav de mult la tine și mi-a spus să vin să te ajut. Dar ceea ce mă bucură foarte mult, este faptul că am o veste bună pentru tine și anume, te poți întoarce la facultate pentru că eu te voi ajuta cu banii de care ai nevoie.

Paul se sculă agitat de pe scaun, făcu câțiva pași prin cameră și se așază pe pat, prinzându-și capul în mâini și apoi spuse:

– Nu am nevoie de nimic...

– Astăzi te ajut eu, și poate peste ceva timp tu ai să mă ajuți pe mine în cine știe ce probleme, așa este viața cel puțin eu și tatăl tău așa ne ajutam. El a dorit mult ca tu să fii împreună cu Alina, și eu de asemenea, și dacă stau bine să mă gândesc nici acum nu este totul pierdut, încă se mai poate. De aceea îți spun, ridică-te Paul la viață și demonstrează tuturor că ești bărbat, nu te lăsa doborât de această depresie ce te împinge în jos de tot.

În acele momente Paul se zburcua teribil, nu atât de mult din cauza cuvintelor pe care Nichifor i le spunea, ci mai mult datorită faptului că simțea că Nichifor îl iubea sincer și îi dorea binele. Ba mai mult de atât, tatăl lui îi spusese că Nichifor este un om de treabă și dacă vreodată în viață va avea o problemă să apeleze cu încredere la el. Și aproape fără să-și dea seama în acele momente, Paul gândi cu voce tare:

– Nu pot accepta ajutorul nimănui, pentru că în curând pentru mine totul se va termina și îmi voi încheia astfel socotelile cu viața...

Nichifor rămase câteva clipe consternat apoi spuse:

– Ce spui tu, nu cumva nutrești în mintea ta gândul monstruos al sinuciderii?

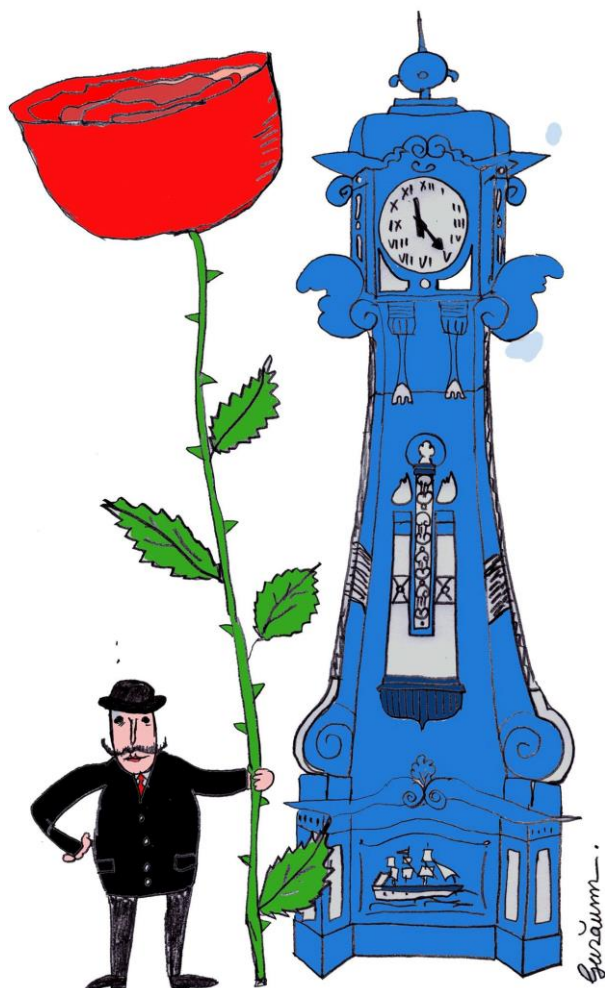
– Nu este treaba nimănui ce voi face eu cu viața mea, cel puțin la atât mai am și eu dreptul să decid.

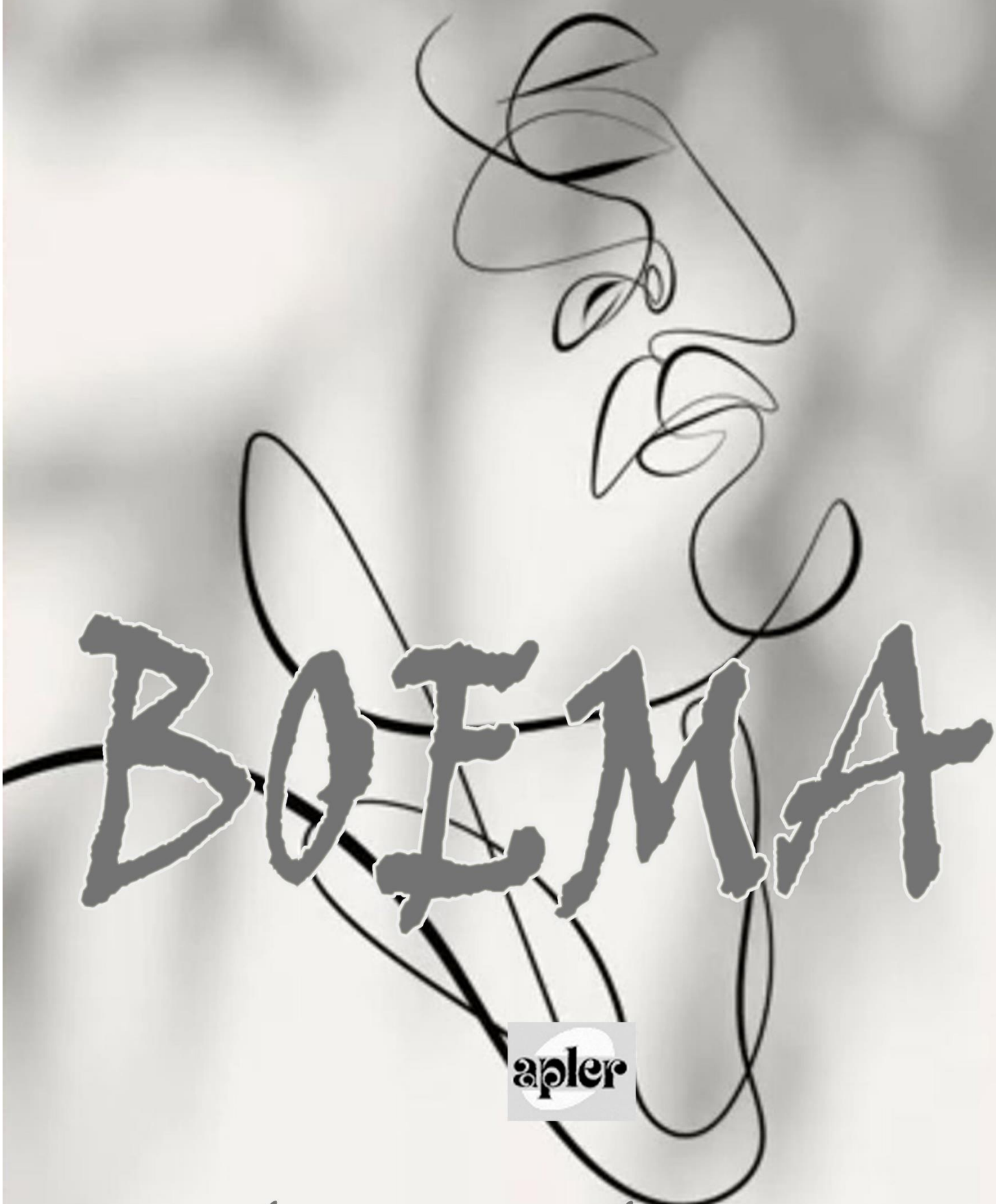
– Paul tu ai o reală nevoie de Dumnezeu, pentru că doar El îți poate vindeca sufletul tău atât de zbuciumat, înțeleg că valurile tumultuoase ale vieții te-au lovit năprasnic, dar să știi că nimeni nu poate atinge inima omenească rănită mai delicat decât El. Trebuie să înțelegi că Dumnezeu are un plan minunat cu viața ta, ascultă-mi sfatul și caută ajutorul Său ca să te poți ridica prin harul Său din noaptea suferinței tale ca un om nou ce are o nouă perspectivă și poți începe o viață nouă. Nu te lăsa biruit de nici un gând ce te împinge spre sinucidere, înțelege că acum mai mult ca oricând este timpul să-l cauți pe Dumnezeu, doar El te poate ridica din disperarea în care ai căzut, privește cu încredere spre ceruri pentru că Hristos a murit pentru tine. De aceea îți spun că te poate ajuta, vestea bună este că oameni ca tine adânc răniți de viață pot primi vindecare și găsi odihnă pentru sufletele lor zbuciumate doar în brațele lui Hristos. Te rog Paul, înainte de a face orice altă nebunie meditează puțin la aceste lucruri și acceptă ajutorul divin.

Râzând puțin forțat, Paul replică:

– Așa că de acum trebuie să intru în rândurile babelor și să merg la biserică, să aprind lumânări. Nu vezi că în zilele noastre religia a devenit o uriașă afacere prin care oamenii sunt manipulați și li se iau banii. Uf, totul este meschin în ziua de astăzi.

(va urma)

boema.edituraboema.ro